

Olga Karlova

VIENANKARJALAN ALKEISKURŠŠI

КАРЕЛЬСКИЙ
ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ

Petroskoi
 ИЗДАТЕЛЬСТВО
PERIODIKA
2019

УДК 811.511.112
ББК 81.661.2я7
К 21

Издано при финансовой поддержке Министерства национальной и региональной политики Республики Карелия за счет средств федерального бюджета в рамках реализации мероприятий, направленных на укрепление единства российской нации и этнокультурное развитие народов России.

Издание не подлежит продаже.

Художник Елена Агафонова

Karlova, Olga.

К 21 Vienankarjalan alkeiskurssi = Карельский для начинающих / Olga Karlova ; [худож. Елена Агафонова]. – Petroskoi : Periodika, 2019. – 173 с. : ил. + 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – В вып. дан.: Карельский для начинающих : (на собственно карельском наречии карельского языка) / Ольга Леонидовна Карлова. – Прил. с одноим. загл. – Текст карел. рус.

ISBN 978-5-88170-337-0

Учебное пособие рассчитано на начальный этап обучения карельскому языку и предназначается для начинающих изучать собственно карельское наречие под руководством преподавателя, а также для всех тех, кто приступает к самостоятельному изучению языка.

УДК 811.511.112
ББК 81.661.2я7

К читателю

Дорогие друзья!

Перед вами учебное пособие для начинающих изучать карельский язык (собственно карельское наречие). Пособие состоит из 12 разделов и карельско-русского словника. Каждый раздел представлен кратким грамматическим материалом, практическими заданиями и упражнениями, а также диалогами, демонстрирующими употребление изучаемого грамматического явления в речи, текстами по современной разговорной тематике и заданиями к ним. В пособии нашел отражение и фольклорный материал (загадки, пословицы и поговорки, детские стишки и потешки). Также предлагается наглядный материал в виде рисунков и иллюстраций. Для лучшего усвоения фонетики и правильного произношения к пособию прилагается аудиодиск с диалогами, текстами и упражнениями. Весь материал в совокупности направлен на закрепление теоретических знаний и развитие навыков устной речи.

Успехов вам в изучении карельского языка!

Ольга Карлова

ŠIÄMYŠTÄ

Luku 1	6
Karjalan kielen iänteheet. Kirjaimikko. Numeralit. Ken šie olet?	
Luku 2	11
Verbin personapiättehet. Personapronominit. Vokališointu. Mi tämä on? Ken hiän on? Mimmoni? Tervehykšet ta kuulumiset.	
Luku 3	18
Verbin negatiivimuoto. –ko/-kö- kyšymyš. Oletko šie karjalaini? Vuorokauvenaika. Netälinpäivät.	
Luku 4	26
Pereh ta koti. Adjektiivit. Konsonanttien vaihteluja. Missä? Kenen? Kellä? Kuin monta?	
Luku 5	37
Ihmisen ulkonäkö ta luonto. Monikon nominatiivi. Konsonanttien vaihteluja. Vuattiet. Vuatekaupašša.	
Luku 6	48
Paikanšijat. Päiväjärješšyš. Kellonaika. Verbin preesens. Järješšyšluvat.	
Luku 7	61
Partitiivi. Šyömiset. Aštiet. Ruokakaupašša ta kahvilašša.	

Luku 8	76
Genetiivi. Post- ta prepositiot. Vuvvenajat. Šiä. Elukat. Kašvit.	
Luku 9	90
Akkusatiivi. Objektin šijat. Imperatiivi. Adverbit. Ihmini. Tervehyš. Tauvit ta läsinnät.	
Luku 10	105
III infinitiivi. Maikilla on joutava päivä. Kaupunkilla aseilla. Essiivi. Translatiivi.	
Luku 11	114
Imperfekti. Karjalaini pirtti.	
Luku 12	133
Adjektiivien vertailu. Kumpani-pronomini.	

Käytetyt tehtävöohjiet

Termistö

Šanašto

LUKU 1

KARJALAN KIELEN IÄNTEHET

Vokaalit

Lyhyöt

a	kala
o	onki
u	uni
ä	äly
ö	näkö
y	kyly
i	ilta
e	ero

Pität

uu	kuu
yy	pyy
ii	viisi

Diftongit

ai	maito
oi	poika
ui	muila
ei	eklein
äi	äijän
öi	öinä
yi	yksityini

au	laulu
ou	pouta
iu	miula
eu	leuka
äy	käyvä
öy	löyly
iy	pyyhkiy

ua	muamo
uo	tuou
ie	kieli
yä	kevyällä
yö	vyö
iä	piä

Triftongit

uau	makuau
uou	tuou
ieu	lankieu
yäy	keryäy
yöy	lyöy
iey	viey

uai	matkuais
uoi	touhuois
iei	rupieis
yäi	pärjyäis

Konsonantit

Yksinäiskonsonantit

k	lika
p	tapa
t	mato
m	oma
n	nenä
l	kala
r	pari
s	käsi
š	šana
č	joučen
v	vuosi

Kaksoiskonsonantit

kk	kukka
pp	pappi
tt	matto
mm	kumma
nn	kannu
ll	pallo
rr	purra
ss	missä
šš	kašša
čč	mečča
vv	vuuvvet

Pehmät konsonantit

l'	pal'l'aš	n'	n'apa	t'	ket't'u	s'	huas's'a
	mal'l'a		n'okka		lat'ata		ruatuas's'a
	vil'l'a		n'aukuo		Ort't'o		as's'a
	tel'l'o		min'n'a		Tat't'ana		kirjuttuas's'a

Kirjaimikko

Aa [aa]	Ll [el]	Uu [uu]
Bb [bee]	Mm [em]	Vv [vee]
Čč [čee]	Nn [en]	Yy [yy]
Dd [dee]	Oo [oo]	Ää [ää]
Ee [ee]	Pp [pee]	Öö [öö]
Ff [ef]	Rr [er]	' [pehmennyšmerkki]
Gg [gee]	Ss [es]	
Hh [hoo]	Šš [šee]	
Ii [ii]	Zz [zee]	
Jj [jii]	Žž [žee]	
Kk [koo]	Tt [tee]	

Naisien nimet

Miehien nimet

Anni	Iro	Mikko	Vasselei
Santra	Vieno	Šanteri	livana
Muarie	Laina	Huoti	Väinö
Jennu	Aino	Pekka	Toivo
Tuarie	Katti	Matti	Mikittä

Mie olen Santra Lettijeva.

Mie olen Matti Remšu.

Ken šie olet? Mie olen

Kylännimet

Kiestinki	Puanajärvi	Luušalmi
Jyškyjärvi	Louhi	Kalevala
Vuokkiniemi	Kemi	Repol'a

Mie elän Vuokkiniemeššä.

Mie elän Kalevalaššä.

Missä šie elät? Mie elän

Numerot

0	nolla	21	kakšikymmentäykši
1	yksi	22	kakšikymmentäkakši
2	kakši	23	kakšikymmentäkolme
3	kolme	24	kakšikymmentänellä
4	nellä	25	kakšikymmentäviisi
5	viisi		
6	kuuši	30	kolmekymmentä
7	šeiččemen	40	nelläkymmentä
8	kahekšan	50	viisikymmentä
9	yhekšän	60	kuušikymmentä
10	kymmenen	70	šeiččemenkymmentä
11	yksitoista	80	kahekšankymmentä
12	kakšitoista	90	yhekšänkymmentä
13	kolmetoista		
14	nellätoista	100	šata
15	viisitoista	101	šataykši
16	kuušitoista	200	kakšišatua
17	šeiččementoista	300	kolmešatua
18	kahekšantoista		
19	yhekšäntoista		
20	kakšikymmentä		

1 000	tuhät
10 000	kymmentuhatta
100 000	šatatuhatta
1 000 000	miljoona
2 000 000	kakši miljoonua
1 000 000 000	miljardi

$\frac{1}{2}$	puoli
1 $\frac{1}{2}$	puolitoista

Mie olen 23-vuotini (kakšikymmentäkolmevuotini).
Miula on 23 vuotta.

Kuin vanha šie olet? Mie olen
Kuin monta vuotta šiula on? Miula on

Mie olen Santra Lettijeva. Ken šie olet?
Mie olen karjalaini.
Mie olen naini.
Mie pakajan karjalakši, Mitä kieltä šie pakajat?
venäjäkši ta vähän šuomekši.
Mie elän Vuokkiniemeššä. Missä šie elät?
Mie olen 23-vuotini. Kuin vanha šie olet?

TEHTÄVÄ 1. Kerro ičeštäš. Kirjuta virkkehet.

TEHTÄVÄ 2. Luve runoset kaunehešti.

Rahvahan runoja

Pimpul'a-pampul'a paimenpoika,
aja šie lehmät kotih,
juokše košen kivijä myöten,
elä vain lankie jokeh.

Šouvamma Šorol'ah,
pitkä matka tätiläh.
Täti paistau pakšun leivän,
panou äijän voita piällä,
pikkusen šijanlihua,
muuta lihua murusen.

Valentina Karakina

Kišša n'aukuu: n'au, n'au, n'au.
Maituo šillä annan.
Koira haukkuu: hau, hau, hau.
Šillä luuta kannan.

Oravaini, oravaini,
Mečän paraš hyppijäini.
Eläy kuušen latvašša
Lämpimäššä pešäššä.

LUKU 2

VERBIN PERSONAPIÄTTEHET

– Terveh! Mie olen Muarie. Ken šie olet?
– Mie olen Voitto.

KIELITIETO

Personapronomit

MIE	MYÖ
ŠIE	TYÖ
HIÄN	HYÖ

Personapiättehet

paissa

-N	mie	pakajan	-MMA/-MMÄ	myö	pakajamma
-T	šie	pakajat	-TTA/-TTÄ	työ	pakajatta
-U/-Y	hiän	pakajau	-H	hyö	paissah

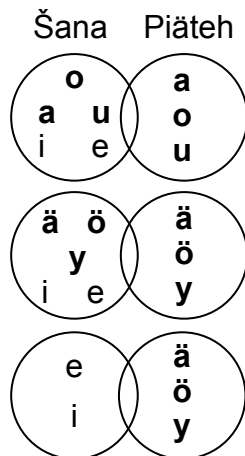
elyä		ruatua	
mie elän	myö elämmä	mie ruan	myö ruamma
šie elät	työ elättä	šie ruat	työ ruatta
hiän eläy	hyö eletäh	hiän ruatau	hyö ruatah

šano		kyšyö	
mie šanon	myö šanomma	mie kyšyn	myö kyšymmä
šie šanot	työ šanotta	šie kyšyt	työ kyšyttä
hiän šanou	hyö šanotah	hiän kyšyy	hyö kyšytäh

TEHTÄVÄ 1. Luve virkkehet. Huomua verbit.

Mie pakajan karjalakši hyvin.
 Missä Muarie eläy?
 Hiän eläy Jyškyjärveššä.
 Väinö šanou: "Mie elän Petroskoissa".
 Missä työ elättä?
 Myö elämmä Karjalašša.
 Hyö kyšytäh: "Mitä šie ruat?".
 Hyö paissah šuomekši melko hyvin.
 Mie šanon karjalakši: "Terveh šiula!".
 Aino pakajau venäjäkši vain vähän.

VOKALIŠOINTU

Vartalo	Piäteh	Esimerkki
a, o, u (+ i, e)	+ -u, -mma, -tta	šano-u, šano-mma, šano-tta
ä, ö, y (+i, e)	+ -y, mmä, -ttä	elä-y, elä-mmä, elä-ttä
i, e	+ -y, mmä, ttä	leikki-y, leiki-mmä, leiki-ttä

Muissa!

Olla-verbin taivutus		
	olen	olemma
	olet	oletta
hiän	on	hyö ollah

Mie **olen** Pekka.
 Šie **olet** Muarie.
 Hiän **on** opaštuja.
 Myö **olemma** Karjalašša.
 Työ **oletta** Venäjällä.
 Hyö **ollah** opaštujat.

TEHTÄVÄ 2. Luve dialogit. Huomua olla-verbi.

– Terveh! Mie olen Muarie. Olen karjalaini. Ken šie olet?
 – Mie olen Voitto. Olen suomalaisi.

– Ken hiän on?
 – Hiän on Aino. Hiän on opaštuja.
 – Mistä päin Aino on?
 – Hiän on Kalevalašta.

TEHTÄVÄ 3. Valiče pronomini ta kirjuta.

mie šie hiän myö työ hyö

..... oletta
 on
 olet

..... ollah
..... olen
..... olemma

TERVEHYKŠET. KUULUMISET.

- Terveh! Milma kučutah Anni. Kuin šilma kučutah?
- Terveh šiula, Anni! Mie olen Jušši. On mukava tuttavuštuo.
- Passipo, šamoin.

Terveh!

Hyvyä huomenta / huomenta!
Hyvyä päivyä / päivyä!
Hyvyä iltua / iltua!
Hyvyä yötä!

On huomeneš. Mie šanon: "Hyvyä huomenta!"
On päivä. Šie šanot: "Hyvyä päivyä!"
On ilta. Hiän šanou: "Hyvyä iltua!"
On yö. Myö šanomma: "Hyvyä yötä!"

- Hyvyä päivyä, Anni! Mitä kuuluu?
- Terveh, Jušši! Kaikki on hyvin. Kuinpa šie elät?
- Ihan hyvin, passipo.

Mitä kuuluu?

Kaikki on hyvin. / Hyvyä vain, passipo.
Ei kummempua. / Mitäš täššä.
Ei nimitä hyvyä. / Ei kovuan hyvyä. Olen vaipun.

Kuin / mitein šie elät?

Hyvin, passipo. / Kaikki on hyvin.
Hil'!akkaiseh. / Kaikki on entiselläh.
Ei kovuan hyvin. / Ei kehuttavua. Kipienä olen.

- Terveh, Anni! Mitä kuuluu?
- No terveh, Jušši! Hyvyä vain. A šiula?
- Ei šen kummempua.

Hyväšti!

Jiä tervehekši! Mäne tervehenä!
Jiäkyä tervehekši! Mänkyä tervehenä!

TEHTÄVÄ 4. Kirjuta oikiet tervehykšet.

Klo 8.00
Klo 14.00
Klo 20.00

TEHTÄVÄ 5. Kirjuta šopivat verbit.

- Mie Muarie Kallijeva.
Mie 20-vuotini.
Mie Jyškyjärveštä päin.
Nyt mie Petroskoissa.
Mie : "Terveh teilä!"
- Hiän Pekka Pekšujev.
Hiän Koštamukšešša.
Pekka karjalakši ta venäjäkši.
Pekka karjalaini.

TEHTÄVÄ 6. Vaštua kyšymykših.

Kuin šilma kučutah?
Kuin vanha olet?
Mitä kieltä šie pakajat?
Mistä päin šie olet?
Missä šie elät nyt?
Mitä šiula kuuluu?

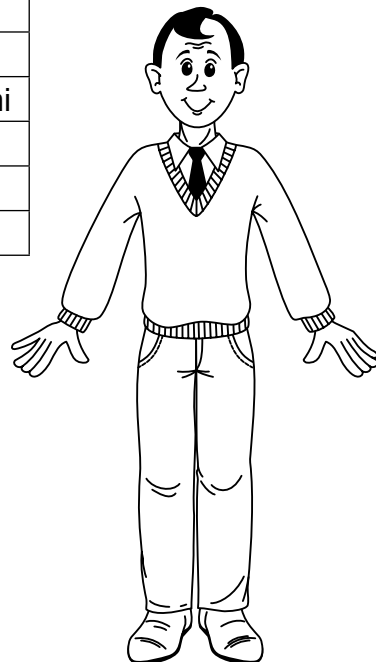
MIMMONI?

pieni < > šuuri
 kaunis < > ruma
 vanha < > nuori
 ruataja < > laiska
 hyvä < > paha
 iloni < > ikävä
 poikkoi < > hil'ani
 rohkie < > varačču

Mimmoni šie olet? – Mie olen nuori ta iloni naini.
 Mimmoni hiän on? – Hiän on hyvä ta ruataja mieš.

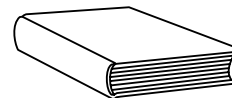
TEHTÄVÄ 7. Kačo kuvua ta kekši pieni kertomuš täštä mieheštä. Taulukon henkilötiijot autetah šilma.

Etunimi	Pekka
Šukunimi	Pekšujev
Muamonkieli	Karjala
Muut kielet	venäjä ta šuomi
Šyntymäpaikka	Kalevala
Šyntymäaika	12.4.1963
Elinpaikka	Petroskoi

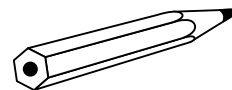

Ken hiän on?
 Kuin vanha hiän on?
 Mistä päin hiän on?
 Missä hiän eläy nyt?
 Mitä kieltä hiän pakajau?
 Mimmoni hiän on?

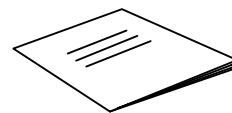
MI TÄMÄ ON?

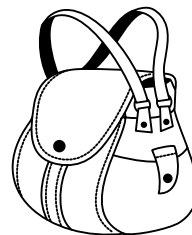
Mi tämä on?
 Še on kirja.

Mi tämä on?
 Še on kynä.

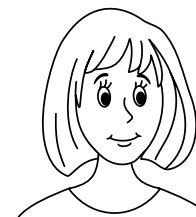

Mi tämä on?
 Še on vihko.

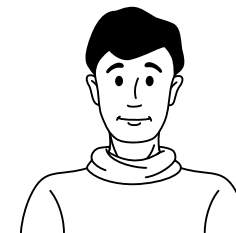

Mi tämä on?
 Še on laukku.

KEN HIÄN ON?

Ken hiän on?
 Hiän on naini.
 Hiän on muamo.
 Mimmoni muamo on?
 Hiän on nuori ta kaunis.

Ken hiän on?
 Hiän on mieš.
 Hiän on tuatto.
 Mimmoni tuatto on?
 Hiän on rohkie ta poikkoi.

Ken hiän on?
 Hiän on lapši.
 Hiän on pieni tyttö.
 Hiän on Našto.
 Mimmoni Našto on?

MIN VÄRINI?

Mušta	Valkie	Vihrie	Šinini
Ruškie	Keltani	Harmua	Pruuni

Min värini kirja on? – Še on harmua.

Min värini kynä on?

Min värini vihko on?

Min värini laukku on?

LUKU 3

VERBIN NEGATIIVIMUOTO

KIELITIETO

Mie **olen** opaštuja.

Šie **olet** kiäntäjä.

Hiän **on** Petroskoissa.

Myö **olemma** kyläššä.

Työ **oletta** Venäjällä.

Hyö **ollah** Šuomešša.

Mie **en ole** opaštuja.

Šie **et ole** kiäntäjä.

Hiän **ei ole** Petroskoissa.

Myö **emmä ole** kyläššä.

Työ **että ole** Venäjällä.

Hyö **ei olla** Šuomešša.

Paissa-verbin positiivimuoto

mie pakaja-n myö pakaja-mma

šie pakaja-t työ pakaja-tta

hiän pakaja-u hyö paissa-h

Paissa-verbin negatiivimuoto

mie **en** pakaja myö **emmä** pakaja

šie **et** pakaja työ **että** pakaja

hiän **ei** pakaja hyö **ei** paissa

-KO / -KÖ-KYŠYMYŠ

Šie olet opaštuja.

Hiän pakajau karjalakši.

Oletko šie opaštuja?

Pakajauko hiän karjalakši?

Olenko mie?

Olemmako myö?

Oletko šie?

Olettako työ?

Onko hiän?

Ollahko hyö?

Oletko šie opaštuja?

– Kyllä, mie olen opaštuja. / – Ei, mie en ole opaštuja.

– Olen. / – En ole.

– Kyllä. / – En.

Onko hiän opaštaja?

– Ei, hiän ei ole opaštaja.

Pakajatko šie karjalakši?

– Kyllä, mie pakajan karjalakši.

Pakajauko hiän šuomekši?

– Ei, hiän ei pakaja šuomekši.

Pakajattako työ venäjäkši?

– Kyllä, myö pakajamma venäjäkši.

Mie en pakaja karjalakši.

Pakajan karjalakši vain vähän.

Pakajan karjalakši melko hyvin.

Pakajan karjalakši hyvin.

Pakajan karjalakši oikein hyvin.

TEHTÄVÄ 1. Vaštua kyšymykših positiivisešti tai negatiivisešti.

Malli: Oletko šie naini? – Kyllä, mie olen naini.

Oletko šie mieš? – Ei, mie en ole mieš. Mie olen naini.

1. Oletko šie naini?

4. Oletko šie šuomelaini?

2. Oletko šie mieš?

5. Oletko šie opaštuja?

3. Oletko šie karjalaini?

6. Oletko šie töissä?

7. Oletko šie kiäntäjä? 10. Pakajatko šie šuomekši?
 8. Oletko šie Petroskoista päin? 11. Pakajatko šie venäjäkši?
 9. Oletko šie 30-vuotini? 12. Pakajatko šie karjalakši?

**TEHTÄVÄ 2. Kačo kuvua ta kekši kertomuš.
 Vaštua kyšymykših.**

- Onko hiän naini vain mieš?
 Onko hiän opaštuja?
 Onko hiän töissä?
 Onko hiän nuori?
 Onko hiän laiska?
 Onko hiän Karjalašta päin?
 Pakajauko hiän šuomekši?
 Kuin vanha hiän on?
 Mimmoni hiän on?

TEHTÄVÄ 3. Löyvä verbien kieltoomuoto. Täytä taulukko.

Malli: *Opaštuo*
 opaššu-n *opaššu-mma*
 opaššu-t *opaššu-tta*
 hiän opaštu-u *hyö opaššuta-h*

<i>Personapronomini</i>	<i>Kieltoverbi</i>	<i>Vartalo</i>
<i>mie</i>	<i>en</i>	<i>opaššu</i>
<i>šie</i>	<i>et</i>	<i>opaššu</i>
<i>hiän</i>	<i>ei</i>	<i>opaššu</i>
<i>myö</i>	<i>emmä</i>	<i>opaššu</i>
<i>työ</i>	<i>että</i>	<i>opaššu</i>
<i>hyö</i>	<i>ei</i>	<i>opaššuta</i>

Kirjuttua

kirjuta-n kirjuta-mma
 kirjuta-t kirjuta-tta
 hiän kirjutta-u hyö kirjuteta-h

Personapronomini	Kieltoverbi	Vartalo

Lukie

luve-n luve-mma
 luve-t luve-tta
 hiän luko-u hyö luvetah

Personapronomini	Kieltoverbi	Vartalo

	Käyvä	
käy-n		käy-mmä
käy-t		käy-ttä
hiän käy-pi		hyö käyväh

Personapronomini	Kieltoverbi	Vartalo

TEHTÄVÄ 4. Luve virkkehet. Huomua verbit.

Mie opaššun karjalan kieltä. Hiän opaštuu šuomen kieltä. Opaššuttako työ Šuomešša? – Emmä opaššu, myö opaššumma Venäjällä. Mie kirjutan šuomekši. Hiän ei kirjuta karjalakši. Mie käyn karjalan kielen kurššiloilla. Hyö kirjutetah karjalakši melko hyvin. Kirjutatko karjalakši? – Kyllä, mie kirjutan karjalakši. Mie luyen karjalakši hyvin. Hiän käypi kouluo. Myö emmä luve šuomekši. Myö luvemma venäjäkši oikein hyvin. Hyö käyväh kešällä Ruočissa. Luvetahko hyö hyvin? – Ei, hyö ei luveta hyvin.

TEHTÄVÄ 5. Taivuta šanuo-, kyšyö-, ruatua-verbit positii-vissa ta negatiivissa.

KONŠA?

Kešä → kešällä, šykyšy → šykyšyllä, talvi → talvella, kevät → kevyällä.

Huomeneš → huomenekšella, päivä → päivällä, ilta → illalla, yö → yöllä.

Valkie < > pimie. Päivällä on valkie. Yöllä on pimie.
Lämmin < > vilu. Talvella on vilu. Kešällä on lämmin.

- Mimmoni šia tänäpiänä on?
- Tänapäinä on vilu šia. Eklein oli lämmin.

Netälinpäivät

Enšiarki → enšiarkena
Enšiarki on enšimmäini netälinpäivä.

Toiniarki → toisarkena
Toiniarki on toini netälinpäivä.

Serota → serotana
Serota on kolmaš netälinpäivä.

Nelläšpäivä → nellänäpiänä
Nelläšpäivä on nelläš netälinpäivä.

Piätinččä → piätinččänä
Piätinččä on viiješ netälinpäivä.

Šuovatta → šuovattana
Šuovatta on kuuvveš netälinpäivä.

Pyhäpäivä → pyhänäpiänä
Pyhäpäivä on šeiččemeš netälinpäivä.

- Konša olet Kalevalašša?
- Nellänäpiänä huomenekšella.

- Konša šie käyt karjalan kielen kurššiloilla?
- Toisarkena ta piätinččänä.

TEHTÄVÄ 6. Vaštua kyšymykših.

Mi netälinpäivä tänäpiänä on? Tänäpiänä on

Mi netälinpäivä huomena on? Huomena on

Mi netälinpäivä ylihuomena on? Ylihuomena on

Mi netälinpäivä oli eklein? Eklein oli

Mi netälinpäivä oli toissapiänä? Toissapiänä oli

TEHTÄVÄ 7. Vaštua kyšymykših.

Malli: Moneško netälinpäivä serota on?
Še on kolmaš netälinpäivä.

Moneško netälinpäivä pyhäpäivä on?

Moneško netälinpäivä enšiarki on?

Moneško netälinpäivä šuovatta on?

Moneško netälinpäivä toiniarki on?

Moneško netälinpäivä piätinččä on?

Tehtävä 8. Vaštua kyšymykših.

Kekši lisyä kyšymykšie.

Oletko šie Mikittä?
Elätkö šie Louhešša?
Pakajatko šie venäjäkši?
Ruatko šie pyhänäpiänä?
Šanotko yöllä: "Hyvyä päivyä!"?
Oletko šie suomalaisi?
Šanotko huomeneššella: "Hyvyä huomenta!"?
Opaššutko venäjän kieltä?
Kyšytkö karjalakši: "Mitä kuuluu?"?
Käytkö šie karjalan kielen kurššiloilla?
Onko tänäpiänä vilu šiä?
Onko tänäpiänä piätinččä?
Onko kešällä lämmin?
Onko ylihuomena nelläšpäivä?

TEHTÄVÄ 9. Kirjuta -ko/-kö-kyšymyš.

.....? – Kyllä, mie opaššun karjalan kieltä.
.....? – En, mie en pakaja šuomekši.
.....? – En, mie luvon venäjäkši.
.....? – Kyllä, pakajan karjalakši.
.....? – Kyllä, olen karjalaini.
.....? – En, mie elän Kiestinkissä.
.....? – En, mie en rua huomena.

TEHTÄVÄ 10. Luaji mallin mukah.

Malli: Tämä talo on pieni.
Onko tämä talo pieni? Ei, še ei ole pieni. Še on šuuri.
Tuo kynä on ruškie.
Onko tuo kynä ruškie? Ei, še ei ole ruškie. Še on valkie.

1. Tämä kuva on kaunis.
2. Tämä kylä on vanha.
3. Tämä maito on vilu.
4. Tämä järvi on šyvä.
5. Tuo meččä on vihrie.
6. Tuo kauppa on pieni.
7. Tuo matto on hyvä.
8. Tämä koira on mušta.
9. Tämä takki on ruškie.

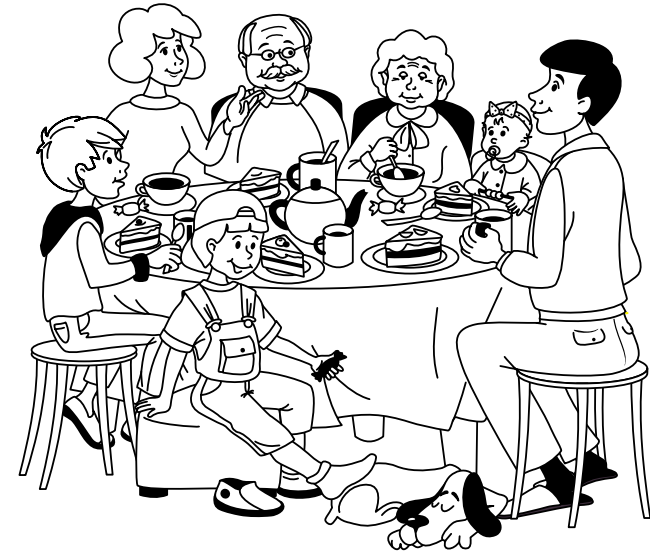
TEHTÄVÄ 11. Luve teksti. Šiitä merkiče, onko oikein vain viärin?

Hiän on Vasselei Lipkin. Hiän on nuori mieš. Vasselei on 24-vuotini. Vasselei pakajau venäjäkši. Vasselei opaštuu karjalan kieltä iltakurššiloilla. Hiän ei pakaja vielä hyvin karjalakši. Vasselei on Kiestinkistä päin. Kiestinki on pieni karjalaini kylä. Nyt hiän ei elä Kiestinkissä. Hiän eläy Petroskoissa. Petroskoi on šuuri kaupunki. Päivällä Vasselei on töissä. Enšiarkena ta serotana illalla hiän käypi karjalan kielen kurššiloilla. Kurššilla Vasselei kirjuttau, lukou ta pakajau karjalakši.

Malli: Häntä kučutah Vasselei.

1. Vasselei on vanha mieš.
2. Hiän ei pakaja venjäkäš.
3. Vasselei pakajau karjalakši vain vähän.
4. Nyt hiän eläy Kiestinkissä.
5. Kiestinki on pieni kylä.
6. Vasselei opaštuu, hiän ei ole töissä.
7. Karjalan kielen kurššit ollah illalla.

LUKU 4

PEREH TA KOTI

Lešosen pereh ta koti

Täššä kuvašša on Lešosen pereh. Anni Lešoni on 35-vuotini nuori naini. Hiän on miehellä. Hänen mieš on Šanteri Lešoni. Šanterilla on 37 vuotta. Anni ta Šanteri jo 10 vuotta ollah yheššä.

Pereheššä on kolme lašta: kakši poikua ta tyttö. Tyttö Mari on nuorin lapšista. Mari on pikkaraini, hänellä on 6 kuukautta. Vanhempi poika Viljo on 9 vuuvven vanha. Hiän käypi kouluo. Nuorempi poika Kirilä on 3-vuotini, hiän on vielä šeimissä. Mari on Kirilän ta Viljon čikko. Kirilä ta Viljo ollah Marin veikot. Heijän mamma Anni on nyt koissa hoitolomalla ta pappa Šanteri on töissä mečäššä.

Lešoset eletäh omašša talošša Vuokkiniemeššä. Heijän šuuri puini pirtti on Kuittijärven rannalla. Talo on kakšikertani. Alakerrašša on šuuri huoneh, keittijö, pešuhuoneh, kyly ta

upornoi. Yläkerrašša on kakši makuuhuonehta ta leikkikamari. Lešosien talo on uuši ta kaunis. Šanteri rakenti šen iče.

Šanterin vanhemmat eletäh Venehjärven kyläššä. Šielä heilä on pieni, ka mukava talo. Venehjärvi on oikein kaunis karjalaini kylä. Šanterin tuatto livana on šyntyn Venehjärveššä 1940 vuotena. Muamo Iro on Puatanešta päin. Hänellä on 65 vuotta. livana ta Iro eletäh yheššä jo 38 vuotta. Heilä on nellä lašta. Šanteri on nuorin. Irolla ta livanalla on yhekšän punukua. Hyö ollah ämmö ta ukko. Kaikki lapšet ta punukat käyväh ukkol'ašša joka kešä.

TEHTÄVÄ 1. Luve teksti, kačo kuvie ta kirjuta.

Malli: Anni Lešoni, muamo, 35 vuotta.

Šanteri Lešoni,
 Viljo,
 Mari,
 Kirilä,
 livana Lešoni,
 Iro Lešoni,

KIELITIETO

KENEN?

Mie	miun	Myö	meijän (miän)
Šie	šiu	Työ	teijän (tiän)
Hiän	hänen	Hyö	heijän (hiän)

Hiän on **miun veikko**. Tämä kaunis naini on **hänen čikko**.
Meijän pereh on šuuri. Onko **heijän tuatto** koissa? Missä eläy **šiu** ämmö?

Kenen mieš Šanteri on? – Hiän on Annin mieš.
Kenen muamo Iro on? – Hiän on Šanterin muamo.
Kenen punukka Mari on? – Hiän on livanan ta Iron punukka.

Mi on **punukan nimi**? – **Hänen nimi** on Viljo.
Mi on **ukon nimi**? – **Hänen nimi** on livana.
Mi on **kylän nimi**? – **Šen nimi** on Vuokkiniemi.

Mi on **šiu** nimi? – **Miun nimi** on

Mi on **šiu šukunimi**? – **Miun šukunimi** on

Mimmoni on **tiän pereh**? – **Miän pereh** on

KELLÄ?

Mie	miula	Myö	meilä
Šie	šiula	Työ	teilä
Hiän	hänellä	Hyö	heilä

Miula on kakši veikkuo. **Meilä** on oma talo. Onko **šiula** perehtä? **Heilä** on monta lašta. **Hänellä** on yksi čikko.

Kellä on kolme lašta? – Annilla ta Šanterilla.
Kellä on yhekšän punukkaa? – livanalla ta Irolla.
Kellä on pieni ta mukava pirtti? – Ämmöllä ta ukolla.

Montako čikkuo **Kirilällä** ta **Viljolla** on?
– **Heilä** on yksi čikko.

Kuin monta veikkuo on **Marilla**?
– **Hänellä** on kakši veikkuo.

Kuin monta čikkuo ta veikkuo **šiula** on? **Miula** on

Montako lašta **teilä** on? **Meilä** on

Huomua!

Montako? = Kuin monta?

Yksi veikko – kakši veikkuo
Yksi ämmö – kakši ämmyö

Yksi punukka – monta punukkaa
Yksi kylä – monta kyla

Yksi šeukku – viisi šeukkuo
Yksi vävy – viisi vävyö

Yksi pirtti – kolme pirttie
Yksi täti – kolme tätie

Yksi pereh – monta perehtä
Yksi mieš – monta mieštä

TEHTÄVÄ 2. Šanele omašta pereheštä. Kyšymykšet aute-tah šilma.

Missä šie elät?
Onko šiula oma talo / korttieri?
Mimmoni on šiun talo / korttieri?
Kuin monta huonehta on šiun korttierissa?
Mimmoni on šiun pereh?
Onko šiula veikkuo ta čikkuo?
Oletko šie miehellä / onko šiula naini?
Mi on šiun miehen / naisen nimi?
Kuin monta lašta teilä on?
Kuin vanhat hyö ollah?
Onko teilä koira tahi kišša?

TEHTÄVÄ 3. Merkiče, missä huonehešša huonehtarpehet ollah.

Huonehtarpehet	Olohuoneh	Keittijö	Makuuhuoneh	Pešuhuoneh ta kyly
ruokastola		x		
šänky				
vašta				
jiäškuappi				
stuula				
aštieškuappi				
televiisori				
matto				
laučča				
peilistola				
tivana				
lautiet				
šuihku				
aštieallaš				
lepoissuin				
kivikiukua				
piironki				
šähköhella				
vuateškuappi				
nuaklikko				
kirjapolčča				
skammi				
pešukoneh				

KIELITIETO

MISSÄ?

Inessiivi
-ssa/-ssä, -šša/-ššä

Adessiivi
-lla/-llä

Kirja on škuapissa.

Myö elämmä vanhašša pirtissä.

Tuatto on mečäššä.

Hyö ollah kiriköššä.

Vihko on stolalla.

Kišša istuu kirjavalla matolla.

Lapši on pihalla.

Lintu laulau katolla.

Konsonanttivaihtelut (luja ašteh ta heikko ašteh):

čč ~ č: mečča – mečäššä, laučča – laučalla.

kk ~ k: kirikkö – kiriköššä, kikki – kikillä.

pp ~ p: kuppi – kupissa, pappi – papilla.

tt ~ t: huttu – hutušša, matto – matolla.

TEHTÄVÄ 4. Luaji mallin mukah.

a) *Malli: Missä kirja on? Laukku. Kirja on laukušša. Missä vihko on? Stola. Vihko on stolalla.*

1. Missä koira on? Koppi.
2. Missä kuppi on? Škuappi.
3. Missä maito on? Kuppi.
4. Missä tyttö on? Kirikkö.
5. Missä muamo on? Tori.
6. Missä auto on? Tie.
7. Missä vihko on? Stola.
8. Missä veikko on? Pirtti.
9. Missä poika on? Kauppa.
10. Missä kukka on? Ikkuna.
11. Missä kišša on? Matto.
12. Missä ukko on? Mečča.
13. Missä čikko on? Piha.
14. Missä ämmö on? Keittijö.

b) <i>Malli:</i>	<i>Missä kirja on?</i>	<i>Missä vihko on?</i>
	<i>Šuuri laukku.</i>	<i>Pieni stola.</i>
	<i>Kirja on šuurešša laukušša.</i>	<i>Vihko on pienellä stolalla.</i>
Pieni koppi.	Šuuri tie.	Pieni matto.
Šuuri škuappi.	Pieni stola.	Šuuri mečča.
Pieni kuppi.	Šuuri pirtti.	Šuuri piha.
Pieni kirikkö.	Pieni kauppa.	Pieni keittijö.
Šuuri tori.	Pieni ikkuna.	

TEHTÄVÄ 5. Luaji mallin mukah.

*Malli: Tämä on pieni laukku. Missä kirja on?
Kirja on pienešša laukušša.*

Tämä on hyvä kauppa. Missä Pekka on?
Tämä on pieni tori. Missä Anni on?
Tämä on šuuri šinčči. Missä poika on?
Tämä on kirjava matto. Missä kišša on?
Tämä on šuuri olohuoneh. Missä veikko on?
Tämä on vanha pirtti. Missä tyttö on?
Tämä on pimie nurkka. Missä koira on?
Tämä on levie stola. Missä vihko on?
Tämä on pieni värčči. Missä kukkani on?
Tämä on kuuma kyly. Missä ukko on?

TEHTÄVÄ 6. Luaji mallin mukah.

*Malli: Tämä on stola. Stolalla on kirja.
Missä kirja on? Še on stolalla.
Tämä on kauppa. Kaupašša on Pekka.
Missä Pekka on? Hiän on kaupašša.*

Tämä on kirikkö. Kiriköšša on Anni.
Tämä on stuula. Stuilalla on kirja.
Tämä on šinčči. Šinčissä on värčči.
Tämä on värčči. Värčissä on kukkani.
Tämä on koulu. Koulušša on poika.

Tämä on pirtti. Pirtissä on tyttö.
Tämä on kirja. Kirjašša on kuva.
Tämä on tori. Torilla on muamo.
Tämä on makuuhuoneh. Makuuhuonehešša on šänky.
Tämä on ikkuna. Ikkunalla on kukka.
Tämä on laučča. Laučcalla on vašta.

TEHTÄVÄ 7. Vaštua kyšymykših.

Missä huonehešša ollah jäškuappi ta ruokastola?
Missä huonehešša ollah tivana ta televisiורי?
Missä huonehešša ollah šänky ta vuateškuappi?
Missä huonehešša ollah šuihku ta muila?

TEHTÄVÄ 8. Luve ket't'uruno iäneh.

Ken šöi kešävoin?
– Hiiri šöi kešävoin.
Missä hiiri? – Aitan alla.
Missä aitta? – Tuli poltti.
Missä tuli? – Vesi šammutti.
Missä vesi? – Härkä joi.
Missä härkä? – Niityllä.
Missä niitty? – Kukko n'okki.
Missä kukko? – Kuušikošša.
Missä kuušikko? – Kirveš leikkai.
Missä kirveš? – Kannon piäšša.
Missä kanto? – Kontie vei.
Missä kontie? – Yhekšän meren takana.

MIMMONI?

1. šuuri talo	< >	pieni talo
2. lyhyt matka	< >	pitkä matka
3. pehmie leipä	< >	kova leipä
4. helppo tehtävä	< >	vaikie tehtävä

5. jykie laukku	< >	kepie laukku
6. vilu šia	< >	lämmin šia
7. levie tie	< >	kaitani tie
8. nuori mieš	< >	vanha mieš
9. uuši auto	< >	vanha auto
10. hyvä poika	< >	paha poika
11. viisaš ukko	< >	tyhmä ukko
12. iloni tyttö	< >	šurullini tyttö
13. pohatta naini	< >	köyhä naini
14. kaunis priha	< >	ruma priha
15. hyväšiamini neičyt	< >	vihani neičyt
16. poikkoi ihmini	< >	hijaš ihmini
17. mukava kino	< >	ikävä kino
18. kallis šormuš	< >	halpa šormuš
19. hienoni kirja	< >	pakšu kirja
20. lihava naini	< >	laiha naini
21. laiska tyttö	< >	ruataja tyttö
22. terveh vanhuš	< >	kipie vanhuš

TEHTÄVÄ 9. Vaštua kyšymyškših.

1. Ken on vanha?
- Mimmoni Mikko on?

Pekka Mikko

2. Ken on pohatta?
- Mimmoni Muarie on?

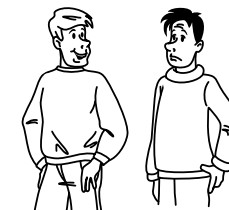
Iro Muarie

3. Ken on lihava?
- Mimmoni Veikko on?

Väinö Veikko

4. Ken on iloni?
- Mimmoni Mikittä on?

Vasselei Mikittä

5. Mi on kallis?
- Mimmoni paita on?

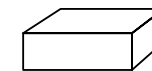

turkki paita

6. Mi on pehmie?
- Mimmoni kirpičča on?

pieluš

kirpičča

7. Mi on uuši?
- Mimmoni veneh on?

auto

veneh

TEHTÄVÄ 10. Luaji mallin mukah.

*Malli: Kellä on kaunis čikko? mie
Miula on kaunis čikko.*

Kellä on miellyttävä veikko?	mie
Kellä on mukava kaveri?	šie
Kellä on hyvä opaštaja?	hiän
Kellä on viisaš tuatto?	myö
Kellä on hyväččäini šeukku?	työ
Kellä on älykäš lapši?	hyö
Kellä on laiska kišša?	Toivo
Kellä on vihani koira?	Anni

TEHTÄVÄ 11. Luaji virkkehet käyttjän oikiella olijie šanoja.

Malli: Miehellä on Miehellä on uuši auto.

Miehellä on	
Tuatolla on	
Meijän ukolla on	vanha puutalo, uuši auto,
Hänen čikolla on	hyvä oppikirja, kaunis
Ämmöllä on	mekko, miellyttävä naini,
Pojalla on	mukava yštävä, poikko
Tytöllä on	punukka, älykäš lapši,
Muamolla on	hyväččäini kišša, pieni
Lapšella on	koira, viisaš šeukku
Veikolla on	
Naisella on	

TEHTÄVÄ 12. Luaji mallin mukah.

*Malli: Ken tämä tyttö on? Anni – miun čikko – kaunis.
Tämä tyttö on Anni. Hiän on miun čikko. Anni on kau-
nis tyttö. Tämä kaunis tyttö on miun čikko Anni.*

Ken tämä poika on?	Ontto – miun veikko – miellyttävä.
Ken tämä priha on?	Jušši – miun kaveri – mukava.
Ken tuo naini on?	Santra – meijän muamo – hyvä.

Ken tuo mieš on?
Ken tuo lapši on?

Šanteri – heijän tuatto – viisaš.
Toivo – miun šeukku – hyväččäini.

LUKU 5

IHMISEN ULKONÄKÖ TA LUONTO

Miula on yštävä. Hänen nimi on livana. livana on hyvä ta komie priha. Hiän on muamoh näköni. Hänellä on šiniset šilmät ta valkie tukka. livanalla on koira Vahti. Vahti on tottelija koira. Šillä on mušta karva ta lyhyt häntä.

Ken on hyvä ta komie priha?
– livana on hyvä ta komie priha.
Kellä on šiniset šilmät ta valkie tukka?
– livanalla on šiniset šilmät ta valkie tukka.
Kenen näköni livana on?
– Hiän on muamoh näköni.

Tukka	pitkä, lyhyt, šuora, kihara	Miula on kihara tumma tukka.
Näkö	pyörie, kaitani, levie	Vasseleilla on levie näkö.
Šilmät	šuuuret, pienet, muššat, kaunehet	Hänellä on šuuuret vihriet šilmät.
N'okka	šuuuri, pieni, viärä, kippura	Lapšella on pieni n'okka.
Pošket	ruškiet, pakšut	Tytöllä on pakšut pošket.
Šuu	šuuuri, pieni	Veikolla on šuuuri šuu.
Huulet	pakšut, kaitaset, ruškiet	Muamolla on ruškiet huulet.
Korvat	šuuuret, pienet	Pojalla on pienet korvat.

Jalat	šuurat, viärät, pität	Čikolla on pität ta šuurat jalat.
Kiät	lyhyöt, pität, voimakkahat	Prihalla on voimakkahat kiät.
Hartiet	leviet, voimakkahat	Miehellä on leviet hartiet.
Viikšet	lyhyöt, pität, harmaat	Ukolla on harmuat viikšet.
Parta	pitkä, lyhyt, harva, turpie	Tuatolla on turpie parta.

KIELITIETO

YKSIKKÖ

Ken on pieni?
Tyttö on pieni.

Mi on pieni?
N'okka on pieni.

Huomua!

Šilmät ollah šiniset.
Korvat ollah pienet.
Jalat ollah pität.

MONIKKO

Ket ollah pienet?
Tytöt ollah pienet.

Mit ollah pakšut?
Pošket ollah pakšut.

Miula on šiniset šilmät.
Šiula on pienet korvat.
Hänellä on pität jalat.

TEHTÄVÄ 1. Yhissä šanat šanaliittoh. Kirjuta virkkehet.

Malli: Kihara tukka. Miun muamolla on kihara tukka.

kihara	näkö
pakšut	hartiet
kippura	viikšet
leviet	huulet
pität	tukka
pyörie	šilmät
ruškiet	n'okka
tummanruškiet	pošket

TEHTÄVÄ 2. Luaji mallin mukah.

Malli: Hänellä on harmua piä. – Hiän on harmuapäini.

Hänellä on pitkä tukka.
Hänellä on levie näkö.
Hänellä on muššat šilmät.
Miehellä on harmua parta.
Naisella on šuurat jalat.

TEHTÄVÄ 3. Löyvä vaštakohta.

Malli: tyhmä < > viisaš

tyhmä		
rohkie		
hil'l'ani		
iloni		poikkoi, terveh, vihani,
pahannäköni		viisaš, hyvännäköni,
heikko		ikävä, vähäpakinaini,
laiska		varačču, ahkera.
pakasija		
hyväšiamini		

TEHTÄVÄ 4. Pane šanat oikieh järješšykšeh. Kirjuta virkkehet.

Malli: Tällä, on, nenä, kippura, pojalla.

– Tällä pojalla on kippura nenä.

1. Kaunehet, tytöllä, šiniset, on, šilmät.
2. Tuolla, kihara, on, pojalla, tukka.
3. Veikkoni, on, luonnoltah, ta, rauhallini, čuippo.
4. Tykätäh, kaikki, ihmiseštä, hyväšiamiseštä.
5. Meijän, on, viisaš, ukko.
6. On, pieni, čikollani, n'okka.
7. Miellyttävä, hiän, ulkonävöltäh, on.
8. Outi, šinišilmäni, on.

TEHTÄVÄ 5. Vaštua kyšymykših.

- Min väriset šilmät šiula on?
- Mimmoni tukka šiula on?
- Kenen näköni šie olet?
- Oletko šie tuaton näköni?
- Oletko šie pakasija ihmini?
- Oletko šie hil'l'ani?
- Mimmoni ihmini šie olet?

TEHTÄVÄ 6. Kirjuta, mimmoni on šiun yštävä ulkonävöl-täh ta luonnoltah.

TEHTÄVÄ 7. Luve iäneh. Mitä nämä šanonnat merkitäh?

Rahvahan šuušta kuultuo

Vanha kuin taivaš.
Terveh kuin kallivo.
Šilmät kuin šuolavakat.
Köyhä kuin kirikön rotta.

Kaunis on kaupoiksi parempi, ruma töillä runšahampi.
Peili ristikanšua ei kaunissa.
Mimmoni lintu, šemmoset ni laulut.

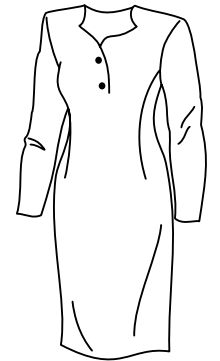
VUATTIET

Miula on mušta pušero piällä. Tytöllä on kaunis mekko piällä.
Ämmöllä on yöpaita piällä. Hänellä on lämmin paltto piällä.

paita
pukšut
mekko
hameh
pušero
villapaita
villaliivi
talvitakki
šajetakki
paikka
kaklapaikka
nahkakenkät
stupnit
kumikenkät
lakki
karvalakki
toššut / kuatančat
jalačit

yöpaita
alušpukšut
alušpaita
šukat
paltto
kintahat
šormikkahat
uimapuku
halatti
töppöset
kravatti
vyö
nänniliivit
šukkahoušut
sontikka
näštyykki /
nenäliina

Piä Lakki, paikka on **piäššä**.
Kakla Kaklapaikka, kravatti on **kaklaššä**.
Jalka Kenkät, šukat ollah **jalaššä**.
Käsi Kintahat, šormikkahat ollah **kiäššä**.
Piällä Mekko, paita, takki on **piällä**.

Huomua!

Kenkät ollah jalašša. **Miula on** kenkät jalašša.
Šormikkahat ollah valkiet. **Šiula on** valkiet šormikkahat.
Pukšut ollah muššat. **Hänellä on** muššat pukšut.

TEHTÄVÄ 8. Kirjuta, mitä vuatetta šiula on nyt piällä.

TEHTÄVÄ 9. Mi vuate ei kuulu joukkoh? Pyyhi še šana.

- a) mekko, nänniliivit, šukkahoušut, kravatti;
- b) kenkät, kuatančat, kintahat, stupnit;
- č) karvalakki, uimapuku, turkki, toššut;
- d) halatti, kumikenkät, šajetakki, sontikka.

Värit

ruškie	vualienruškie	tummanruškie
šinini	vualienšinini	tummanšinini
keltani	vualienkeltani	tummankeltani
pruuni	vualienpruuni	tummanpruuni
harmua	vualienharmua	tummanharmua
vihrie	vualienvihrie	tummanvihrie
valkie		
mušta		
oranšši		
violetti		

Min värini on Karjalan tasavallan lippu?

– Še on ruškie, vualienšinini ta vihrie.

Min värini on päiväni?

– Še on kullavärini.

Mi väri paššuu šiula?

– Miula paššuu ruškie ta pruuni.

Mi väri paššuu hänellä?

– Hänellä paššuu šinini.

TEHTÄVÄ 10. Vaštua kyšymykših.

Mi on šiun lempiväri?
Mi on šiun lempivuate?
Mi väri paššuu šiula?
Paššuuauko šiula vihrie?
Paššuuauko šiun kaverilla mušta?

TEHTÄVÄ 11. Luaji mallin mukah.

*Malli: Kellä on šinini mekko piällä? Anni
Annilla on šinini mekko piällä.*

Kellä on valkie pušero piällä?	Väinö
Kellä on muššat kenkät jalašša?	Mie
Kellä on lämmin lakki piäššä?	Ämmö
Kellä on kaunis hameh piällä?	Muamo
Kellä on lämpimät villakintahat kiäššä?	Tyttö
Kellä paššuu vihrie väri?	Hiän
Kellä paššuu šinini?	Iro

TEHTÄVÄ 12. Piirušša vihkoh Aino ta Ainon vuattiet.

Väritä kuva.

Aino

Aino on karjalaini tyttö. Hiän on 14-vuotini. Mimmoset vuattiet hänellä on?

Pušero on harmua.

Hameh on violetti.

Takki on tummanpruuni.

Šukkahoušut ollah valkieta, ta stupnit ollah muššat.

Laukku on pruuni.

Sontikka on oranšši.

TEHTÄVÄ 13. Kyšy pariltaš, kuin äijän nämä tavarat makšetah.

Malli: Kuin äijän makšau tämä paikka?

– Še makšau 250 rupl'ua.

Äijänkö makšetah nämä töppöset?

– Ne makšetah 142 rupl'ua 50 kopeikkua

1. kaklapaikka	420 rpl.
2. kello	760 rpl.
3. šuka	25, 50 rpl.
4. kumikenkät	539 rpl.
5. kirja	379, 90 rpl.
6. pukšut	1200 rpl.

Tehtävä 14. Luvu dialogi. Kekši šamantapani dialogi: mitä myöjä ta oštaja paissah vuatekaupašša.

Vuatekaupašša

- Terveh!
- Terveh!
- Äijänkö makšau tämä šinini villapaita?
- Še makšau 1400 rupl'ua.
- Äijänkö makšau tuo harmua kaklapaikka?
- 500 rupl'ua. Villapaita ta kaklapaikka yhteh lašettuna 1900 rupl'ua.
- Täššä 2000 rupl'ua, olkua hyvä.
- Passipo ta 100 rupl'ua takasin.
- Passipo ta jiaäkyä tervehekši!
- Mäne tervehenä ta tule toičči!

TEHTÄVÄ 15. Luvu ilmotuš tarkkah. Vaštua kyšymykših.

Ilmotuš	Kauppa on auki	
	enš-piät	klo 9-19
	šuv	klo 9-17
	pyh	kiini

1. Onko kauppa auki nellänäpiänä?
2. Onko kauppa auki pyhänäpiänä?
3. Konša kauppa on kiini?
4. Minä netälinpäivinä kauppa on auki?

TEHTÄVÄ 16. Arvu arvautukšet. Löyvä oikie vaštauš.

Kumuol'l'ah täyši, kohallah tyhjä.
Pohjatoin, kannetoin, luuta-lihua täyši.
Päivällä lihua ta vertä täyši, yöllä tyhjä.

jalka ta kenkä,
lakkii, šormuš

TEHTÄVÄ 17. Šelitä mimmoni on?

Kesselipiä; huimapiä; havuhattu; kielilippari; hätäpukšu.

KIELITIETO

MONIKON NOMINATIIVI

MIT? KET? MIMMOSET?

Tytöt ollah hyväččäiset.

Veikot opaššutah koulušša.

Kirjat ollah stolalla.

Laukut ollah stuulalla.

Pojat ollah poikkoit.

nämä

nuo

ne

Nämä tytöt ollah kauppašša.

Nuo tytöt ollah kirjaštošša.

Nämä kirjat ollah stolalla.

Hyö ošsetah leipyä.

Hyö luvetah.

Ne ollah mukavat.

TEHTÄVÄ 18. Luvu dialogit. Huomua šanat monikošša.

- Ket nämä pojat ollah?
- Pekka ta Mikko. Hyö ollah kaverukšet.

- Ketpä nuo pojat ollah?
- Nuo ollah Jyrki ta Puavila. Hyö ollah vellekšet.

- Missä oppikirjat ollah?
- Ne ollah tuola.

Konsonanttivaihtelut:

k ~ Ø: laki – lua-t

k ~ v: joki – jove-t

k ~ j: poika – poja-t

t ~ Ø: pata – puat

t ~ v: lupa – luva-t

t ~ j: paita – paija-t

p ~ v: leipä – leivä-t

rt ~ rr:	virta – virra-t	lk ~ l:	polku – polu-t
lt ~ ll:	ilta – illa-t	rk ~ r:	kurki – kure-t
nt ~ nn:	kanto – kanno-t	tk ~ t:	matka – mata-t
mp ~ mm:	lampi – lammi-t	ht ~ h:	puhaš – puhtaha-t
št ~ šš:	mušta – mušša-t	hk ~ h:	uhka – uha-t
		sk ~ s:	laiska – laisa-t

TEHTÄVÄ 19. Luaji mallin mukah.

Malli: pirtti – pirtit, poika – pojat

- a) čuppu, verkko, vačča, tikka, takki, tyttö, lamppu, huttu, laučča.
b) šuku, šota, huapa, šika, ruoka, kipu, pouta, aika, aita, mato, noki.
c) parta, lintu, pelto, lämmin, košto, kerta, kinnaš, ualto, ranta.
d) jälki, pitkä, laiska, jalka, märkä, nälkä, härkä, matka.

Muissa!

pieni – piene-t	kallis – kallehe-t
šuuri – šuure-t	kaunis – kaunehe-t
nuori – nuore-t	kuurnis – kuurnehe-t
huuli – huule-t	mieš – miehe-t
viisaš – viisaha-t	likani – likase-t
älykäš – älykkähä-t	vihani – vihase-t
voimakaš – voimakkaha-t	šinini – šinise-t
tolkukaš – tolkukkaha-t	rašvani – rašvase-t

TEHTÄVÄ 20. Luaji mallin mukah.

*Malli: Tämä pirtti on vanha. – Nämä pirtit ollah vanhat.
Tuo mekko on halpa. – Nuo mekot ollah halvat.
Še lintu on pikkaraini. – Ne linnut ollah pikkaraiset.
Paita on mušta. – Pajjat ollah muššat.*

Tämä poika on pieni
Tämä leipä on makie
Tämä košto on villani

Tuo tyttö on miellyttävä.....
Tuo paita on halpa.....
Še kino on mukava.....
Še mekko on kallis.....
Tämä naini on kaunis
Še kirja on pakšu.....
Še aita on korkie.....
Še näštyykki on märkä
Tuo tie on levie
Tuo vičča on hienoni.....
Tuo hameh on šinini
Še kipu on kauhie.....
Še šinčči on pimie.....
Tämä lapši on poikkoi.....
Tuo maito on rašvani
Tämä opaštuja on hil'ani.....
Tämä kinnaš on pruuni.....
Järvi on šyvä.....
Parta on turpie
Paltto on lämmin.....
Takki on pitkä.....
Kišša on laiska.....
Käsi on likani
Hukka on vihani.....
Mieš on rohie
Tuatto on hyvä.....
Muamo on kaunis
Ämmö on vanha
Veikko on nuori.....
Šuku on šuuri.....
Ukko on viisaš
Čikko on älykäš
Tapa on paha.....
Meijän talo on kivini
Teijän kišša on hyväččäini
Heijän opaštaja on vakava

TEHTÄVÄ 21. Keksi lisyä virkkehie.

Malli: Košto on kukikaš. – Koššot ollah kukikkahat.

Tämä poika on pikkaraini. – Nämä pojat ollah pikkaraiset.

TEHTÄVÄ 22. Täyvennä.

pp vain p?

Lam...ut ollah täššä kau...ašša. Kau...a on kallis.

tt vain t?

Ty...öllä on villani pal...o piällä. Pal...ošša ollah šuuret napit.

k vain v?

Tämä jo...i on matala. Nuo jo...et ollah šyvät.

t vain j?

Ai...alla on kukko. Ai...a on korkie.

nt vain nn?

Tällä li...ulla on valkie rinta. Pienet li...ut issutah katolla. Šuuri li...u on puušša.

št vain šš?

Ko...to on siiččani. Ämmön ko...ot ollah lippahašša.

lk vain l?

Neiččyöllä on pität ja....at. Hänellä on stupnit ja...ašša. Miun veikolla on šuuri ja...a.

LUKU 6

PAIKANŠIJAT

– Terveh! Mistä vellen matkuat?

– No terveh šiuilai! Ka kiriköštä. Sluušpašša olin.

KIELITIETO

Inessiivi pirtissä koissa kylyššä	Elatiivi pirtistä koista kylyštä	Illatiivi pirttih kotih kylyh
Adessiivi pihalla stolalla niityllä	Ablatiivi pihalta stolalta niityltä	Allatiivi pihalla stolalla niityllä

Huomua!

Konsonanttivaihtelut:

koti – koissa – koista – kotih; niitty – niityllä – niityltä.

Minne šie mänet?

Missä šie olet?

Mistä šie tulet?

Mie mänen kauppah.

Mie olen kauppašša.

Mie tulen kauppašta.

Minne hiän mänöy?

Missä hiän on?

Mistä hiän tulou?

Hiän mänöy pihalla.

Hiän on pihalla.

Hiän tulou pihalta.

TEHTÄVÄ 1. Luaji mallin mukah.

Malli: Pirtti. Mänen pirttih. Olen pirtissä. Tulen pirtistä.

Ašema. Mänen ašemalla. Olen ašemalla. Tulen ašemalta.

Piha

Meččä

Pankki

Koulu

Pošti

Kirjašto

Kyly

Ukkol'a

Tori

Makuuhuoneh

TEHTÄVÄ 2. Šano mallin mukah.

koti	→ tori	→ pankki	↓ pošti
↑ kyly	<i>Malli:</i> Mie olen koissa.	– Mie mänen koista torilla.	↓ liäkäri
↑ uimahalli	Mie olen kylyššä.	– Mie mänen kylyštä kotih.	↓ yliopisto
↑ ašema	← kirikkö	← kirjašto	← kauppa

TEHTÄVÄ 3. Valiče oikie muoto.

1. Anni mänöy	kylyššä	kylyštä	kylyh
2. Hyö eletäh	kyläššä	kyläštä	kyläh
3. Mie olen	koissa	koista	kotih
4. Ämmö mänöy	Kemissä	Kemistä	Kemih
5. Myö tulemma	järvellä	järveltä	
6. Šie olet	pihalla	pihalta	
7. Mie tulen	kiriköššä	kiriköštä	kirikköh
8. Veikko eläy	Venäjällä	Venäjältä	
9. Hyö männäh	Šuomešša	Šuomešta	Šuomeh
10. Hiän on	mečäššä	mečäštä	meččäh

VERBIN PREESENS

KIELITIETO

Preesensin myöntö

	yksikkö	monikko	Lukie
1. p.	-n	-mma / -mmä	mie luv e-n myö luv e-mma
2. p.	-t	-tta / -ttä	šie luv e-t työ luv e-tta
3. p.	-u / -y	-h	hiän luv e-u hyö luv e-h

Preesensin kielto

	yksikkö	monikko
1. p.	en + heikko vokalivartalo	emmä + heikko vokalivartalo
2. p.	et + heikko vokalivartalo	että + heikko vokalivartalo
3. p.	ei + heikko vokalivartalo	ei + ! erikoini muoto!

mie	en	luv e	myö	emmä	luv e
šie	et	luv e	työ	että	luv e
hiän	ei	luv e	hyö	ei	luv e-ta

Tun-nukset	Tyyp-pi	Infinitiivi-muoto	Mie-muoto	Hiän-muoto	Hyö-muoto
-a, -ä	I	opaštu-a keitty-ä	opašša-n keitä-n	opašta-u keittä-y	opaššeta-h keitetä-h
-o, -ö	I	opaštu-o kučču-o pešeyty-ö ušku-o	opaššu-n kuču-n pešeyvy-n ušo-n	opaštu-u kučču-u pešeyty-y uško-u	opaššuta-h kučuta-h pešeyvytä-h ušota-h
-e	I	itki-e leikki-e	ite-n leiki-n	itkö-y leikki-y	itetä-h leikitä-h
!-ja, -jä!	II	ikävöi-jä haravoi-ja	ikävöiče-n haravoiče-n	ikävöiččö-y haravoiččo-u	ikävöijä-h haravoiija-h
-ja, -jä	II	viijä vojja	vie-n voi-n	vie-y voi-pi	viijä-h vojja-h
-va, -vä	II	juuv-va šyyv-vä	juo-n šyö-n	juo-u šyö-y	juuvva-h šyyvvä-h
-ha, -hä	II	šua-ha jä-hä	šua-n jä-n	šua-u jä-y	šuaha-h jäähä-h
-na, -nä	III	pan-na män-nä	pane-n mäne-n	pano-u mänö-y	panna-h männä-h
-la, -lä	III	tul-la kävel-lä	tule-n kävele-n	tulo-u kävellä-y	tulla-h kävellä-h
-ra, -rä	III	pur-ra vier-rä	pure-n viere-n	puro-u vierö-y	purra-h vierrä-h
-sa, -sä	III	nouš-ša peš-šä	nouše-n peše-n	noušo-u pešö-y	noušša-h peššä-h
-ta, -tä	IV	kerä-tä šiivo-ta ruve-ta	keryä-n šiivuo-n rupie-n	keryä-y šiivuo-u rupie-u	kerätä-h šiivota-h ruveta-h
-ta, -tä	V	häiri-tä tarvi-ta	häiriče-n tarviče-n	häiriččö-y tarviččo-u	häiritä-h tarvita-h

Huomua!

Vokali vaihtelut

e ~ o; e ~ ö:

mie	iten	hiän	itköy
mie	kulen	hiän	kulkou
mie	ikävöičen	hiän	ikävöiččöy
mie	mänen	hiän	mänöy
mie	tulen	hiän	tulou
mie	tarvičen	hiän	tarviččou

a ~ e; ä ~ e:

mie	lulan	hyö	lauletah
mie	keitän	hyö	keitetäh
mie	muissan	hyö	muissetah

Muissa!

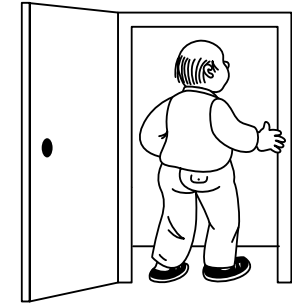
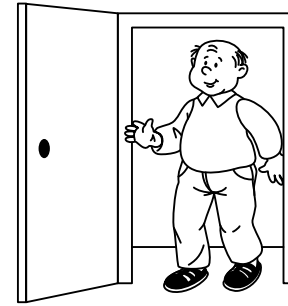
II verbityyppi

Käyvä Voija
hiän käypi / käyt hiän voipi / voit

Juuvva Šyyvä
hiän juou / juopi hiän šyöy / šyöpi

Mitä šie ruat? Mitä hiän ruatau?
Mie luvon kirjua. Hiän kapaloiččou lašta.

TEHTÄVÄ 4. Kačo kuvie ta šano, mitä hyö ruatah? Luaji verbilöistä esimerkivirkkehie eri personissa.

TEHTÄVÄ 5. Vaštua kyšymykših.

1. Missä šie elät?
2. Missä šie opaššut?
3. Missä šie ruat?
4. Missä huonehešša šie šyöt ta juot?
5. Missä huonehešša šie makuat?
6. Missä šie pešeyvyt?
7. Missä šie kačot televiisorie?
8. Konša šie olet töissä?
9. Konša šie käyt kaupašša?
10. Konša šie käyt kylyššä?
11. Konša šie šiivuot?
12. Konša viet lapšet šeimih?
13. Konša käyt lapšet šeimistä?
14. Mitä ruat huomeneššä?
15. Mitä ruat illalla?

TEHTÄVÄ 6. Mitä šie ruat rikeneh, toičči, et nikonša. Merkiče rassilla.

	RIKENEH	TOIČČI	EI NIKONŠA
1. Mie havaččevuvun aikaseh.			
2. Mie juon čäijyö maijon kera.			
3. Mie leikin koiran kera.			
4. Mie kylven järvie.			
5. Mie kävelen mečäššä.			
6. Mie käyn kylyššä.			
7. Mie pešen ašteita.			
8. Mie pläššin.			
9. Mie kačon televiisorie.			
10. Mie peluan potkupalluo.			
11. Mie tikutan.			
12. Mie tupakoičen.			

KELLONAIKA

Mitä kello on? Äijänkö kello on? Kuin äijän kello on?

Kello on kolme (15.00).

Kello on puoli kolme (14.30).

Kello on viittätoista vailla kolme (14.45).

Kello on viisitoista minuuttie kolmatta. = Kello on viisitoista yli kakši (14.15).

	vailla		monettako?
yksi	yhtä	enšimmäini	enšimmäistä
kakši	kahta	toini	toista
kolme	kolmie	kolmaš	kolmatta
nellä	nellyä	nelläš	nellättä
viisi	viittä	viiješ	vijettä
kuuši	kuutta	kuuvveš	kuuvvetta
šeiččemen	šeičentä	šeiččemeš	šeiččemetä
kahekšan	kahekšua	kahekšaš	kahekšatta
yhekšan	yhekšyä	yhekšaš	yhekšättä
kymmenen	kymmentä	kymmeneš	kymmenettä
yksitoista	yhtätoista	yheštoista	yhettätoista
kakšitoista	kahtatoista	kaheštoista	kahettätoista

TEHTÄVÄ 7. Äijänkö kello on?

7.15, 7.30, 7.45, 8.00.

13.20, 13.30, 13.50, 14.00.

21.00, 21.05, 21.25, 21.55.

Huomua!

Kello on 12.00. = On keškipäivä. = Kello on kakšitoista päivyä.

Kello on 24.00. = On keškiyö. = Kello on kakšitoista yötä.

03.00 = Kello on kolme yötä.

06.00 = Kello on kuuši huomenešta.

16.00 = Kello on nellä iltapäivyä.

TEHTÄVÄ 8. Luve virkkehet. Merkiče kellonajat numeroin.

Malli: Kello on nellä iltapäivä. – klo 16.

Kello on kuuši huomenešta.

Kello on kolme päivyä.

Kello on kakši yötä.

Kello on šeiččemen iltua.

KONŠA TA MONELTAKO?

Konša kuršši alkau?

Kuršši alkau enšiarkena.

Moneltako kuršši alkau?

= Mih aikah kuršši alkau?

Kuršši alkau **yhekšältä** (= klo 9)
huomenešella.

Konša näkeyvymmä?

Huomena **kahekšalta**
(= klo 20.00) illalla.

Moneltako?

yheltä

kahelta

kolmelta

nellältä

viijeltä

kuuvvelta

šeiččemeltä

kahekšalta

yhekšältä

kymmeneltä

yheltätoista

kaheltatoista

TEHTÄVÄ 9. Luve teksti.

Vasselein päivä

Huomenešella Vasselei havaččeutuu šeiččemeltä. Hiän noušou heti šänkyštä, šentäh kun hänellä on kiireh töih. Vasselei pesöy hampahat ta käypi šuihkušša. Šiitä hiän šuoriutuu ta šukiu piätäh. Hänellä on harmua villapaita piällä ta muššat pukšut jalašša. Keittijöššä Vasselei laittau huomenešruokua. Kello 7.45 hiän šyöy kakrahuttuo ta juou kahvie maijon kera. Vasselei lähtöy koista kello 8.00. Hiän mänöy ruatoh omalla autolla. Työpäivä alkau kello 8.30. Vasselei ruatau autokorjuamošša. Työpäivän aikana hiän äijän pakajau asiekkahien kera, ket tuuvvah omat autot ta mouttoripyörät korjuamoh. Päivällisen aikana Vasselei mänöy ruokalah. Šielä hiän šyöy kalakeittuo ta potakkahuttuo lihan kera. Iltapäivällä Vasselei šoittau muamolla. Muamo kuččuu pojan tulomah kostih pyhänäpiänä. Illalla kello 17.00 Vasselei mänöy töistä kotih. Kotimatalla hiän käypi ruokakaupašša. Vasselei oštau leipyä, maituo, juuštuo ta makkarua. Konša hiän tulou kotih, hänellä on nälkä. Vasselei juou čäijyö ta šyöy voileipyä. Illan aikana hiän lukou lehtie, kaččou televisiorie ta istuu internetissä. Vasselei lukou šähkopoštän ta kuuntelou musiikkie. Hiän šuau kirjasen suomelaiselta kaveriltah. Kaveri kuččuu hänet käymäh Šuomeh. Vasselei vaštua, jotta hiän voipi tulla kyläh kešälomalla. Kello 23.00 Vasselei mänöy makuuhuoneheh ta rupieu muate.

Huomua!

Min kera?

Juon čäijyö **maijon kera**.

Šyön keittuo **leivän kera**.

Kenen kera?

Pakajan **muamon kera**.

Lähen kinoh **kaverin kera**.

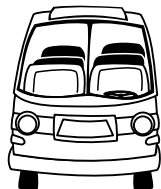
Kulkuvälinehet = Kyyvvit

Millä myö matkuamma? Millä myö kulemma?

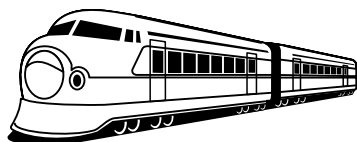
1. autolla

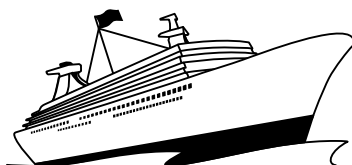
2. buššilla

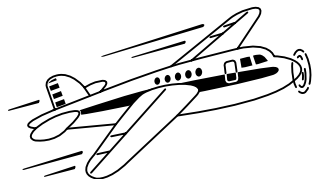
3. junalla

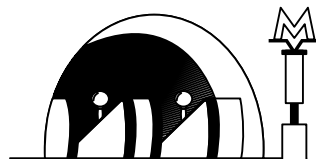
4. laivalla

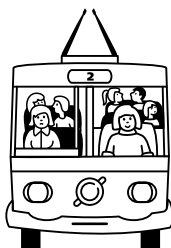
5. lentokonehella

6. metrolla

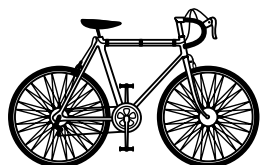
7. trolliautolla

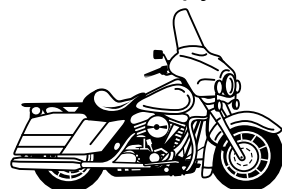
8. venehella

9. polkupyörällä

10. mouttoripyörällä

Millä šie mänet ruatoh?

– Mie mänen töih omalla autolla.

Millä šie piäšet Moskovah?

– Mie piäšen Moskovah junalla.

Millä šie tulet meilä gostih?

– Mie tulen aštumalla / kävelömällä.

TEHTÄVÄ 10. Vaštua kyšymykših tekstin mukah.

1. Mih aikah Vasselei havaččeutuu?
2. Mintäh hiän heti noušou?
3. Mitä Vasselei ruatau huomenekšella?
4. Mitä Vasselei šyöy huomenekšella?
5. Min kera hiän juou kahvie?
6. Missä hiän ruatau?
7. Moneltako hänen työpäivä alkau?
8. Millä poika mänöy ruatoh?
9. Šyöykö Vasselei päivällistä koissa?
10. Mitä hiän šyöy päivällisekši?
11. Kellä Vasselei šoittau iltapäivällä?
12. Minä netälinpäivänä Vasselei lähtöy gostih?
13. Mih aikah hiän piäšöy töistä pois?
14. Missä poika käypi kotimatalla?
15. Mitä Vasselei oštau ruokakaupašta?
16. Mitä Vasselei ruatau illalla?
17. Keltä hiän šuau kučun Šuomeh?
18. Konša Vasselei voipi lähtie Šuomeh?
19. Mih aikah poika rupieu muate?

TEHTÄVÄ 11. Kirjuta kertomuš omašta opaššuš- tahi työpäiväštä.

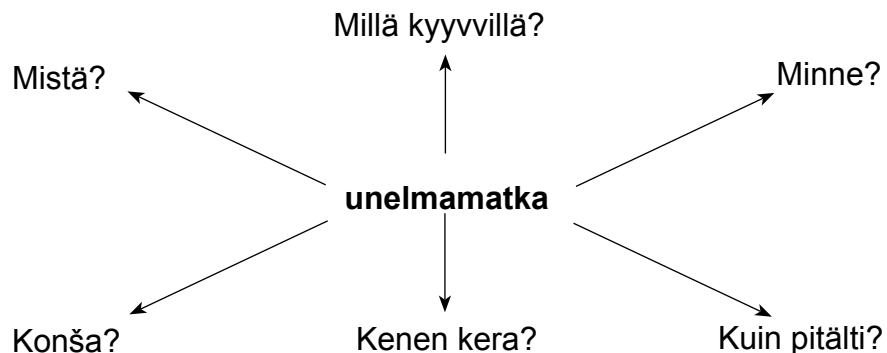
TEHTÄVÄ 12. Täyvännä čč tahi č.

Mikko ta Jouki matatah Ruo...ih. Nuori pariskunta ei ole ol-
lun Ruo...issa konšana. Hyö ollah matalla viisi päivyä. Nuo-

ret istuuvvutah junah Petroskoissa. Huomenekšella hyö tullah Piiterih. Juna Piiteristä Helsinkih lähtöy illalla. Mikko ta Jouki piätetäh lähtie Petergofin dvor...ah. Hyö piäššäh šinne taksilla. Opaš ku...uu heitä käymäh kiertomatalla. Mikko ta Jouki ka...o tah ta ihmetelläh, kuin kaunehet ta mahtavat ...uarin dvor...at ta pihat ollah. Päivä mänöy ruttoh niitä ka...ellešša. Illalla hyö kiirehetäh junah. Junašša hyö koko illan paissah hyvä...äisen naisen kera. Toisena piänä hyö tullah Šuomen piäkaupunkih, Helsinkih. Helsinkistä hyö matatah laivalla Tukholmah. Uuši laiva on šuuri ta kaunis. Kello šei...emen pariskunta lähtöy ravintolah. Nuoret šyvväh va...at täyvekši ta nakretah äijän. Lavalla laulau ruo...ilaini laulaja. On mukava kuulla ruo...in kieltä. Mikko ta Jouki tanššitah pari tanguo ravintolašša. Huomenekšella hyö ollah jo Ruo...issa. Tiälä še vašta on mitä ka...uo ta kokie!

TEHTÄVÄ 13. Kačo kuavua ta kirjuta, mimposeh matkah tahot lähtie.

LUKU 7

PARTITIIVI

- Onko šiula jo oma pereh?
- Ei, miula ei ole vielä omua perehtä.

KIELITIETO

POSITIIVI	NOMINATIIVI	NEGATIIVI	PARTITIIVI
Miula on auto.	Miula on auto.	Miula ei ole auto.	autuo.
Šiula on auto.	Šiula on auto.	Šiula ei ole auto.	autuo.
Hänellä on auto.	Hänellä on auto.	Hänellä ei ole auto.	autuo.
Meilä on auto.	Meilä on auto.	Meilä ei ole auto.	autuo.
Teilä on auto.	Teilä on auto.	Teilä ei ole auto.	autuo.
Heilä on auto.	Heilä on auto.	Heilä ei ole auto.	autuo.

Onko šiula auto?
Kyllä, miula on auto.

Eikö šiula ole **autuo**?
Ei, miula **ei** ole **autuo**.

Onko hänellä koira?
Kyllä, hänellä on koira.

Eikö hänellä ole **koirua**?
Ei, hänellä **ei** ole **koirua**.

Kellä on koira?
Hänellä on koira.

Huomua!

Mie olen heponi.
Poika istuu tuaton šeläššä ta šanou:
”Šie olet miun heponi!”
”Koppatiko-koppatiko, koppa-koppa, Koppatiko!”

Miula on heponi.
Heponi on tallissa.
Mie šuvin heposen harjua.

Miula on **koira**.
 Šiula on **kišša**.
 Annilla on **yksi lapši**.
 Mikolla on **yksi poika**.
 Kamarissa on **yksi šänky**.

Miula on **kakši koirua**.
 Šiula on **kolme kiššua**.
 Meilä on **nellä lašta**.
 Väinöllä on **kakši poikua**.
 Kamarissa on **monta šänkyö**.

PARTITIIVI

-a, -ä

kirja	a ~ u	kirju-	kirjua
paita		paitu-	paitua
kynä	ä ~ y	kyny-	kynyä
kenkä		kenky-	kenkyä

-o, -ö

čikko	o ~ u	čikku-	čikkuo
pöllö	ö ~ y	pöly-	pölyö
čičiliušku			čičiliuškuo
kyly			kylyö

-e

pirtti		pirttie
lasi		lasie
järvi		järvie
poški		poškie

-ta, -tä

mua		muata
kipie		kipietä
šuo		šuota
puu		puuta
kieli	kiel-	kieltä
šuuuri	šuur-	šuurta
pieni	pien-	pientä

käsi	kät-	kättä
vesi	vet-	vettä
huoneh		huonehta
tolkutoin		tolkutointa
viisaš		viisašta
mieš		mieštä
šinini	šinis-	šinistä
keroni	kerois-	keroista
hil'l'ani	hil'l'ais-	hil'l'aista
karjalaini	karjalais-	karjalaista
liäke	liäket-	liäkettä
vuate	vuatet-	vuatetta

Personapronominit		Demonstratiivipronominit	
nominatiivi	partitiivi	nominatiivi	partitiivi
mie	milma	tämä	tätä
šie	šilma	tuo	tuota
hiän	häntä	še	šitä
myö	meitä	nämä	näitä
työ	teitä	nuo	noita
hyö	heitä	ne	niitä

TEHTÄVÄ 1. Vaštua kyšymykših.

- a) Onko šiula oma auto?
 Onko šiula veneh?
 Onko šiula polkupyörä?
 Onko šiula pešukoneh?
 Onko šiula ajokortti / pankkikortti / pašši?
 Onko šiula kyly?

- b) Kuin monta lašta šiula on?
 Kuin monta veikkuo ta čikkuo šiula on?
 Montako kuukautta vuuvvešša on?
 Montako päivyä netälissä on?
 Kuin monta minuuttie tunnissa on?
 Kuin monta varvašta jalašša on?
 Kuin monta šormie kahešša kiäššä on?

TEHTÄVÄ 2. Täyvennä, käytä partitiivie. Luve iäneh.

1 kala	2	1 kyšymyš	8
1 joki	4	1 piä	21
1 päivä	6	1 čikko	3
1 kivi	10	1 kontie	9
1 tyttö	15	1 avuan	monta
1 pereh	7	1 puu	3
1 kämppä	33	1 keppi	6
1 hete	monta	1 šäynyä	12

yksi kaunis naini	monta
yksi vaikie kieli	monta
yksi pieni käsi	monta
yksi kallis mekko	monta
yksi keltani paita	monta
yksi harmua takki	monta
yksi šuuri talo	monta
yksi poikkoi lapši	monta
yksi lyhyt hameh	monta
yksi mukava ihmini	monta
yksi lämmin yö	monta

TEHTÄVÄ 3. Kerro, mitä šiula on laukušša. Kerro šamoin, mitä šiula ei ole laukušša.

Malli: Miula on šuka laukušša. Miula ei ole šukua laukušša.

šuka	ajokortti	näštyykki	peili
kukkaro	pankkikortti	huuliväri	ripšiväri

päiväkirja	käsivoije	kynä	avuan
pašši	buššin aikataulu	vihko	kassakuitti
manklaušpušši	mopikka	mp3-šoitin	muistitikku

Huomua!

Miun lapšeni on šeimissä. = Lapšeni on šeimissä.
 Šiun tuattoš on mukava mieš. = Tuattoš on mukava mieš.
 Hänen čikkoh eläy Moskovašša.
 Meijän talo on järven rannalla.
 Teijän koira haukkuu lujah.
 Heijän muamoh on töissä.

miun	tuattoni	meijän (miän)	tuatto
šiun	tuattoš	teijän (tiän)	tuatto
hänen	tuattoh	heijän (hiän)	tuattoh

Onko tuattoš koissa? = Onko šiun tuatto koissa?
 Čikkoni on töissä poštissa. = Miun čikko on töissä poštissa.

TEHTÄVÄ 4. Luaji mallin mukah.

a) Malli: Tämä on (miun) laukkuni. Miula on laukku.

Tämä on šiun paita.
 Tämä on meijän talo
 Tämä on Onton auto.
 Tuo mieš on hänen tuattoh.
 Tuo naini on Mikon muamo.
 Tuo poika on šeukkuni.

*b) Malli: Ainon paltto on mušta. Annilla on mušta paltto.
 Annilla ei ole muštua palttu.*

Tämän pojan auto on kallis. Miän pirtti on vanha.
 Ukon veneh on vanha. Našton veikko on pieni.
 Tuon tytön mekko on uusi. Miun laukku on pruuni.

TEHTÄVÄ 5. Valiče: MIULA ON tahi MIE OLEN. Täyvennä virkkehet.

..... Iro Lettijeva.
 kaunis mekko.
 kakši lašta.
 oma auto.
 karjalaini.
 lämmin paikka.
 hyväččäini kišša.
 yliopiston opaštuja.
 Jyškyjärveštä päin.
 vihriet šilmät.
 koissa šuovattana.
 veneh kyläššä.

ŠYÖMISET

- Mitä šie šyöt ta juot huomenekšella?
 – Huomenekšella šyön tavallisešti kakrahuttuo, toičči šyön rahkua, toičči valkieta leipyä juuštön tahi makkaran kera ta juon kahvie tai čäijyö.

Maitoruuvvat

maito
 rahka
 kerma
 smetana
 juušto
 jäätelö
 jogurtti

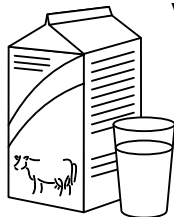
Juomat

kahvi
 čäijy
 moršši
 vesi
 limonadi
 vuašša
 viina

Sriäpnät

leipä
 rieška
 kalakukko
 kalitta
 möykky
 pisketti
 torttu

šanki
 marjašanki
 potakkašanki
 lettu
 kakkara
 piirua

Lihat

lampahanliha
 šijanliha
 mečonliha
 kananliha
 lihapyörykät
 lihapaisti

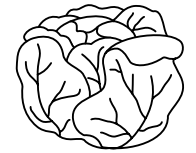
Kalat

hauki kuha
 ahven lahna
 šärki šäynyä
 šiika rapu
 mujeh katkarapu
 lohi mähinä

Kašvikset

potakka luukko nakris
 porkkana salatti kurpičča
 punajuuri kaali ogurčča
 česnokka tomatti

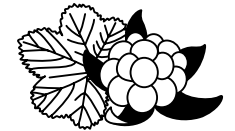

Marjat

mussikka
 puola
 hillo
 karpalo
 juopukka
 hepokka
 vavarno/
 malina
 manšikka

Šienet

valkiešieni
 oravaini
 hiirenoravaini
 voišieni
 keltašieni
 pilvoni
 vahvoni
 šampinjoni

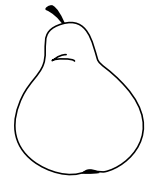

Hetelmät

omena
 piärnä
 appelsiini
 mandariini
 persikka
 arbuusi
 banani
 limoni

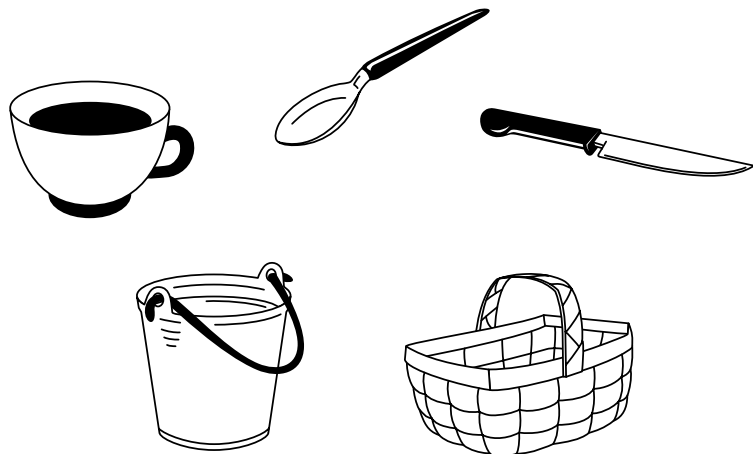
Muut ruuvvat

kananmuna huttu
 voi potakkahuttu
 šiemenvoi rokka
 makaronit keitto
 riissu vispipuuro
 kreču linta
 karamelli
 šokolati

Huomenešruoka → murkina / päivällini → puavosna → iltani

AŠTIET

kuppi	luota	kattila	lusikka	vakka
stokana	ploška	riehtilä	vilkka	roveh
tuoppi	staučča	čäijypannu	veičči	kesseli
kannu	mal'l'a	kahvipannu	kauha	korvo

pullo	maitoaštie	härkin	t'orkka	lista
purkki	vesiaštie	pualikka	purkinavuan	ritilä
hinkki	voiaštie	šiivilä	pullonavuan	leikkuulauta
šankko/ kanteikka	šokeriaštie	šiekla	šäplä	kanši

TEHTÄVÄ 6. Vaštua kyšymykših. Muissa käytyä partitiivie.

Mitä ruokua šie oššat tänäpiänä?

.....

.....

.....

.....

Mitä marjua šie poimit kešällä?

.....

.....

.....

Mitä kalua šie pyyvät järveštä?

.....

.....

.....

Mitä šientä šie keryät mečäššä?

.....

.....

.....

TEHTÄVÄ 7. Luve virkkehet iäneh.

Huomenekšella mie šyön huttuo ta juon appelsiinimehuo. Päivällä Mikko šyöy lihakeittuo ta paissetuo potakkua salatin kera. Iltasekši keitän riissuo ta paissan kalua. Keitetynä mujeh on oikein makie. Kattila on hellalla. Mie laitan ruokua iče. Meitä kučuttih kahvilla. Kalitat paissutah kiukuašša. Tykkyän vis-pipuuroo karpalošta. Muamo keittäy kiisselie puolašta. Šyötkö šie porkkanasalattie? Ahven on hyvä paissettuna. Mielelläni juon kahvie hauvotun majjon kera. Lisvän marjaveteh šokerie. Meččorokka kiehuu kattilašša. Miula himottais rahkua. Juon maituo stokanašta. Ämmö paistau lettuo riehtilällä. Mie sriäpin möykkyjä. Keryän šientä vakkah. Mie en tykkyä šienikeittuo. Mitä šie šyöt päivällisekši? Mieli luatis nyt tätä šuolakalua maissella. Ole hyvä, kua miula čäijyö. Leikkua leipyä. Ämmö juou čäijyö kaunehešta kupista. Valmissa päivällini. Miltä še maistuu? Tämähän kalakukko maistuu ihan hyvältä. Mih aikah šyöt päivällistä? Keitän hillovaren'n'ua. Kuan poimitut marjat ropehešta kesselih.

TEHTÄVÄ 8. Luaji mallin mukah.

Malli: Kala. Šuolata. – Kalua šuolatah.

Šuolattu kala on hyvä / makie.

Potakka. Keittyä.

Marja. Kuivata.

Šienet. Suarie.

Nakris. Paistua.
Liha. Palvata.
Puola. Šurvu.
Hauki. Kärityä.
Maito. Hautuo.

TEHTÄVÄ 9. Yhissä sanat šanaliittoh. Kirjuta šanaliitot.

Malli: houvottu maito

paissettu	ahven
keitetyt	hauvit
houvottu	liha
suarittu	šienet
kärissetyt	potakka
šavuššettu	maito
palvattu	kananmuna

TEHTÄVÄ 10. Luaji yhyššanat.

Malli: kala + keitto – kalakeitto; šokeri + aštie – šokeriaštie.

1. šieni	liha	2. maito	aštie
meččo	huttu	čäijy	avuan
lampahan	šanki	vesi	mal'l'a
potakka	kukko	voi	kannu
marja	keitto	purkin	pannu
kala	rokka	koiran	kanteikka

TEHTÄVÄ 11. Vaštua kyšymyškših.

Mitä šie šyöt ta juot huomenekšella?.....
 Mitä šie šyöt ta juot murkinakši?.....
 Mitä šie šyöt ta juot puavosnakši?.....
 Mitä šie šyöt ja juot iltasekši?

TEHTÄVÄ 12. Luaji mallin mukah.

Malli: Šuppi. Šyyvvä. Lusikka. – Šuppie šyyvväh lusikalla.

Vesi. Kantua. Šankko.
Leipä. Leikata. Veičči.
Vesi. Kuatua. Kauha.
Taikina. Piekšyä. Härkin.
Marja. Šurvu. Petel.
Huttu. Hämmentyä. Lusikka.
Makaronit. Šyyvvä. Vilkka.
Porkkana. T'orkata. T'orkka.
Taikina. Ajella. Pualikka.

Tehtävä 13. Arvua oikein. Valiče viivan alta oikie vaštauš.

Yhkäy, ähkäy, kiukualla noušou.

Mi on kaikista kallehin?

Riihi rautani palau, käki piällä kiäntelekše.

Veješšä šyntyy, vettä varajau.

Kiätöin, jalatoin kiukualla noušou.

Lyhyt akka lylleröini, piä tašani talleroini, koko kanšan šyöttelöy.

Valkie on kun lumi – ei ole lumi, kiiltäy kun nappi – ei ole nappi, pyörie kun pallo – ei ole pallo.

Mipä on meri pirtissä?

Vesselät eläjät, lasini koti.

Kananmuna, taikina, leipä, jauhošäkki, šuola, viina pullošša, kakkarat riehtilällä.

TEHTÄVÄ 14. Kekši šamantapaset virkkehet.

Malli: Mielelläni juon čäijyö.

Mielelläni juon kahvie (čäijy, maito, vesi, marjavesi).

Mieli luatis maissella tätä piuruata (möykky, kalakukko, kalitta).

Tämä ruoka (šienikeitto, šuolakala, vispipuuro) maistuu hyvältä.

TEHTÄVÄ 15. Mi šana ei kuulu joukkoh. Allaviivua še.

1. hauki
šäyntyä
šarki
mujeh
ahven
kevätti	2. hillo
karpalo
russakka
juopukka
mussikka
hepokka	3. valkielakka
šieni
vahvoni
pilvoni
oravaini
keltašieni
4. porkkana
punajuuri
nakris
kašvis
tomatti
potakka	5. käristyä
paistua
hautuo
šyyvvä
suarie
keittyä	
6. makie
muikie
tuima
šuolani
pieni
väkövä
lievä
rašvani
pahanmakuni
karkie	7. juušto
maito
kerma
rahka
voi
kuore
hapanmaito
viilimaito
leipä
smetana	

TEHTÄVÄ 16. Mitä merkitäh nämä šananpiät?

Kenen jalka kapšau, šen šuu n'apšau.
Ei tule elo eččimättä, kala jalan kaštamatta.
Čäijy ruatuas's'a auttau.
Nälkä ruuvvan šuoluau.

TEHTÄVÄ 17. Luve iäneh.

*Malli: Äijänkö yksi valkie leipä makšau? (22, 50)
Še makšau kakšikymmentä kakši rupl'ua
viisikymmentä kopeikkua.*

- Äijänkö kilo šokerie makšau? (28, 30)
Äijänkö yksi tokka čäijyö makšau? (37)
Äijänkö ogurččapurkki makšau? (58)
Äijänkö pullo ruškieta viinua makšau? (160)
Äijänkö litra maituo makšau? (25, 40)
Äijänkö šata grammua voita makšau? (44, 70)
Äijänkö purkki jogurttie makšau? (12, 90)
Äijänkö lohi makšau? (210)

TEHTÄVÄ 18. Luve dialogit. Kekši šamantapaset.

Ruokastolašša

- Ruoka on valmis! Ruvekka šyömäh!
- Antti, potakka on kuuma. Ole varovaini.
- Mamma, anna miula leipyä ta voita. Mie en täytä.
- Ota, poikaseni, ole hyvä.
- Juotko vettä vain maituo?
- Vettä, passipo. Miehän en juo maituo.
- Šuanko mie vielä vähän tätä kananlihua?
- Ka šuat tietyšti, ole hyvä. Tahotko keččuppie?
- En passipo. En mie šitä tykkyä.
- Hyvyä ruokahaluo!
- Hyvyä ruokahaluo!

Ruokakaupašša

- Terveh!
- Terveh! Mitä oššatta?
- Kakši litrua maituo ta yksi mušta leipä.
- Pitäykö mitä lisyä?
- Ei, passipo.
- Yhteh lašettuna on 55 rupl'ua 70 kopeikkua.
- Täššä, olkua hyvä.
- Passipo ta 30 kopeikkua takasin.
- Hyväšti!
- Hyväšti!

Kahvilašša

- Päivyä!
- Päivyä!
- Taričenko mitänih šyötävyä?
- No, mieli luatis paissetuo kalua potakkahutun kera.
Ta alkuruuvvakši kašvissalattie. Mitä juotavua teilä on?
- Vettä, marjavettä ta mehuo.
- Marjavettä, passipo.
- ...
- Otattako vielä mitänih?
- Kuppi čäijyö ta yksi marjašanki, passipo.
- Vihrie vain tavallini čäijy?
- Tavallini, passipo.
- Maistuko ruoka?
- Passipuo äijän, oikein makie oli. Šuanko lašun?
- Vuottakkua vähäni (*tulou lašun kera*). 280 rupl'ua, olkua hyvä.
- Voinko makšua pankkikortilla?
- Ei, vain käsirahalla.
- Täššä, passipo.
- Passipo Teilä ta tulkua toičči!

TEHTÄVÄ 19. Eči RUOKA- ta AŠTIEšanat.

M	N	A	K	R	I	S	K	H	L	V	Č	V	O	I	Š
U	J	R	O	L	U	O	T	A	L	F	Ä	E	S	L	Ö
S	I	K	R	K	N	M	R	A	H	K	A	M	E	H	U
S	M	P	V	K	L	Š	I	E	N	I	G	E	D	Č	A
I	Č	A	O	M	A	A	H	P	Ä	A	K	Č	K	L	J
K	A	L	A	K	U	K	K	O	Ö	V	S	Č	A	E	U
K	N	V	U	Š	S	A	Š	T	I	E	S	O	N	I	U
A	L	A	T	D	Č	Ö	N	A	L	S	P	R	A	P	Š
N	L	T	M	Š	F	Ö	M	K	S	I	U	O	N	Ä	T
D	Ö	T	A	U	M	Ö	Y	K	K	Y	A	K	M	A	O
E	Ä	U	I	O	Š	E	L	A	A	D	L	K	U	E	Ö
Č	K	K	T	L	A	O	L	H	U	K	I	A	N	Ö	M
Ä	A	L	O	A	N	U	Y	U	H	U	K	Ä	A	J	F
I	H	I	N	K	K	I	R	T	A	P	K	H	L	R	E
J	V	H	D	Ä	K	N	T	T	P	P	A	L	F	K	E
Y	I	A	Ö	Ä	O	Ä	L	U	H	I	L	L	O	L	T

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

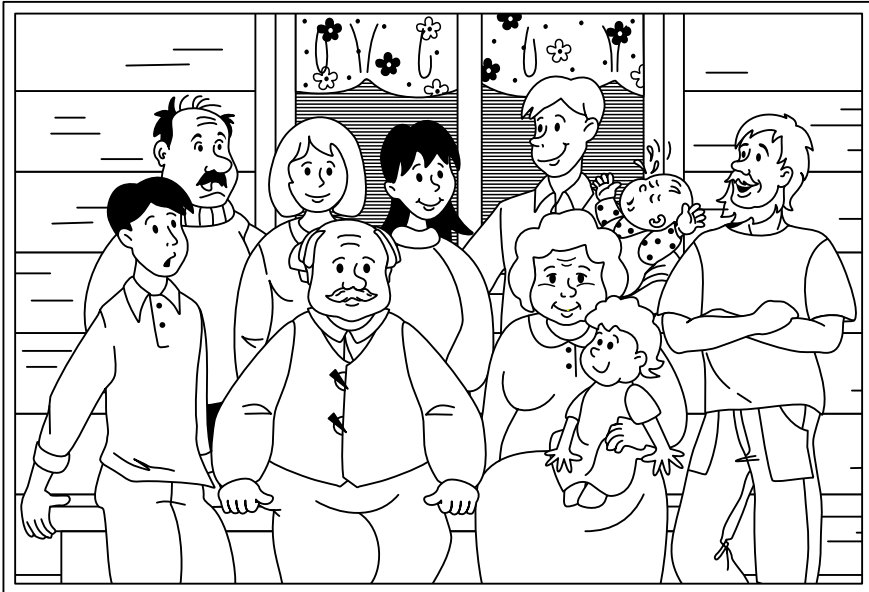
.....

.....

GENETIIVI

- Täššä on vanha valokuva. **Kenen pereh** on kuvašša?
- **Vatasen pereh.**
- Tiijätkö, ketä kuvašša on?
- Ka mintäh en tiijä. Kačo, hyö ollah täššä **meijän pirtin ieššä kamari-ikkunan alla.** Kešellä issutah **Matti-ukko** ta **Helmi-täti, hänen naini. Matin viereššä on hänen nuorin poika** Ontto. **Onton takuana** šeisou **hänen veikko** Oleksei, **Matin vanhin poika. Oleksein viereššä on hänen naini** Našto. **Našton viereššä, Matti-ukon takuana** šeisou **hänen tytär** Anni. **Annin luona** muhiu **hänen mies** Mikko. Hänellä on lapsi yšäššä, **heijän poika** Pekka. Helmillä on **Oleksein ta Našton pikku** tyttö yšäššä. Oikiella **Helmi-täjin viereššä on hänen ta Matin** keškimmäini **poika** Miikkula.

Genetiivin piäteh on -n. Še liittyy heikkoh vokalivartaloh.

Nominatiivi	heikko vartalo	Genetiivi
kyly	kyly-	kylyn
täti	täji-	täjin
ukko	uko-	ukon
naini	naise-	naisen
mieš	miehe-	miehen
kinnaš	kintaha-	kintahan
pereh	perehe-	perehen

postpositio	genetiivi + postpositio
alla	stolan alla
yličči	järven yličči
piällä	škuapin piällä
ieššä	miun ieššä
takuana	kaupan takuana
viereššä	muamon viereššä
lähellä	kylän lähellä
luona	ukon luona
kyličči	talon kyličči
piäličči	kynnyksen piäličči
jälkeh	työn jälkeh
kera	majon kera
kešellä	pirtin kešellä
ympäri	muailman ympäri
vuokši	hänen vuokši
vaštapiätä	ikkunan vaštapiätä

TEHTÄVÄ 1. Luvu virkkehet iäneh. Allaviivua šanaliitot genetiivi + postpositio.

Auto ajau poštin kyličči. Veikko istuu ruokastolan takuana. Ikkunan vaštapiätä on stola. Škuapin piällä on pölyö. Töppöset

ollah šänkyn alla. Tivanan yllä on kuva. Televisori on lippahan piällä. Piäckyset lennelläh talon yllä. Šänkyn oikiella puolella on kirjutuštola. Jiäškuapin viereššä on ruokastola. Olen nyt šeukun luona gostissa. Oppitunnin jälkeh lapšet männäh pihalla leikkimäh. Kirjašto on vuatekaupan takuana. Ämmö juou čäijyö krinkelin kera. Lämpöpatteri on ikkunan alla. Oven vašemmallä puolella on šähkakatkuaja. Lähen kinoh Vasselein kera. En voi uinota sussietan vuokši. Poika istuu kiukuan viereššä.

TEHTÄVÄ 2. Vaštua kyšymyksiš. Käytä šulkuloissa olije šanoja.

Kenen kera šie pakajat karjalakši? (kaveri, ämmö, veikko)
 Min kera šie šyöt šuppie? (leipä, suuhkari, kerma)
 Kenen kera lähet lomalla? (pereh, lapši, čikko)
 Kenen viereššä šie issut? (yštävä, muamo, sussieta)
 Kenen luona olit gostissa? (tuatto, täti, Matti)
 Min lähellä on šiun talo? (pošti, kauppa, koulu)
 Mitä on talon takana? (apteekki, urheilukenttä, järvi)
 Mitä on talon ieššä? (piha, päiväkoti, leikkikenttä)

TEHTÄVÄ 3. Kirjuta šanaliitot.

Malli: Alla: stola – stolan alla.

Alla: stola, škuappi, tivana.

Yllä: šänky, kirjapolčča, pešuallaš.

Ieššä: peili, mie, ovi.

Takuana: hella, pošti, piironki.

Kešellä: huoneh, kirjutuštola.

Viereššä: ovi, ikkuna, stuula.

Vašemmallä puolella: vuateškuappi, lipaš.

Oikiella puolella: ovi, ikkuna, jiäškuappi.

TEHTÄVÄ 4. Kačo huonehen kuvua ta vaštua kyšymyksiš.

Missä škuappi on?

Missä kirjapolčča on?

Missä šänky on?

Missä kišša on?

Missä matto on?

Missä kukkani on?

Missä lamppu on?

Missä ruhkakori on?

Missä lämpöpatteri on?

TEHTÄVÄ 5. Kerro omašta huonehešta.

TEHTÄVÄ 6. Luaji virkkehet.

Malli: Myö, auto, olla, rikki. – Meijän auto on rikki.

Iro, kašša, olla, pitkä.

Mieš, parta, olla, mušta.

Tuatto, veikko, ely, Ruoči.
 Mie, mekko, olla, villani.
 Hiän, ovi, olla, aina, auki.
 Ukko, čikko, istuo, Pekka, viereššä.
 Stola, čorppa, olla, lyhyt.
 Koira, häntä, olla, pissyššä.
 Lapši, kukkani, olla, šänky, alla.
 Työ, tietokoneh, olla, remontti.
 Myö, talo, šeisou, järvi, rannalla.

Huomua!

prepositio	prepositio + partitiivi	postpositio	partitiivi + postpositio
ennein	ennein šotua	vaššen	yötä vaššen
ilmain	ilmain kirjua	varoin	šilma varoin
kešellä	kešellä huonehta	vailla	viittä vailla
ympäri	ympäri taluo	myöten	tietä myöten
pitin	pitin rantua	alaš	termyä alaš
läššä	läššä meččyä	ylöš	vuarua ylöš
		kohti	peillie kohti

TEHTÄVÄ 7. Valiče genetiivi tahi partitiivi.

Kevät tulou! Pihalla on lämmin. Päiväni paistau lämpimäšti.
 (Puu) alla on pälvi. Vesipuroni juokšou (tie)
 myöten. (Še) viereššä telmitäh pikku pojat. Äm-
 möt issutah ta kerrotah uutisieh (talo) ieššä laučalla.
 (Tie) varrella šeisou (tuatto) auto. Lapšet
 juokšennellah (talo) ympäri. Vahti-koira haukkuu
 kriimuššä (koppi) luona. Kišša istuu kešellä (piha)
 ta truasittau Vahtie. Tytöt nakretah. Kaikilla on hyvä
 mieli!

Ka mie issun koissa ta kačon ikkunah. (Läsintä)
 vuokši en piäše pihalla. Olen topašša ta miula on vähän kuu-
 metta. (Kakšikymmentä) vailla kolme miun pitäy ot-
 tua liäkettä. Läššä (yhekšän) illalla mänen muate.
 (Yö) vaššen luvun vähäsen lehtie.

VUUVVENAIKA. ŠIÄ

– Mimmoni šia tänäpiänä on?
 – Lämmin. On kaunis ilma. Päiväni paistau. Ei tuule.

– Mimmoni ilma oli eklein?
 – Eklein oli vilu. Oli vihma ta luja tuuli.

Talvi

Karjalašša on pitkä talvi. Talvella šatau äijän lunta ta on pimie.
 Päivä on lyhyt ta yö on pitkä. Järvet ollah jäššä. On luja pak-
 kani. Pakkani paukkau. On 25 aštetta pakkaista. Taivahalla
 paletah revontulet. Pakkasella ei himota männä pihalla. Tuu-
 lou lujah. Lunta tupruttau. Päiväni paistau vain vähän aikua.
 Toičči šatau räntyä. Tiet ollah lipiet. On kauhien ikävä ilma.

Kevät

Kevyällä lumi šulau. Teillä on rapakkoja. Šia lauhtuu. On läm-
 min ta valkie. Tuokšuu hyvältä. Puih tulou vihreitäh lehtijä. Ora-
 hat nouššah. Päiväni paistau lämpimäšti. Linnut vičerretäh.
 Kaikilla on hyvä mieli.

Kešä

Kešällä on lämmin ta päiväni paistau. Kukat kukitah.
 Heinäkuuššä on kuuma šia. Ei tuule. Ei vihmu. Järvellä on
 tyyni. On helle. On 30 aštetta lämmintä. Pihalla puahtau.
 On pouta. Taivaš on kirkaš. Ihmiset levähelläh jokien ta jär-
 vien rannalla. Hyö uijah, otetah päivänpaistuo, kalaššetah.

Toičči vihmuu. On ukkosenilma. Tulta isköy ta ukkoni jyräjäy.
On rankka šaje. Šatiella pisyn koissa.

Šykyšy

Šykyšyllä šatau äijän ta tuulou lujah. Järvellä on myršky.
On pilvisä šiä. Toičči šatau ruahta. Illalla on pimie. Taivaš on
pilveššä. Huomenekšella on halla. Tuuli kiskou lehtie puista.
Muuttolinnut lennetäh šuveh. Aikaseh pimenöy. Ihmiset käy-
väh marjašša ta šieneššä.

Vuuvvenajat

Kuukauvet

Konša?

Talvella
Kevyällä
Kešällä
Šykyšyllä

Missä kuušša?

pakkaiskuušša
tuiskukuušša
kevätkuušša
šulakuušša
oraškuušša
kešäkuušša
heinäkuušša
elokuušša
šyyškuušša
šajekuušša
pimiekuušša
talvikuušša

viime / männä talvena
viime / männä vuotena
viime / männä kuušša
viime / männä netälillä

enši talvena
enši vuotena
enši kuušša
enši netälillä

tänä talvena
tänä vuotena
täššä kuušša
tällä netälillä

Minä talvena?
Minä vuotena?
Missä kuušša?
Millä netälillä?

TEHTÄVÄ 8. Vaštua kyšymykših.

Mi kuukauši nyt on?
Mi on vuuvven enšimmäini kuukauši?
Missä kuušša on Roštuo?
Missä kuušša on Äijäpäivä?
Missä kuušša on šiun syntymäpäiväš?
Missä kuušša tupruttau lunta?
Missä kuušša lumi šulau?
Missä kuušša tuulou ta rikeneh vihmuu?

TEHTÄVÄ 9. Vaštua kyšymykših.

Konša voipi hiihtyä ta luissella?
Konša päiväy alkau paistua lämpimäšti?
Konša linnut lennetäh lämpimih maih?
Minä vuotena olet šyntyn?
Missä kuušša kešä alkau?

TEHTÄVÄ 10. Löyvä viivan alta šopiva jatko.

Päiväni.....
Šatau.....
Ukkoni.....
On luja.....
On vilu.....
On rankka.....
Tiellä on.....
Isköy.....
Šulau.....
On luja.....

Lumi, rapakko, tulta, paistau, šiä, vettä, pakkani,
jyräjäy, vihma, tuuli.

TEHTÄVÄ 11. Oikein vain viärin?

OIKEIN VIÄRIN
×

1. Yö on lyhyt tuiskukuušša.
2. Šykyšyllä tuulou.
3. Revontulet ollah muašša.
4. Kešällä päivyä paistau.
5. Talvella on helle.
6. Pakkani jyräjy.
7. Roštuo on pakkaiskuušša.
8. Kešällä päivä on pitkä.

TEHTÄVÄ 12. Luaji tavuloista šanat. Kirjuta ne oikiehvirkkeheh.

Malli: 12 kuukautta si-vuo. VUOSI.
12 kuukautta on vuosi.

vuota-si-ša tä-ne-li ši-kau-kuu ti-tun
kat-suut si-vuo nuu-tti-mi si-vuo
12 kuukautta
365 päivyä
30 päivyä
7 päivyä
24 tuntie
60 minuuttie
100 vuotta
60 sekuntie

TEHTÄVÄ 13. Luve primietat. Mieti, mitä ne merkitäh.

Primietat Poverkat Rahvahan šiäennuššušta

Pitäh jiapuikot tuiskukuušša luvatah pitkyä talvie.
Lämmin tuiskukuu tietäy kylmyä kevättä.
Kuuši netälie Roštuošta ollah harjat ta yhekšännellä ne loputah.
Kevätkuu muata näyttäy, a šulakuu jo lumet hurahuttau.

Talvi tulou tahtomatta, kešä mänöy kekšimättä.
Ken päivyä ennen kylväy, še netälie ennen korjuau.
Kun šiie kuulet kuren iänen, elä mäne järven jällä.
Käki tuou šuven šanomana, piäčkyni – päivän lämpimän.
Halla hanhen šiiven alla, talvi jouččenen takana.
Šykyšyllä tilkka vettä – korvo likua.
Hauki hallalla kutou, šarki šiällä lämpimällä.
Kajokšešta vihmuu koko päivän.
Revontulet purkuloiksi.
Päivä laškeutuu pilveh – pahakši šiäkši.
Koira piehtaroiččou lumešša – tuiskukši.

TEHTÄVÄ 14. Arvua oikein. Valiče oikie vaštaus viivan alta

Arvautukšet

Piiterissä pino kuatu, tänne jyrähyš kuulu.
Jänis juoksi jätä myöten, piipatteli pinuo myöten, pisti piäh pinon rakoh.
Kakši kantuo merellä, toini noušou, toini laškou.
Pitkä vičča pihlajaini ympärä kylän käypi, kylän piäh kyykistyy.

Purku, kuu ta päivä, päiväni, ukonjyry.

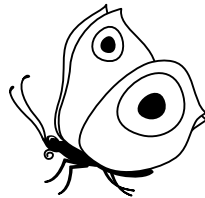
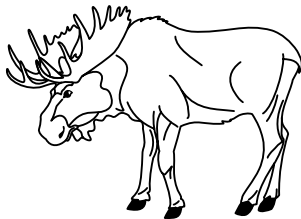
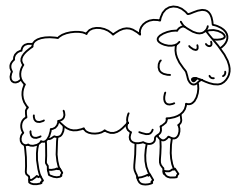
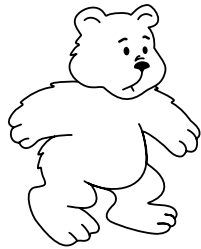
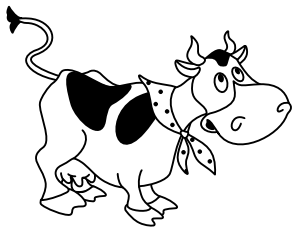
ELUKAT

Šiivatta

lehmä (vasikka, vaša)
härkä
heponi (varša)
lammaš (vuonna, karičča)
pokko
šika (poršaš)
kosa
pukki
kana (kananpoikani, tipani)
kukko

Meččäelukat Linnut

kontie harakka šorša
repo varis lokki
jänis varpuni kuikka
hukka piäčkyni tijani
petra kurki käki
hirvi joučen kottaraini
ahmo pöllö kyyhkyni
ilveš tikka pyy
niätä meččo haukka
orava tetri kokko

TEHTÄVÄ 15. Löyvä substantiivilla šopiva verbi.

Malli: Kontie möräjäy.

Kontie	kotkottau
Hukka	hirkakoiččou
Koira	hačattau
Kišša	kiekuu
Lammaš	ulvou
Heponi	čirčiettäy, vičertäy
Lehmä	šihajau
Kana	möräjäy
Kukko	pruakuu
Käki	haukkuu
Harakka	miäkiy
Varis	mönkyy
Lintu	n'aukuu
Kiärmis	kukkuu

Kiššanimijä: Matti, Mirri, Pörrö, Kikki, Tuurikka, Mikki.
 Koiranimijä: Mučči, Harmu, Vahti, Pilkku, Kaveri, Nätti, Pikku.
 Heposennimijä: Tarmo, Voitto, Alku, Voima, Polle, Viešula.
 Lehmännimijä: Mul'l'u, Ruško, Manšikka, Tähikki, Kauni,
 Kirjo, Armikki, Juonikki (valkie juova šeläššä), Jouči (valkiešta lehmäštä), Šuopo (šyntynyt šuovattana).

TEHTÄVÄ 16. Vaštua kyšymykšeh.

Još šie et olis ihmini, mi šiivatta olisit? Miksi?
 Još et olis ihmini, mi meččäelukka olisit? Miksi?
 Još et olis ihmini, mi itikkä olisit? Miksi?
 Još et olis ihmini, mi lintu olisit? Miksi?

Esimerkki:

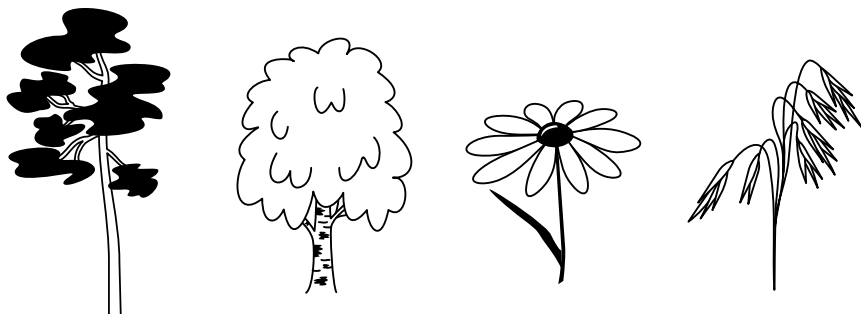
Mie olisin tipani, šentäh kun še on pieni ta hyväččäini.
 Mie olisin orava, šentäh kun še šuattau hyppie puušta puuh.
 Mie olisin liipukkaini, šentäh kun še on kaunis.
 Mie olisin piäčkyni, šentäh kun še lentäy šuveh.

Itikät

čakka	hämähikki
itikkä	korentoini
šiakši	liipukkaini
polttajaini	leppäkerttu
mäkärä	rašvakatti
kärpäni	kirppu
ampujaini	lutikka
meheläini	russakka
herheläini	muurahaini
kimaleh	kovakuorijaini
puarma	pörö

Kišša (kiššanpentu), koira (koiranpentu). Emäkkö, isäkkö.

KAŠVIT

Lehtipuut

koivu	leppä
visakoivu	lehtikuuši
huapa	poppeli
paju	tammi
tuomi	vuahtera
pihlaja	mečikkö

Havupuut

mänty	koivumeččä / koivikko
petäjä	kuušimeččä / kuušikko
honka	mäntymeččä / männikkö
kuuši	katajikko
kataja	pajikko

Kukat

päivänkakkara	kielo
ruiskukka	lilja
keltaheinä	lumikello
voikukka	orvokki
kellokukka	unikki
ruušu	t'ulppani
neilikkä	

Vil'at

ruis
kakra
osra
vehnä
pellavaš

TEHTÄVÄ 17. Luve virkkehet iäneh.

Kuušen latva on tuuhie. Puolašta luajitah meštuo. Ruušu on jo n'upulla. Vehnän tähkät ollah jo šuuret. T'ulppanit kukitah kaunehešti. Valkiešieni on makie. Ennein Karjalašša kašvatettih pellavašta. Kakrašta keitetty huttu on tervehellini. Vahvoset ta pilvoset pitäis šuolata. Päivänkakkara jo kukkiu. Rauvuškoivušta luajitah vaštoja. Meilä kašvau mäntymeččyä. Hillo ta karpalo kašvetah šuolla. Tällä huavalla on tašani run-

ko. Kellokukka on kaunis kukka. Myö lähemmä mussikkah. Paju kašvau järven rannalla. Keltašieni ei kuulu myrkkysiienih. Pihlajan marjat ollah ruškiet. Honka on kuiva mänty. Kataja on matala. Tuomen marjat ollah muššat. Hepokan tuokšu on hyvä. Koivušta kisotah tuohta. Šykyšyllä vuahteran lehet ollah keltaset. Kärväiššieni on kaunis, ka myrkyllini šieni. Visakoivu on arvokaš ta kallis puu. Ranta on kašvan pajulla.

TEHTÄVÄ 18. Mi šana ei kuulu joukkoh?

1. koivu, mänty, honka, paju, havu, tuomi, pihlaja, huapa, tammi.
2. hillo, mussikka, juopukka, karpalo, vavarno, neilikkä.
3. vahvoni, pilvoni, tipani, oravaini, hiirenoravaini.
4. tetri, kontie, pyy, joučen, šorša, kyyhkyni, varis, harakka.
5. kápälä, häntä, turpa, helтта, kapie, käsi.
6. hačattau, miäkiy, čirčiettäy, kotkottau, pakajau, n'aukuu, haukkuu, mönkyu, hirnakoiččou.

TEHTÄVÄ 19. Luaji šanaliitot.

Malli: keltani tipani

keltani	šieni
myrkyllini	kuuši
terävä	mussikka
makie	tipani
tuuhie	hammaš

TEHTÄVÄ 20. Luaji yhyššanat.

Malli: kärväiššieni

kärväiš	lakka
ruis	heinä
koiran	elukka
valkie	kukka
kelta	varis
pelto	šieni
meččä	pentu

LUKU 9

AKKUSATIIVI

- Mitä šie šyöt huomenekšella?
- Šyön **yhen voileivän** ta **kananmunan**. Toičči šyön kakrahuttuo.
- Mitä šie juot?
- Tavallisešti appelsiinimehuo ta šen piällä vielä **kupin** kahvie.

- Mitä panet piällä pakkasella?
- Panen **villapušeron** piälläni. Vejän **lämpimät pukšut** ta **kenkät** jalkah. Šivon **kaklapaikan** kaklah ta panen **karvalakin** piäh. Ilman muuta panen **lämpimän turkin** piälläni.

- Ketä šie vuotat?
- Vuotan täššä omua veikkuo. Olemma lähöššä kinoh. Tunnetko **hänet**?
- Tottakai. Tiijän **Mikon** hyvin. Männä kešänä olima šamoilla kielikurššiloilla.

- Mitä huonehtarpehie šie oššat uuteh kortteerih?
- Olohuoneheh oššan **tivanan** ta **lepoistuimet**. Šiitä **ruokastolan** ta nellä stuulua keittijöh. Makuuhuoneheh oššan **šänkyn**, **piironkin** ta **pehmien maton** lattiella.

KIELITIETO

AKKUSATIIVI

nominaatiivi	vartalo	yks. akkusatiivi	mon. akkusatiivi
talo	talo-	talo / talon	talot
poika	poja-	poika / pojan	pojat
joki	jove-	joki / joven	jovet
pappi	papi-	pappi / papin	papit
mua	mua-	mua / muan	muat
šuuri	šuire-	šuuri / šuuren	šuuret
vuosi	vuuvve-	vuosi / vuuvven	vuuvvet
late	lattie-	late / lattien	lattiet
kirjani	kirjase-	kirjani / kirjasen	kirjaset
kaunis	kaunehe-	kaunis / kaunehen	kaunehet
lammas	lampaha-	lammas / lampahan	lampahat
kyšymyš	kyšymykše-	kyšymyš / kyšymykšen	kyšymykšet
oššoš	oššokše-	oššoš / oššokšen	oššokšet
pereh	perehe-	pereh / perehen	perehet
kyynäl	kyynäle-	kyynäl / kyynälen	kyynälet
paimen	paimene-	paimen / paimenen	paimenet
uissin	uistime-	uissin / uistimen	uistimet
tolkutoin	tolkuttoma-	tolkutoin / tolkuttoman	tolkuttomat
armahuš	armahuo-	armahuš / armahuon	armahuot

personapronominit		demonstratiivipronominit	
nominatiivi	akkusatiivi	nominatiivi	akkusatiivi
mie	miut	tämä	tämä / tämän
šie	šiu	tuo	tuo / tuon
hiän	hänet	še	še / šen
myö	meijät / miät	nämä	nämä
työ	teijät / tiät	nuo	nuo
hyö	heijät / hiät	ne	ne

Mie panen **tämän paijan** piälläni.
 Mie panen **nämä kenkät** jalkah.
 Tuatto tuou **kuušen** mečäštä.
 Myö viemmä **nuo kirjaset** poštih.
 Lapši šyöy koko **keiton**.
 Poika šyöy **kaikki sriäpnät**.
 Mie juon **maijon** loppuh.
 Ukko tahtou **nämä uistimet**.
 Luven **tämän kirjan** päiväššä.
 Luajimma **kaikki kotitehtävät**.
 Kučun **Pekan** ta **Annin** nimipäivih.
 Kučumma **heijät** gostih.

Huomua!

1. Miun pitäy lukie tämä kirja.
Pojan pitäy oppie runo.
2. Luve kirja loppuh!
Käykyä lapši šeimistä!
Kirjuta kirjani ämmöllä!
3. Hyö rakennetah uuši talo.
Stola šiiirretäh nurkkah.
 Pojalla oššetah polkupyörä.

Mie luven **nämä kirjat**. Miun pitäy lukie **nämä kirjat**. Luve **nämä kirjat!** Hyö luvetah **kaikki nämä kirjat**.

Mie oššan (**yhen**) leivän ta **kakši** litrua maituo.
 Mie oššan (**yhen**) **tokan** čäijyö ta **nellä** kiluo potakkua.
 Mie oššan (**yhen**) **pullon** limonadie ta **nellä** pulluo olutta.

AKKUSATIIVI

Kokonaisobjekti

Myö oššamma talon.
 Mie tahon kellon.
 Mie šyön koko leivän.
 Pešen kiät hyväsešti.

PARTITIIVI

Ošaobjekti

Mie juon čäijyö, maituo, vettä.
 Mie šyön lihua, kalua, huttuo.
 Mie tahon salattie, meštuo, torttuo.
 Oššamma jauhuo, voita.

Tulošvirkeh

Mie šyön tämän hutun
 mielelläni.
 Hiän lukou tämän kirjan lop-
 puh.
 Mie tikutan šukan.
 Tuatto rakentau talon iče.

Mie luven kirjan.
 Mie šyön omenan.
 Mie niän tytön.
 Myö kačomma kinon.

Verbin rektio

Ämmö vuottau punukkua.
 Hiän eččiy kiššua.
 Mie autan muamuo.
 Myö varajamma kontieta.
 Mie armaššan šilma.
 Mie muistelen häntä rikeneh.

TEHTÄVÄ 1. Luve šanaliitot ta virkkehet iäneh. Huomua akkusatiivit. Šiitä vaštua kyšymykših.

Panna piällä.	Mie panen vihrien mekon piälläni. Poika panou takin piälläh.
Panna käteh.	Pane kintahat käteh! Mie panen käteh nahkašormikkahat.
Panna jalkah.	Ukko panou toššut jalkah. Pankua töppöset jalkah!
Panna piäh.	Pitäy panna lakki piäh. Panetko šie hatun piäh?

Šituo kaklah, piäh. Mie šivon lämpimän kaklapaikan kaklah.
Ämmö šitou paikan piäh.
Šuoriutuo. Mie šuoriuvun lämpimäšti.
Tämä neičyt šuoriutuu tyylikkähästi.

1. Mitä šie panet piällä, konša lähet vihmašiällä pihalla?
.....

2. Mitä šie panet piällä, konša lähet teatterih?
.....

3. Tarvičet talvivuatteita. Mitä oššat vuatekaupašta?
.....

TEHTÄVÄ 2. Luaji mallin mukah.

*Malli: Mie luven tämän kirjan loppuh. –
Miun pitäy lukie tämä kirja loppuh. –
Miun ei pie lukie tätä kirjua.*

1. Mie makšan lašun.
2. Mie kirjutan pitän kirjasen.
3. Myö piiruššamma kuan.
4. Anni pešöy tuon ikkunan.
5. Tuatto vief lapšet šeimih.
6. Iro keittäy makien meččorokan.

TEHTÄVÄ 3. Luaji mallin mukah.

Malli: Mie oššan jiiäškuapin. – Mie en ošša jiiäškuappie.

1. Myö oššamma uuvven šähköhellan.
2. Matti vief auton korjuuh.
3. Ämmö tikuttau lämpimän villapaijan.
4. Mie otan mukavan kirjan matkah.
5. Hiän panou harmuan villamekon piällä.
6. Sussieta myöy venehen.

TEHTÄVÄ 4. Luve enšin šanat iäneh. Šiitä vaštua kyšymykših.

1.
jiiäškuappi kupit piironki televiisori
vuateškuappi riehtilä latevihko matto
muila pešukoneh lusikat čäijypannu

a) Mitä oššat uuteh korttierih?
.....

b) Mitä viet keittijöh, kylpyhuoneheh, olohuoneheh ta makuu-
huoneheh?
.....

č) Mitä panet aštieškuappih?
.....

2.
voi maito leipä rahka
čäijy šokeri liha vesi
juušto jauho kala pišketti

a) Mitä ruokua oššat tänäpiänä?
.....

b) Mitä šyöt ta juot huomenekšella?
.....

č) Kuin äijän jauhuo, šokerie ta piškettie šie oššat?
.....

TEHTÄVÄ 5. Vaštua kyšymykših käyttjän šulkuloissa olijie šanoja.

1. Mitä tahi ketä šie ečit? (kukkaro, kišša, pošti, šieni, šyömini)
2. Mitä tahi ketä šie vuotat? (juna, auto, hyvä tuttava, viisaš ukko, iloni juhla)
3. Mitä tahi ketä šie varajat? (pakkani, kuuma šiä, ilkie ihmini, skokuna, Jouki)

4. Ketä šie autat? (veikko, ämmö, pieni lapši, šuuri pereh, nuapuri)
 5. Ketä šie armaššat? (oma lapši, tuatto, Vasselei, oma naini, Iro)

TEHTÄVÄ 6. Akkusatiivi vain partitiivi?

- Šyön (tämä omena) päivällisen jälkeh.
- Joka huomeneš mie šyön (huttu) ta juon (čäijy)
- Pane (lakki) piäh!
- Kirjutan (kirjani) ämmölläni huomena.
- Otan stolalta kakši (värikynä) ta (vihko)
- Mitä šie ruat nyt? – Ompelen ičelläni (uuši hameh)
- Luvemma (nämä kirjat) enši netälillä.
- Lapši varajau (vihani koira)
- Tuatto rakentau (kaunis talo)
- En pane (tämä ruškie paita) piälläni.
- Avua (kirja) ta luve (še runo) iäneh.
- Elä šyö (paha ruoka)
- Myö oššamma (polkupyörä) täštä kaupašta.
- Lapšet vuotetah (oma opaštaja) luokašša.
- Hiän luki (lehti) loppuh.
- Hiän lukou (tämä lehti) joka päivä.
- Maikki šai (hyvä lahja)
- Myö emmä juo (lämmin maito)

IMPERATIIVI

- Muamo, **tule** tänne rutompah!
 – **Elä hätyäle**, tyttöseni. Kohta mie tulen.
- Opaštaja šanou: ”Lapšet, **avakkua** kirjat sivulla 36, **löytäkkyä** tehtävä viisi ta **luatikkua** še iččenäisešti. **Elkyä**

kaččokkua toisien vihkoloih!”

infinitiivi	yks. 2. persona (šie)	mon. 2. persona (työ)		
kaččuo	kačo	elä kačo	kaččokkua	elkyä kaččokkua
lukie	luve	elä luve	lukekkua	elkyä lukekkua
šyyvvä	šyö	elä šyö	šyokyä	elkyä šyokyä
viijä	vie	elä vie	viekyä	elkyä viekyä
panna	pane	elä pane	pankua	elkyä pankua
tulla	tule	elä tule	tulkua	elkyä tulkua
kerätä	keryä	elä keryä	kerakkyä	elkyä kerakkyä
šiivota	šiivuo	elä šiivuo	šiivokkua	elkyä šiivokkua

TEHTÄVÄ 7. Luaji virkkehet. Käytä imperatiivie. Huomua objektin muoto.

a) Malli:

*Panna, lämmin, paltto, piällä (šie). – Pane lämmin paltto piällä.
 Avata, ovi, ta, ikkunat (työ). – Avakkua ovi ta ikkunat.*

- Tuuvva, skammi, tänne (šie).
- Šiivota, oma, kamari (šie).
- Kertuo, starina (työ).
- Šyyvvä, keitto, loppuh (työ).
- Tulla, tänne (šie).
- Männä, poikeš (šie).
- Makšua, lašut, aikanah (työ).
- Jiähä, tervehekši (työ).
- Männä, tervehenä (työ).

b) Malli:

*Panna, ikkuna, kiini (šie). – Elä pane ikkunua kiini.
 Viijä, lapši, šeimit (työ). – Elkyä viekyä lašta šeimih.*

- Valehella (šie).
- Polttua, tupakki (työ).
- Juuvva, viina (työ).

4. Kirota, lapši (šie).
5. Šiäntyö, miun piällä (šie).
6. Lukie, tämä, kirja (šie).
7. Oštua, tuo, auto (työ).
8. Kavottua, oma, kukkaro (šie).
9. Paissa, tyhjä (työ).
10. Peššä, kuppi, ta, luota. (šie).

TEHTÄVÄ 8. Mitä voit šanuo šeuruavissa tilantehissa?

a) Šiun luona on vierašta. Čäijystola on valmis. Vierahat issu-
tah ta vuotetah, jotta šie kučut heijät stolah.

(Tulla) čäijyllä! (Istuutuo) stolah!

b) Ikkuna on auki ta šiula on vilu. Šiun kaveri istuu ikkunan
lähellä.

(Panna) ikkuna kiini, ole hyvä!

č) Lapši on tipahtan skammilta ta itköy lujah. Šie rauhotat
häntä.

(Ei, itkie) (rauhottuo) pois! (Šanuo)
..... mitä šiula kivistäy. (Ei, hätyällä) parenou
še kipie kohta!

d) On myöhäilta. Tyttö kaččou televiisorie, poika leikkiy tieto-
konehella. Lapšien pitäy männä šänkyh. Muamo käšköy:

(Šammuttua) televiisori ta tietokoneh ta (ruveta)
..... muate! (Muistua) peššä hampahat! Hy-
vyä yötä, lapšet!

e) Muamo šiivuou kotie. Hiän pyrittäy tytärtäh ta poikuah
auttamah.

Tyttöseni, (pyyhkie) pölyt, ole hyvä! Poikaseni, ole
niin hyvä, (viijä) ruhkat pihalla ta (puistua)
matot.

TEHTÄVÄ 9. Luve reseptiteksti. Huomua imperatiivit.

Kalitat

”Kalitta kyšyy kahekšua”, – šanotah karjalaiset. Kalittojen
paistamiseh pitäy olla: jauho, vesi, hapanmaito, šuola, maito,
voi, kuore ta šiämi.

Ota yksi stokana hapanmaituo ta kua še mal’l’ah, lisyä vä-
häsen vettä, šuolua ta hämmennä hyväsešti. Šen jälkeh lisyä
ruisjauhuo ta hämmennä šakie taikina. Nošša taikina stolalau-
valla ta tuaš vuali šini, kuni še ei heitä tartuntua käsih. Anna
taikinalla šeisuo vähäni aikua. Jua še pieniksi ošiksi. Ajele
pualikalla hienoset kuoret.

Luaji šiämi potakkahutušta, šuurmašta tahi talkkunašta.
Pane jo illašta šuurmat hapanmaitoh likoh. Huomenekši še tu-
lou pehmiekši ta muikiekši. Osrakalitat ollah hyvät viluna.

Krupita kalitat, voitele šuolatulla kuoriella ta paissa
kuumašša kiukuašša 10 – 15 minuuttie. Voiija valmehet kalitat
voilla, kuni ne ollah vielä lämpimät. Tariče kalitat kalarokan,
keiton, majjon tahikka čäijyn kera.

TEHTÄVÄ 10. Luve runo iäneh. Löyvä imperatiivissa olijat verbit.

Raisa Remšujeva

Härän starina

- Šano, ämmö, starinua,
kesseli, koropua!
- Šanonko härän starinan?
- Šano, šano rutompah.
- Elä šano häräštä.
- Mie en tiijä šemmoista.

– Yksi šanou: "Šano, šano";
 Toini šanou: "Mie en tiijä".
 Šanonenko härästä?
 – Elä šano härästä.
 – Mistä vielä härästä?
 – Yksi šanou: "Elä šano";
 Toini šanou: "Mistä vielä?";
 Kolmaš mitänä ei virka.
 Šanonko mie härästä?
 – Elä šiitä härästä,
 Elä, kukki ämmösen!
 Šano čuarinpojašta,
 Tahi Našto-tyttöštä,
 Tahi papin lakista.

ADVERBIT

Kuin? Mitein?

Noušen huomena **aikaseh**. Elä ole šielä **pitälti**! Pitäis rua-
 tua kaikki **aikanah**. Ukko ei kuule, paiskua **lujah**. Kirjutan
 virkkehen **uuvveštah**. Elä šyö **šeisuo!**l'ah. Hiän kävi mei-
 lä **kahičči**. Kevyällä päiväni paistau **lämpimästi**. Šiun pitäy
 opaštuo **hyväsešti**. Kuuntele **tarkkah**!

TEHTÄVÄ 11. Pane pisteijen tilalla šopiva adverb. Adver- bit ollah viivan alla.

Naini laulau oikein Tule kotih ta hyvin!
 Matkalaiset myöššyttih mečäštä Tämä työ on
 ruattu Šykyšyllä tuulou. Päiväni paistau
 Poika kačahti häneh Tyttö
 lat'tasi kaikki tavarah laukkuh. Häneštä kačo et
 eris piäše! Neiččyöt uiskenneltih järveššä Mieš on
 huimmennun, karjuu ta vielä ni
 meinuu tulla. Ämmö aštuu lipietä tietä myöten.
 Šain kuunnella hänen pakinojah. Mintäh ovi on

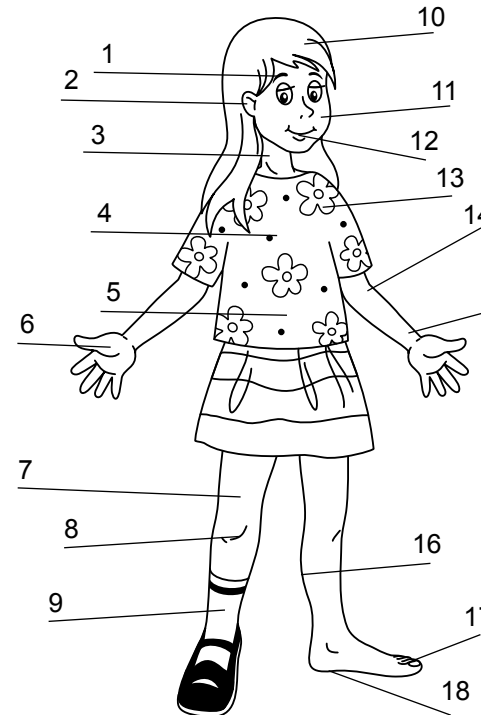
nyt? Pankua še! Lapši šoi karamellin
 Mie pöläššyin, niin kauhie oli jyrinä.

Ruttoh, kahallah, vihasešti, äšen, vähällä, peitočči,
 pahoin, äkäsešti, hil'l'akkaiseh, lujah, kaunehešti, myöhäseh,
 lämpimästi, huolovašti, apposen alačči, kokonah, käsin,
 kyllitellein, umpeh.

TEHTÄVÄ 12. Luvu dialogi.

– Muamo, tule tänne! Miula on paha!
 – No mitä šiula on, Anni-kulta? Mi šilma vaivuau?
 – Miula korvua kivistäy lujah.
 – Pistäykö korvah vain mitein kivistäy?
 – Pistäy, oikein kipiešti käypi.
 – Tule mammalla yškäh, armahaiseni! Pitäy mitata kuumetta.

Ihmisen vartalonošat

piä	olkapiä
šilmä	šelkä
nenä	kainalo
šuu	kyynäšpiä
korvat	rinta
kakla	käsi
niska	vačča
n'apa	pohkie
šormi	nilkka
takapuoli	kantapiä
šukuelimet	šiäri
jalka	
polvi	
varvaš	

Ihmini ajattelou aivoloilla.
 Hiän henkittäy keuhkoloilla.
 Šytän pumppuau vertä.
 Mahalaukku ta šuolet šulatetah ruokua.
 Makša ta munuvaiset puhissetah elimistyö.

Tavalliset tauvit ta läsinnät

**Mi šiula on kipiē?
 Mi šiilma vaivuau?**

Miula on piä / vačča / jalka / šelkä / hammaš / keroni kipiē.
 Miula piätä / vaččuā / jalkua / šelkyä / hammašta / kättä kivistäy.
 Miula on toppa. / Mie olen topašša.
 Miula on kuumetta. / Mie olen kuumiešša.
 Miula on vaččatauti. / Miula on ripuli.
 Miula on grippi. / Mie olen gripissä.
 Milma okšennuttau / ryvittäy / puissuttau / viluttau.

TEHTÄVÄ 13. Luve virkkehet. Pane rakentehet mieleh.

Mie otan lääketä. Jušši oli hammašliäkärissä. Tyttö pareni ruttoh. Šiun pitäis käyvä šiilmäliäkärissä. Lapši pahoin rykiy. Poika ličkasi šormen. Mikko šatatti jalkah. Veikko on topašša. Hänellä šytämeh koškou. Ämmöllä jalkoja vetäy. Hänellä jal-ka katkesi. Hiän katkasi käteh. Lapšella korvah pistäy. Miula rintoja korventau. Mie čihkan ta nikan. Mitein voit? Oletko ter-vehenä? Jo pitän aikua olen ollun kipiēnā. Mie olen gripissä. Hiän poltti varpahah. Puavila on topašša. Hänellä lapši läsiy. Häntä laaki löi. Miula olkapiätä kivistäy. Ukko pahoin kuulou ta näköy. Hiän on šokie (kuurnis, mykkä). Hiän on hermovikani. Tämä karjeh hermoloih koškou. Mitä šiula kivistäy? Mi šiilma vaivuau? Miula mielie kiäntelöy. Milma okšennuttau. Milma va-pissuttau. Tämä lääke on piänkipuh. Kuiva mussikka on hyvä vaččatautih. Hyvä mieli parentau ihmistä. Pisy tervehenä!

TEHTÄVÄ 14. Kekši virkkehet käyttyän alla olijie šanoja.

Malli:

Mie olen ... gripissä. Miula kivistäy ... piätä. Miula on ... toppa.

Mie kipevyvin / läsiyvin.

Mie olen	Miula kivistäy	Miula on
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
	4.	4.
	5.	
	6.	

kuumetta, piätä, kättä, korvua, ripuli, kuumiešša, hammašta, vaččuā, topašša, grippi, keroista, pahašša voinnissa, ryvityš.

TEHTÄVÄ 15. Kačo kuvie ta šano, mitä hänellä kivistäy.

TEHTÄVÄ 16. Mi šana ei kuulu joukkoh?

jalka	toppa	terveh	läsie
käsi	kuume	kipiehini	šatattua
vačča	tauti	heikko	katata
korva	ryvintä	palantahini	rykie
piä	piänkipu	riški	okšentua
ihmini	ripuli	voimakaš	šoitua

TEHTÄVÄ 17. Luve anekdotit ta kerro ne šiitä omin šanoin.

- Tohtori! Auttakkua, miula on kauhie kipu šiänalašša.
- Mitä oletta šyönyn?
- Marjoja mečäštä.
- Mimmosie marjoja?
- A-voi-voi en oikein nähnykänä.
- Šilloin Tiän pitäis männä šilmäliäkärih.

- Hyvä lääkäri, pelaštakkua miut. Hamašta porottau jotta hirvie.
- Avakkua šuu. Aha, suali kyllä, no hamaš on kisottava.
- Äijänkö še kisonta makšau?
- 500 rupl’ua.
- Mitä čuutuo niin kallista? Eihän še äijyä aikua vie.
- Još himottanou, niin rupien vetämäh hitahašti.

Liäkärišsä ollah ämmö tyttöpunukan kera.

- Jakšautukkuu, käški lääkäri hyväččäisellä neiččysellä.
- Eihän hiän šuinki läsi. Mie olen kipie, šano ämmö.
- Niinkö? Ihanko totta? Šilloin näyttäkkyä, hyvä ämmöni, kieltänä.

Kahen miehen pakina.

- Naiseni luki mistä lienöy, jotta ruoka on šyötävä ruakana. Še on tervehellistä.
- Ei še miunki akka tykkyä keittyä.

LUKU 10

III INFINITIIVI

Minne?	Mänen šyömäh kello 13.
Missä?	Olen šyömäššä kello 13-14.
Mistä?	Tulen šyömäštä kello 14.

Telefonissa

- Terveh Outi! Matti pakajau. Mitä hommuat?
- No terveh-terveh! Ka poštissa juštih olen lehtie tiluamašša.
- En rupie šilloin haittuamah. Šoitau myöhempäh.

Pihalla

- Pekka, hoi, minne on kiireh?
- Ka pankkih matkuan laškuja makšamah. Mistäpä šie?
- Rannalta tulen uimašta. Lomalla olen ollun jo tämän netälin.

KIELITIETO

I INFINITIIVI	HIÄN-MUOTO	VARTALO	III INFINITIIVI
kaččuo	kaččou	kaččo-	kaččomah kaččomašša kaččomašta
lukie	lukou	luko-	lukomah lukomašša lukomašta
pešeytyö	pešeytyy	pešeyty-	pešeytymäh pešeytymäššä pešeytymäštä
šyvvä	šyöy	šyö-	šyömäh šyömäššä šyömäštä

viijä	viey	vie-	viemäh viemäššä viemäštä
tupakoiija	tupakoiččou	tupakoi-	tupakoimah tupakoimašša tupakoimašta
kävellä	kävelöy	kävelö-	kävelömäh kävelömäššä kävelömäštä
peššä	pešöy	pešö-	pešömäh pešömäššä pešömäštä
kerätä	keryäy	keryä-	keryämäh keryämäššä keryämäštä
šiivota	šiivuou	šiivuo-	šiivuomah šiivuomašša šiivuomašta

Mih? männä
lähtie + -mah / -mäh
tulla
käyvä
ruveta

Missä? olla
istuo + -mašša / -mäššä
käyvä

Mistä? tulla + -mašta / -mäštä

Huomua! **-MAH / -MÄH**
OPAŠTUO Lapši opaštuu kävelömäh ta pakajamah.
JOUTUO Myö jouvumma kualamah šyväššä lumešša.

TOTTUO Olen tottun lukomah yötä vaššen.
JIÄHÄ Anni jäi kotih šiivuomah.
PIÄŠŠÄ Piäsin lomalla levähtelömäh.

TEHTÄVÄ 1. Kerro, mitä mänet ruatamah. Käytä šopivie verbijä.

Malli: Mänen kouluh ... Mänen kouluh opaštumah.

šyyvvä	lukie kirjoja
kerätä marjua	issuttua kukkie
ottua rahua	šiivota
tanššie	makšua laškuja
kävellä	levähtyä
oštua ruokua	pelata potkupalluo

1. Mänen pankkih
2. Mänen kauppah
3. Mänen kirjaštoh
4. Mänen klupih
5. Lähen ruokalah
6. Lähen meččäh
7. Lähen kotih
8. Lähen pihalla

TEHTÄVÄ 2. Vaštua kyšymykših.

a) Malli:

*MITÄ OLET RUATAMAŠŠA, KUN ... šiula on kynä kiäššä?
– Olen kirjuttamašša tahi piiruštamašša.*

1. ... šiula on šakšet ta paperi kiäššä?
2. ... šiula on mopikka kiäššä?
3. ... issut stolašša ta šiula on čaijykuppi ieššä?
4. ... kino matkuau ta šie issut televisiisorin ieššä?
5. ... olet vuatekaupašša?
6. ... olet järvellä onki kiäššä?
7. ... on kaunis ilma ta olet pihalla?

b) *Malli:*

Missä olit? (kahvila – šyvvä) – Olin kahvilašša šyömäššä.

1. Missä olit? (meččä – kerätä marjua)
2. Missä kävit? (kyly – pešeytyö)
3. Missä ämmö on? (pošti – šoittua)
4. Missä hyö oltih viime kešänä? (Šuomi – tienata rahua)
5. Missä lapši on? (luokka – piuruštua)

TEHTÄVÄ 3. Vaštua kyšymykših.

Malli:

Mistä tulet? (uimahalli – uija) – Tulen uimahallista uimašta.

1. Mistä olet tulošša? (kauppa – oštua leipyä)
2. Mistä tyttö tulou? (tanššit – tanššie)
3. Mistä hyö tullah? (yliopisto – opaštuo)
4. Mistä oletta tulošša? (kinoteatteri – kaččuo kinuo)

TEHTÄVÄ 4. Kirjuta kolmannen infinitiivin oikie muoto.

1. Anni mänöy yliopistoh (opaštuo)
Nyt hiän on yliopistošša
Hiän tulou yliopistošta
2. Šanteri lähtöy kauppah (oštua) šyömistä.
Nyt hiän on kaupašša šyömistä.
Hiän tulou kaupašta šyömistä.
3. Mie mänen kirjaštoh (lukie)
Nyt mie olen kirjaštošša
Mie tulen kirjaštošta

TEHTÄVÄ 5. Kerro mitä rupiet ruatamah?

Malli: Rupien šyömäh päivällistä. Rupien kirjuttamah kirjaista ukolla.

TEHTÄVÄ 6. Luve teksti ta merkiče, missä Maikki käypi ta mitä ruatau päivän aikana.

Maikilla on joutava päivä

Piätinččänä Maikilla on joutava päivä. Huomenekšella hiän mänöy uimahallih uimah Našto-potruškan kera. Šielä hyö käyväh enšin šuihkuh huuhtoutumašša. Šiitä tytöt issutah vähän aikua lämmiteliytymäššä suomalaisen saunan lauteilla. Lölyyt ollah ihan hyvät! Kylpömisin jälkeh kaverukšet ollah uimašša puolisen tuntie. Rahvašta ei ole äijän. Tämän täštäh Maikki käypi šelkyäh hieromašša voimakkahan vesišuihkun alla. Našto harraštou vesijuokšuo ta hiän opašteliutuu juokšomah veješšä kunnollah.

Uimahallin jälkeh potruškat männäh kahvilah murkinua šyömäh. Uimašta tultuo olet niin näläššä! Tytöt joututah vuottamah ruokua puoli tuntie, ka aika uutisie kertomašša mänöy ruttoh. Kohta Našton pitäy männä kirjaštou viemäh kirjoja. Maikki šanou, jotta hänelläki on monta pikku asieta kaupunkilla ruattavana.

Enšin Maikki mänöy käymäh kenkieh šuutarilta, talvikenkistä mäni ke't'u rikki ta talluššat piti vaihtua. Šuutarilta Maikki lähtöy vuatekauppah kaččelomah uutta palttuo. Tyttö paššauttau monta palttuo, ka ei mikänä ole mielehini. Kauppieš kertou, jotta ne-tälin piäštä tuuvvah uutta mallie. Maikki lupuu tulla uuvveštah.

Kaupašta Maikki mänöy poštih makšamah vesi- ta šähkömakšuja. Šamalla hiän tiluau Vienan Karjala –lehen enši vuuvvekši. Šiitä tyttö muistau, jotta koissa jiaškuappi šeisou tyhjänä. Pitäy käyvä oštamašša šyömistä. Maikki oštou leipyä, maituo, juuštuo, šokerie, piskettie ta äijän mitä muutaki ta käypi makšamašša oššokšet kassalla. Nyt pitäy viijä šyömiset kotih, oššokšet ollah oikein jykiel. Tyttö šoittou veikollah ta hiän kyyvviččöy čikon kotih. Maikki kuččuou veikon iltasella, ta kohta hyö istuuvvutah yheššä stolah šyömäh. Maikki kertou veikolla, mitä kaikkie hiän kerkisi ruatua päivän aikana. Huomena on šuovatta, kylpäivä. Veikko ta čikko meinatah lähtie muamon ta tuaton luokše kylyllä.

TEHTÄVÄ 7. Vaštua tekstin mukah, onko oikein vain viärin?

OIKEIN VIÄRIN

1. Maikki mänöy uimah veikon kera.
2. Našto lähtöy käymäh kirjoja kirjaštoh.
3. Tytöt käyväh šyömäššä yheššä.
4. Maikki tiluau lehen karjalan kielellä.
5. Maikki käypi oštamaššä uuvven palton.
6. Veikko ta čikko vietetäh iltua kahen.

ESSIIVI Kenenä? Minä? Konša?

- Konšapa šie lähet kyläh?
– Ka **enši šuovattana** šuorien.

- Ämmö, mimmoni lapši miän muamo oli?
– Ka **pikkaraisena** hiän, kačo, oli kriesa.

KIELITIETO

Essiivin piättehenä on **-na, -nä**. Še liittyy vahvah vokalivartalo.

nominatiivi	vahva vokalivartalo	essiivi
tyttö	tyttö-	tyttönä
poika	poika-	poikana
ilta	ilta-	iltana
enšiarki	enšiarke-	enšiarkena
myöhäni	myöhäse-	myöhäsenä
vuosi	vuote-	vuotena
nuori	nuore-	nuorena

Huomua!

- Huomenekšella – tänä huomenekšena
Kešällä – lämpimänä kešänä
Illalla – toissa iltana
Šykyšyllä – kaunehena šykyšynä
Talvella – männä talvena

Muissa!

Enši netälillä, viime netälillä; enši kuušša, viime kuušša.

TEHTÄVÄ 8. Pane šulkuloissa olijat šanat essiivimuoto.

1. Muamoni ruatau (liäkäri)
2. (Pikkaraini) hiän oli kriesa.
3. (Myöhäni šykyšy) järvet ollah jo jiaššä.
4. Ole (hyvä poika) !
5. Olen ollun pitän aikua (kipie)
6. (Viime talvi) koko perehellä kävimä ušeičči hiihtämäh.
7. Tämä kala šyvväh (šuolani)
8. Mänkyä (terveh) !
9. Kirjailija kuoli jo (vanha)
10. (Piätinččä) lähemmä Petroskoih.
11. Pisy (terveh) !
12. Lapši juoksi muamoh luokše (hätähini)
13. (Šuovatta) mie käyn kylyššä.
14. (Šuuri) tahtosin olla (kiäntäjä)
15. (Tämä huomeneš) šato lunta.

TEHTÄVÄ 9. Luvu karjalaiset šanonnat. Mitä ne merkitäh?

Juošša piä kolmantena jalkana.
Pityä hyvänä.

TRANSLATIIVI Kenekši? Miksi?

- Tyttösen, alahan kantua šyomisie stolah! Vierahat luvattih tulla kello **vijjekši**.
– Kerkiemmä myö, muamoseni. Elä hätyäle!

Miän ukko aina šano: "Olkua **ihmisiksi!**".

KIELITIETO

Translatiivin päättehenä on **-kši**. Še liittyy heikkoh vokalivartaloh.

nominatiivi	heikko vokalivartalo	translatiivi
tyttö	tytö-	tytökši
poika	poja-	pojakši
viisi	viije-	viijekši
kuuši	kuuvve-	kuuvvekši
kypši	kypše-	kypšekši
terveh	tervehe-	tervehekši

TEHTÄVÄ 10. Pane šulkuloissa olijat šanat translatiivimuotoh.

1. Taivaš tuli (tumma)
2. Šiä muuttuu (lämmin)
3. (Talvi) ämmö tulou elämäh linnah.
4. Hiän opaštuu (kašvattaja)
5. Starinašša naini muuttuu (mušta lammaš)
6. Lähemmä lomalla (3 netälie)
7. Ukko mäni kokonah (paharaiska)
8. Täššä šiula karamelli (hyvä mieli)
9. Myö pakajamma (karjala)
10. Kašva (šuuri ta terveh) !
11. Poika tulou kotih klo (6)
12. Kuultuo šen muamo tuli (iloni)
13. Peše aštiet (puhaš)
14. Tie mäni (levie)
15. Keitä lihat (kypši)
16. Mie opaššun (opaštaja)
17. Jiäkyä (terveh)

TEHTÄVÄ 11. Luve runo iäneh. Juohata translatiivissa olijat šanat.

Kol-kol kotuo

Kolo, kolo kotuo, anna, akka, patua.

- Miksi šiula patua?
- Huttuo keittyä.
- Miksi šiula huttuo?
- Pappie šyöttyä.
- A miksi šiula pappie?
- Lašta ristie.
- Miksi šiula lašta?
- Lašta laššun poimijakši,
- Puolasen puputtajakši,
- Hillosen hičuttajakši,
- Sikurisen šiirtäjäkši,
- Juopukkaisen juontajakši,
- Mussikkaisen muontajakši,
- Manšikkaisen maistajakši,
- Karpaloisen kantajakši,
- Šuolla šuurekši emännäkši.

Virpopyhänäpiänä luvettih:

Virvon, varvon
tuorehekši, tervehekši,
vuuvvekši vapahakši,
netäliksi velkapiäkši
šiula vičča – miula kakkara.

TEHTÄVÄ 12. Kerro, mitä šie ruat joutavana päivänä.

LUKU 11

IMPERFEKTI

- Mitä šie **ruavoit** lomalla?
 – **Mänin** kyläh koko kešäkši. **Kävelin** mečäššä, **keräsin** marjua ta šientä, melkein joka ilta **kävin** onkella. **Kylvin** järvie ta **venyin** rannalla päiväpairošša. **Šain** levähtyä hyvin!

KIELITIETO

Imperfektin tunnuksina ollah **-i** ta **-si**. Esim. kačo-n – **kačoi-n** keitä-n – **keiti-n**; keryä-n – **keräi-n / keräsi-n**; šiivuo-n – **šiivoi-n / šiivosi-n**.

Vokalimuutokset

1. Vartalon loppušša **-o**, **-ö**, **-u** ta **-y** ei muututa.

Vokalimuutoš	preesens	imperfekti
-o- + -i- → -oi-	šanon	šanoin
-ö- + -i- → -öi-		
-u- + -i- → -ui-	kučun	kučuoin
-y- + -i- → -yi-	kyšyn	kyšyin

2. Vartalon loppušša **-a**, **-ä**, **-e** ta **-i** kavotah pois.

Vokalimuutoš	preesens	imperfekti
-a- + -i- → -i-	vuotan muissan	vuotin muissin
-ä- + -i- → -i-	keitän ymmärrän	keitin ymmärrin
-e- + -i- → -i-	iten mänen	itin mänin
-i- + -i- → -i-	leikin ečin	leikin ečin

3. Još verbissä on kakši tavuo ta enšimmäiseššä tavušša on **-a**, niin vartalon loppu **-a** muuttuu **-o**:kši.

Vokalimuutoš	preesens	imperfekti
-a- > -o- + -i- → -oi-	autan jakšan kannan	autoin jakšoin kannoin

4. Diftongin enšimmäini komponentti katou pois.

Vokalimuutoš	preesens	imperfekti
-ua- + -i- → -ai-	šuan	šain
-yä- + -i- → -äi-	keryän	keräin
-uo- + -i- → -oi-	juon	join
-yö- + -i- → -öi-	šyön	šöin
-ie- + -i- → -ei-	vien	vein
-iä- + -i- → -äi-	jiän	jäin

Huomua!

-ta-loppusilla verbiöllä on **-i-** ta **-si-** imperfektimuoto. Molompie muotoja käytetäh yhtä hyvin.

Leikata – **leikkain / leikkasin**; šiivota – **šiivoin / šiivosin**; ruveta – **rupein / rupesin**; matata – **matkain / matkasin**.

TEHTÄVÄ 1. Vaštua kyšymykših käyttjän imperfektie. Muissa vokalimuutokset.

- Mitä šie ruavoit huomenekšella? (havaččeutuo aikaseh, noušša šänkyštä, peššä hampahat, šyvvä huttuo, juuvva čäijyö, männä toi).
- Mitä šie ruavoit illalla? (laittua ruokua, šiivota, leikkie lapšen kera, kaččuo televisiorie, lukie lehtie, šoittua kaverilla, ruveta muate).
- Mitä šie ruavoit männä netälillä? (opaštuo äijän, lukie kirjoja, kirjuttua kirjutukšie karjalakši, kuunnella karjalankielis-tä ratijuo, vaššata kyšymykših, kyšyö n'euvuo opaštajalta).

4. Mitä šie ruavoit männä kešänä? (olla kyläššä, kerätä hilluo ta mussikkua, keittyä makieta varen'n'ua, šoutua venehellä, onkittua, pelata potkupalluo, kylpie kylyššä, uiskennella järveššä, levähtyä hyvin).

KIELITIETO

Karjalan kieleššä erähät preesensin ta imperfektin piättehet erotah.

Preesensin personapiättehet
yksikkö monikko
-n **-mma / -mmä**
-t **-tta / -ttä**
-u, -y -h

Imperfektin personapiättehet
yksikkö monikko
-n **-ma / -mä**
-t **-ja / -jä; -tta / -ttä**
ø -h

I VERBITYYPPI

LUKIE

	Preesens	Imperfekti
mie	luven	luvin
šie	luset	luset
hiän	lukou	luki
myö	luvemmas	lukima
työ	lusetta	lukija
hyö	lusetah	lusetih

II VERBITYYPPI

ŠYVVÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	šyön	šöin
šie	šyöt	šöit
hiän	šyöy	šöi
myö	šyömmä	šöimä
työ	šyöttä	šöittä
hyö	šyvväh	šyötih

KEITTYÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	keitän	keitin
šie	keität	keitit
hiän	keittäy	keitti
myö	keitämmä	keittimä
työ	keitättä	keittijä
hyö	keitetäh	keitettih

JIAHÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	jiän	jäin
šie	jiät	jäit
hiän	jiäy	jäi
myö	jiämmä	jäimä
työ	jiättä	jäittä
hyö	jiähäh	jiätih

III VERBITYYPPI

TULLA

	Preesens	Imperfekti
mie	tulen	tulin
šie	tulet	tulit
hiän	tulou	tuli
myö	tulemma	tulima
työ	tuletta	tulija
hyö	tullah	tultih

MÄNNÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	mänen	mänin
šie	mänet	mänit
hiän	mänöy	mäni
myö	mänemmä	mänimä
työ	mänettä	mänijä
hyö	männäh	mäntih

IV VERBITYYPPI

MATATA

	Preesens	Imperfekti
mie	matkuan	matkasin / matkain
šie	matkuat	matkasit / matkait
hiän	matkuau	matkasi / matkai
myö	matkuamma	matkasima / matkaima
työ	matkuatta	matkasija / matkaiitta
hyö	matatah	matattih

UINOTA

	Preesens	Imperfekti
mie	uinuon	uinosin / uinoin
šie	uinuot	uinosit / uinoit
hiän	uinuou	uinosi / uinoi
myö	uinuomma	uinosima / unoima
työ	uinuotta	uinosija / uinoitta
hyö	uinotah	uinottih

TEHTÄVÄ 2. Luaji kaikenmoiset kyšymykšet. Huomua imperfektin piättehet.

Malli: Myö keittimä meččorokan.

– Keittijäkö työ meččorokan?

Myö tulima kotih iltapäivällä.

– Konša työ tulija kotih?

Viime kešänä myö matkasima Muššallamerellä.

– Minne työ matkasija viime kešänä?

1. Myö elimä šilloin Kiestinkissä.
2. Myö pesimä lattiet eklein.
3. Myö šoittima ämmöllä.
4. Männä talvella myö hiihtimä monta kymmentä kilometrie.
5. Myö kävimä Ruoččih kakši vuotta takaperin.
6. Myö kantoma vejet ta halot kylyh vielä huomenekšella.
7. Myö šöimä kalittoja pyhänäpiänä.
8. Myö hokšaima šen ruttoh.
9. Šuovattana myö šiivosima kotie ta pihua.
10. Myö kuuntelima ratijuo koko illan.
11. Myö sriäppimä kolaččuja Annin kera.
12. Lapšena myö pelautuma äijän.
13. Viime netälillä myö šaima kučun Il'an ta Santran häih.
14. Myö jo aikoja kaččoma tämän kinon.
15. Toissapiänä pelasima potkupalluo koulun kentällä.

Huomua!

Imperfektin tunnuš -i katou pois verbin HIÄN-, MYÖ- ta TYÖ-muotoloista, još verbin vartalon lopušša on -o, -ö, -u ta -y.

Šanuo

mie	šanoin
šie	šanoit
hiän	šano
myö	šanoma
työ	šanoja
hyö	šanottih

Pešeytyö

mie	pešeyvyin
šie	pešeyvyit
hiän	pešeyty
myö	pešeytymä
työ	pešeytyjä
hyö	pešeyvyttih

TEHTÄVÄ 3. Luaji mallin mukah.

a) *Malli: Šanuo. Mie šano-n – šanoi-n.*

Šie šano-t – šanoi-t.

Istuo. Mie issu-n – issui-n.

Šie issu-t – issui-t.

Kertuo, opaštuo, kuččuo, šiäntyö, uškuo, kaččuo, havaččeutuo.

b) *Malli: Šanuo. Hiän šano-u – šano.*

Myö šano-mma – šano-ma.

Työ šano-tta – šano-ja.

Istuo. Hiän istu-u – istu.

Myö issu-mma – istu-ma.

Työ issu-tta – istu-ja.

Muissa!

Lähtie

läksi-n

läksi-mä

Paissa

pakasi-n

pakasi-ma

läksi-t

läksi-jä

pakasi-t

pakasi-ja

hiän läksi

hyö lähettih

hiän pakasi

hyö paistih

Nähä

nävi-n

näki-mä

Käyvä

kävi-n

kävi-mä

nävi-t

näki-jä

kävi-t

kävi-jä

hiän näki

hyö nähtih

hiän kävi

hyö käytih

Tietyä		Löytyä	
tiesi-n	tiesimä	löysi-n	löysi-mä
tiesi-t	tiesi-jä	löysi-t	löysi-jä
hiän tiesi	hyö tiijettih	hiän löysi	hyö löyvettih

TEHTÄVÄ 4. Pane šulkuloissa olijat verbit imperfektin muotoh.

Malli: Eklein myö (olla) teatterissa. – Eklein myö olima teatterissa.

1. Myö (käyvä) Šuomešša toissa kevyänä.
2. Velleni (laulua) koulun kuorošša.
3. Hiän (keritä) junah ihan hyvin.
4. Mie (kuččuo) Šanterin nimipäivih.
5. Kun Lauri (tulla) hiän, (šyyvvä) päivälisen ta (juuvva) mehun.
6. Mitä šie (ruatua) toissapiänä?
7. Ämmöni (paistua) makeita sriäpnöjä.
8. Opaštuja (kirjuttua) tarkissušruavon kahešša tunnissa.
9. (Muistua, -ko) šie šammuttua valot?
10. Katti jo (peššä) aštiet.
11. Myö (kertuo) täštä tapahukšešta omalla muamolla.
12. Minne työ (vijä) laukun?
13. Jyrki (lähtie) parturih.
14. Lapši (kirvota) skammilta.
15. Mistä työ (tietyä) šen?
16. Mie (paissa) karjalakši vielä pikkaraisena lapšena.
17. (Auttua) šie hänellä?

TEHTÄVÄ 5. Kirjuta, mitä hyö ruattih eklein, toissapiänä, männä netälillä, viime kuušša, männä vuotena?

Malli: Eklein hyö (laulua). – Eklein hyö laulettih.

1. Eklein hyö (sriäppie potakkašankie, kuččuo vierašta, tanššie).
2. Toissapiänä hyö (männä kalalla, kerätä karpaluo, nähä kontie).

3. Männä netälillä hyö (olla Moskovašša, kävellä kaupunkilla, paissa äijän).
4. Viime kuušša hyö (ikävöijä kotie, työntyä kirjasie, itkie).
5. Viime kešänä hyö (olla lomalla, uija mereššä, šyyvvä jäte-lyö, nakrua äijän).

TEHTÄVÄ 6. Täytä taulukko.

Aika-muoto	Preesens	Imperfekti	Preesens	Imperfekti
I infinitiivi	VUOTTUA		ANTUA	
mie	vuotan			
šie				annoit
hiän				
myö		vuottima		
työ				
hyö			annetah	

IMPERFEKTIN KIELTOMUOTO

- Šammutitko šie valot?
- **En šammuttan**, unohin.
- Kävijäkö työ eklein meččäh?
- **Emmä käynyn**, šentäh kun **emmä piäššyn** vihman vuokši.
- Mitä šilloin oli tapahtun?
- Ka **eihän** ne lapšet **kerrottu** mitänä.

Imperfektin kielto-muoto kovoštuu kieltošanašta **ei**, kumpani taipuu personissa, ta aktiivin 2. partisiipista, kumpani on taipumatoin. Aktiivin 2. partisiipin tunnukšina ollah **-nun**, **-nyn**, **-n**. Monikon 3. personašša on passiivin 2. partisiippi, šen tunnukšet ollah **-tu**, **-ty**, **-ttu**, **-tty**.

I VERBITYYPPI

LUKIE

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	luken
šie	et	luken
hiän	ei	luken
myö	emmä	luken
työ	että	luken
hyö	ei	luvettu

KEITTYÄ

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	keittän
šie	et	keittän
hiän	ei	keittän
myö	emmä	keittän
työ	että	keittän
hyö	ei	keitetty

Tehtävä. Taivuta verbit *itkie, muistua*.

II VERBITYYPPI

ŠYVVÄ

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	šyönyn
šie	et	šyönyn
hiän	ei	šyönyn
myö	emmä	šyönyn
työ	että	šyönyn
hyö	ei	šyöty

JIÄHÄ

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	jiänyn
šie	et	jiänyn
hiän	ei	jiänyn
myö	emmä	jiänyn
työ	että	jiänyn
hyö	ei	jiäty

Tehtävä. Taivuta verbit *juuvva, ikävöijä*.

III VERBITYYPPI

TULLA

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	tullun
šie	et	tullun
hiän	ei	tullun
myö	emmä	tullun
työ	että	tullun
hyö	ei	tultu

MÄNNÄ

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	männyn
šie	et	männyn
hiän	ei	männyn
myö	emmä	männyn
työ	että	männyn
hyö	ei	mänty

Tehtävä. Taivuta verbit *purra, peššä*.

IV VERBITYYPPI

MATATA

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	matannun
šie	et	matannun
hiän	ei	matannun
myö	emmä	matannun
työ	että	matannun
hyö	ei	matattu

UINOTA

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	uinonnun
šie	et	uinonnun
hiän	ei	uinonnun
myö	emmä	uinonnun
työ	että	uinonnun
hyö	ei	uinottu

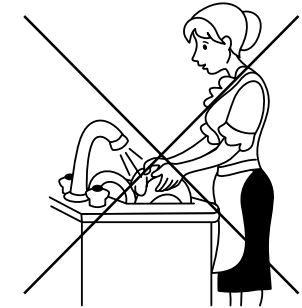
Tehtävä. Taivuta verbit *kerätä, haluta*.

TEHTÄVÄ 7. Vaštua kyšymykših.

Malli: Mitä šie et ruatan eklein? – En šiivonnun.

1. Mitä šie et ruatan eklein? (peššä vuatteita, männä töih, tupakoija, šoitua kaverilla, olla pihalla, kuunnella musiikkie)
2. Mitä šie et ruatan viime netälillä? (matata Moskovah, käyvä teatterissa, paistua kalakukkuo, leikkie lapšen kera, kiirehtyä junah)
3. Mitä šie et ruatan kešällä? (hiihtyä, luissella, tikuttua, läsie)

TEHTÄVÄ 8. Kačo kuvie ta kirjuta, mitä Anni ruato eklein ta mitä ei ruatan.

TEHTÄVÄ 9. Pane verbit imperfektih.

Malli: *Kačon tämän kinon. – Kačoin tämän kinon.*

1. Huomenekšella mie šyön kakrahuttuo ta juon kahvie.
2. Šie keryät mussikkua poikkoh.
3. Myö kirjutamma kirjasen ukolla.
4. Hiän ikävöiččöy kotie.
5. Opaštujat luvetah hyvyä starinua.
6. Kirjaštonhoitaja antau kaikki tarvittavat kirjat.
7. Šie ruat oikein hyvin.
8. Mie pakajan ekliseštä konsertista.
9. Tat't'ana ta Jyrki tullah iltajunalla.
10. Muamo vey lapšet šeimih.
11. Mie oššan pušeron täštä vuatekaupašta.
12. Koululaini vaštuau kyšymykšeh oikein.
13. Mie paissan piirakoita.
14. Lapšet jiahäh kotih.
15. Mie löyvän hyvän salattireseptin täštä kirjašta.
16. Šie lähet matkah myöhemmin.
17. Myö šiivuomma kamarin, pyyhimmä pölyt ta pešemmä lattiet.
18. Pojat ruvetah muate.

TEHTÄVÄ 10. Kačo iellistä harjotušta. Löyvä preesensin ta imperfektin kieltomuuvot.

Malli: *Kačotko šie tämän kinon? – En kačo.*

Kačoitko šie tämän kinon? – En kaččon.

TEHTÄVÄ 11. Luve runo iäneh. Huomua imperfektissä olijat verbit.

Raisa Remšujeva

Ihanko tosieh?

Olin eklein Lumimuašša,
Kummua šielä nävin:
Lumimiehet lumipäiset
Lumičäijyö juotih.

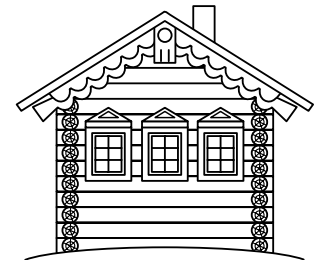
Olin eklein Lehtimuašša,
Kummua šielä nävin:
Lehtimiehet lehtikäiset
Lehtileipyä šyötih.

Olin eklein Kukkamuašša,
Kummua šielä nävin:
Kukkamiehet kukkašuiset
Kukkahuttuo keitetih.

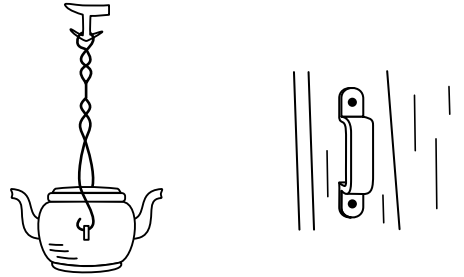
Olin vielä muissa maissa,
Monta kummua nävin,
Kuulin runuo, kuulin loruo,
Yksi niistä tämä.

KARJALAINI PIRTTI

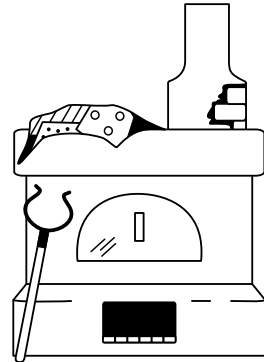
pirtti	katto
kamari	leviet lauvat
šinčči	kaltari
korkiet vajat/ vajaset	ikkuna
korkie kynnyš	trupa
pyöriet hirret	lakka / vintti
	pönkä

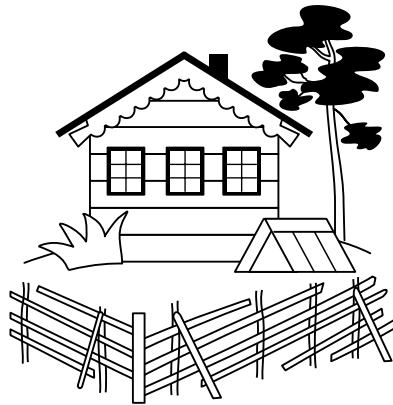
ovi
ovenšuu
skiäkä
čäppi
käsiaštie
käsipaikka
vesikorvo

kiukua
kiukuanšelkä
kiukuanšuu
hiiloš
kosino
piisi
piisilouta
karšina
ruhkakihveli

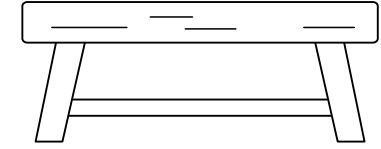
liävä
tanhut
halkoliiteri
saraja
aitta
riihi
heinälato
kuoppa
ulkohuoneh
vesimelličča

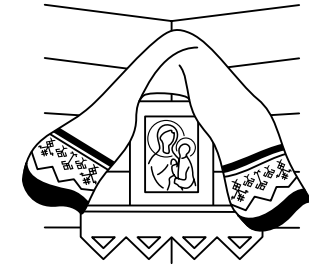
kyly
šiämehlämpiejä / šavukyly
kylynšinčči
kylynlaučat

kylynkiukua
pata
reppänä
vašta

laučča
skammi
stola
stuula
orret
muatinčča
saviessat

nurkka
čuppu
peräčuppu
šuaričuppu
oprasa

Tehtävä 12. Luve virkkehet. Pane ne mieleh.

Pirtti on luajittu pakšuišta hiršilöistä. Šiämeštä päin hirret olah veššetyt. Lattiet ta luat ollah veššetyistä leveistä lauvoista. Halkoliiterissä halot on lat'attu pinoloih. Kosinolla on hyvä venyö. Kosinon kautti piäššäh karšinah. Karšinašša on potakkua. Truvašta noušou šavu. Pirtin šeinävierie myöten ollah leviet laučat. Kešällä myö makuamma vintillä tahikka heinälavošša. Miän kyläššä oli vesimelličča. Lakašša on vaššakšie kuivamašša. Hiilokšeh vejetäh hiillie kiukuašta. Hiilokšella keitetäh. Piisi valottau pirtin. Piisin luona on hyvä lämmitteliytyö. Käsiaštie pitäy olla aina täyši. Šuureššačupušša ollah oprasat (ikonit). Peräčupušša issutah naiset ta lapšet. Riieheššä puijah ta kuivatetah jyvä. Aitašša pietäh ruokatavaroja (ryynie, kalua, lihua) ta kaikenmoisie taloušvehkehie (kalaššuš- ta mečäššyšvehkehie). Ovi on čäpissä. Kylynlauteilla lämmitteilyvytäh ta kylvetäh vaššalla. Tykkyän šavukylyn löylyštä. Liäväššä on šiivattua. Oven piällä on pönkä.

TEHTÄVÄ 13. Luve teksti tarkkah ta luaji šiitä tehtävät. Huomua imperfektissä olijat verbit.

Tuaton talo

Latvajärven kylä oli järven rannalla. Kylä jakautu jyrkkih vuaroih ta monih kukkuloih. Tuaton talo oli Vasonvuarašša kaunehella kukkulalla. Kukkulan takuana tuijotti korkie ruškietorni.

Vaikka tuaton talošša ikkunat oltih pienehköiset, ka kuitenkin pieni pirtti oli valosa. Pirtin šeinävierie ympärä oltih leviet puiset laučat. Nurkašša laučalla oltih pyöhin ta lypšinšankko. Orrešša rippu hiihnah šivottu pärieni kätyt. Šiinä makasi miun nuorin velleni. Vašemmalla šeinyä vaššen oli levie puušänky. Šen peittienä oli kaunis tilkkutäkki.

Oikiella šeinällä oli aštieškuappi. Škuapissa ylähänä oli puuašteita. Alempana piettih šaviašteita.

Latetta peitettih muamon kutomat matot. Ne oli kaunehešti kuvottu erivärisistä kuteista.

Pirtin nurkašša töllötti kivini kiukua. Šiinä oli piisi, hella, kosino ta levie kiukuanšelkä. Mirrillä kiukualla oli oma paikkah. Päivät hiän šielä makasi ta yöllä hiirie pyyti. Kosinolla še taikina puhki puisešša aštiešša. Huomenekšella muamo paisto leipyä ta makeita šankija.

Illalla piisissä kirkkahašti palettih tervaset halot. Ne annettih lämpyö pirtillä ta i lamppuja ei tarvinnun.

Hinkalošša oltih čuhunniekka ta nokikytkini pata. Šiinä puušša iltasin muamo aina keitti huttuo piisin tulella. Huttuo myö mielellänä šöimä puisilla kuiriloilla. Iltalypšyštä muamo kuato tuoppiloih lämmintä maituo.

Pruasniekkoina muamo paisto makeita kakkaroja. Toičči hiän ajeli rukehisešta jauhošta hienosie šulččinoja. Šulččinoilla ta kakkaroih šiämenä oli maitohuttu. Kiäriyty šulččinat ta kakkarat hiän voiti voilla.

Oččišeinän ikkunan luona šopivašti šeiso šuuri puini stola. Stolah koko meijän šuuri pereh šopi šyömäh yhtäaikua. Jo-

kahisella oli oma paikka stolan takuana. Vašemmalla puolella istu tuatto poikineh. Oikiella issuttih muamon yšäššä pikkuvelli, šiitä rivissä nuoremmašta vanhempah kaikki čikokšet.

Meijän pieneššä pirtissä riitti tilua kaikilla. Oli tilua i tulijilla vierahilla. Muamo otti vaštah jokahisen.

(Ilmi Karhun kertomukšen mukah)

TEHTÄVÄ A. Oikein vain viärin?

OIKEIN VIÄRIN

1. Tuaton talo oli Latvajärven kyläššä.
2. Nuorin velli makasi kätkyöššä.
3. Lattiella oltih ämmön kutomat matot.
4. Muamo oli sriäppin illalla.
5. Talon naispuoli istu stolašša oikiella.

TEHTÄVÄ B. Valiče oikie variantti.

1. Pärieni kätyt rippu ...
a) hirreššä b) orreššä č) ikkunašša
2. Tervaset halot palettih kirkkahašti ...
a) kiukuašša b) hellašša č) piisissä
3. Tuattol'a oli ...
a) vuarašša b) järven rannalla č) alankošša
4. Maitohuttu oli ... šiämenä.
a) šulččinan ta kakkaran b) šulččinan ta šankin č) kakkaran ta leivän
5. Stola oli luajittu ...
a) tuohešta b) lasista č) puušta

TEHTÄVÄ 13. Arvua arvautukšet. Vaštaukšet löyvytäh viivan alta.

1. Akka čupušša istuu, kiät tihallah, šuu kahallah.
2. Nirajau, nărăjaj, šeinällä šeiso.

3. Pieni neičyt pirtissä, košetat ta kumartau.
4. Kuuši teilä, kuuši meilä, kuuši kaikella kylällä.
5. Kellä enšimmäkši kättä annat, kun pirttih tulet.
6. Yöt ta päivät šyöy.
7. Ukko učukka, kaikki čuput kaččou, yhteh mänöy yökši.
8. Läpi näkyy, lämpimän pitäy.
9. Pieni koira, eikä hauku, eikä pure, pirttih ei piäššä.
10. Pieni mieš on pilleroini, kaikki helmet kaččou.

Vaštaukšet: kiukua, ovi, kasiaštie, ikkuna, skiäkällä, melliččä, vašta, lasi ikkunašša, lukku, kynnyš.

TEHTÄVÄ 14. Täyvennä teksti viivan alla olijilla šanoilla.

Terveh,

Kirjuttau šiula tyttö. kučutah Anni. Mie opaššun ta kielen ošaštolla. Opaššun vienankarjalan, šentäh kun iče olen kotosin. nimi on Luušalmi. Olen luken-leheštä šiun kirjutukšen, šain tietyä, jotta šie ečit Koštamukšen kotosin olijie karjalaisie Miun tyttöšukunimi oli Rugojev. Koštamukšen kuulu enein vanhah Ruhol'a-nimini kylä ta ämmöni oliki šielä. Šiun šukunimeš on, šentäh lienöy šie oletki miän Rugojevien Hyvä olis ta paissa! Tule tervehenä

Tervehyisin, Anni Vatani.

Luušalmeh, šuomen, kumpasešta, murrehta, näkeytyö, Koti-kyläni, Mikko, heimolaisie, šukuo, karjalaini, karjalan, Vienan Karjalašta, kyläštä, kyläh, ukkol'a, Milma, Ruhanen, näistä aseista, ämmöni, Vienan Karjala, kielen.

LUKU 12

ADJEKTIIVIEN VERTAILU

- **Kumpi on pitempi**, Mikko vain Pekka?
- Miušta, Mikko on äijyä **pitempi** ta **riškimpi**.
- Mi kaupunki on Karjalan **vanhin**?
- Ka, Aunuš on Karjalan **vanhin** kaupunki. 2009 vuotena juhlistih šen 360-vuotispäivyä.

KIELITIETO

Komparatiivin tunnukšena on -mpi. Superlatiivin tunnukšena on -in. Ne liitytäh heikkoh vokalivartaloh.

perušmuoto	komparatiivi	superlatiivi
vilu	vilumpi	viluin
helppo	helpempi	helpoin
halpa	halvempi	halvin
šyvä	šyvempi	šyvin
matala	matalampi	matalin
pieni	pienempi	pienin
täyši	täyvempi	täyšin
pehmie	pehmiempi	pehmein
kaunis	kaunehempi	kaunehin
viisaš	viisahampi	viisahin
tolkutoin	tolkuttomampi	tolkuttomin

Huomua!

Komparatiivin tunnukšen ieššä kakšitavusien adjektiivien loppu **a, ä** vaihtelou **e:n** kera. Esim., vanha – **vanhempi**, kaita – **kajempi**, šyvä – **šyvempi**.

Superlatiivin tunnukšen ieššä adjektiivin vartalon loppuvokalit **e, a, ä** kavotah pois. Esim., suurempi – **šuurin**, matalampi – **matalin**, älykkähämpi – **älykkähin**.

Muissa!

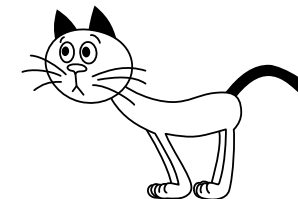
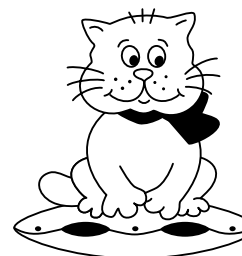
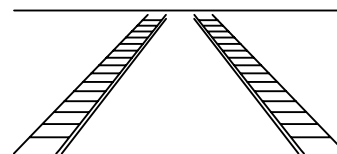
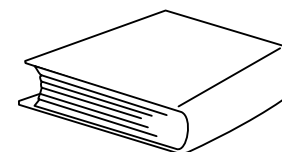
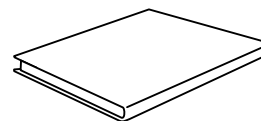
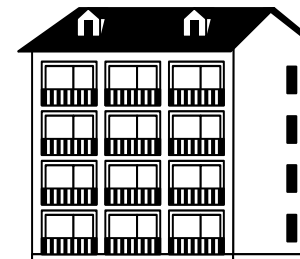
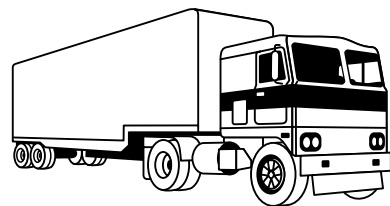
Lyhyt – lyhempi – lyhin.

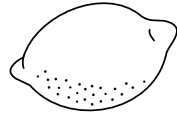
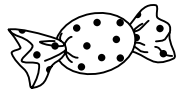
Hyvä – parempi – paras.

ADVERBIEN VERTAILU

perušmuoto	komparatiivi
kaunehešti	kaunehemmin
šelväšti	šelvemmin
ruttoh	rutompah
lujah	lujempah
hyvin	paremmin
äjän	enemmän

TEHTÄVÄ 1. Juohata adjektiivit. Pane ne komparatiivih ta superlatiivih.

TEHTÄVÄ 2. Luve virkkehet iäneh. Huomua komparatiivit ta superlatiivit.

Tuo mekko on kallehempi kuin tämä. Mi paikka on šiušta muajilman paraš? Tämä šinini paikka on äijyä kaunehempi kuin tuo. Nämä pukšut ollah äijyä pakšummat mitä nuu. Viime neälillä oli vähän lämpimämpi ilma. Mitä äkiempi kyly on, šitärempi. Pekka on pitempi kuin Mikko. Karjalan nuorin linna on Koštamuš. Tämä auto on tavallista halvempi. Kumpi teistä kahešta on ahkerampi: Anni vain Maikki? Tämä on kylän vanhin talo. Tämä tehtävä on vaikie, tuo on vielä vaikiempi, ka še

on kaikista vaikein. Ken teistä kolmešta on poikkoin? Mie olen veikkuo nuorempi.

TEHTÄVÄ 3. Luaji mallin mukah.

Malli: Tämä paita on kaunis. – Tuo on vielä kaunehempi.

1. Tämä kirja on pakšu.
2. Tämä puu on korkie.
3. Tämä omena on paha.
4. Tämä lampi on šyvä.
5. Tämä mieš on rikaš.

TEHTÄVÄ 4. Luaji mallin mukah.

*Malli: Mikko on (pitkä) kuin Jušši.
 – Mikko on pitempi kuin Jušši.
 – Mikko on Juššie pitempi.*

1. Mie olen (vanha) kuin čikkoni.
2. Hiän on (nuori) kuin mie.
3. Tuarie on (ahkera) kuin Jouki.
4. Tuatto on (voimakaš) kuin hänen poikah.
5. Mekko on (kallis) kuin pušero.
6. Maito on (halpa) kuin rahka.

TEHTÄVÄ 5. Pane adjektiivit superlatiivih.

*Malli: Pekka on kaikista luokan pojista (pitkä).
 – Pekka on kaikista luokan pojista pitin.*

1. Mie olen kaikista (vanha).
2. Hiän on kaikista (nuori).
3. Tämä puu on kaikista (korkie).
4. Tämänvuotini talvi oli kaikista (vilu).
5. Tämä kirja on kaikista (pakšu).
6. Muamoni on kaikista (armaš).
7. Tämä on kaikkein (paha) tapahuš.
8. Tuo järvi on kaikkein (matala).

TEHTÄVÄ 6. Luve virkkehet. Löyvä adverbbit.

Mie en kuule, ole hyvä, pakaja lujempah! Šiula rahat ei riitä, šuat löytyä uuvven työn, jotta tienata enemmän. Täh kauppah tulou rikenempäh käyvä kuin tuoh. Tämä poika piuruštau kaunehešti, ka tuo tyttö vielä kaunehemmin. Miän koira juokšou rutompah mitä tiän. Mie niän nyt äijyä paremmin, tottaš liäkityš on auttan. Tänä kešänä šaima enemmän puolua kuin mussikkua.

TEHTÄVÄ 7. Luve karjalaiset šananpolvet. Mieti, mitä ne merkitäh.

Kala eččiy šyvempyä, ihmini parempua.

Hyvä šana kallehempi kultua.

Parempi päivä smiettie, kun netäli tyhjä työtä ruatua.

Muamon maito makein, tuaton koti armahin.

KIELITIETO

KUMPANI-pronimini

Šija	kyšymyš	kumpani-pronimini
nominatiivi	MI? KEN?	kumpani
partitiivi	MITÄ? KETÄ	kummaista
genetiivi	MIN? KENEN?	kumpasen
inessiivi	MISSÄ? KEŠŠÄ?	kumpasešša
elatiivi	MISTÄ? KEŠTÄ?	kumpasešta
illatiivi	MIH? KENEH?	kumpaseh
adessiivi-allatiivi	MILLÄ? KELLÄ?	kumpasella
ablatiivi	MILTÄ? KELTÄ?	kumpaselta
mon. nominatiivi	MIT? KET?	kumpaset

TEHTÄVÄ 8. Luve virkkehet. Huomua kumpani-pronimin taivutus.

Pirtissä, kumpani šeisou järven rannalla, eletäh mejjän ämmö ta ukko. Stola, kumpasen takuana myö šaima istuo, on šatavuotini. Mieš, kumpasella on tumma tukka ta parta, on Outin tuatto. Nuori mieš, kumpasen yšäššä istuu Mari, on hänen vanhin veikko. Kamarie, kumpasešša myö nyt olemma, šanotah gorničakši. Mie jo luvvin šen kirjan, kumpasen šie šilloin toit lahjakši. Kylä, kumpaseh Jušši läksi, on Valkienmeren rannalla. Naini, kumpaselta šie kyšyit apuo, on Maksiman muamo. Lauvat, kumpaset pitäy viijä sarajah, ollah liävän takuana. Mie oššin filmin, kumpasešta oli pakinua eklein.

TEHTÄVÄ 9. Käytä virkkehissä kumpani-proniminie.

1. Kämppä, myö olima yötä, on Aittošuaarella.
2. Še mieš, kävi tiälä eklein, on vanha tuttavani.
3. Tyttö, on ruškie tukka ta vihriet šilmät, on miun čikko.
4. Uimahalli, hyö lähetäh, on šuuri ta moderni.
5. Poika, mie šain kirjasen, opaštuu Piiterissä.
6. Kallivo, lapšet karhattih, on nimeltäh Kosinokivi.
7. Naini, luona mie olin kyläššä, on miun muamon šeukku.
8. Pol'čča, on kirjoja, on ikkunan viereššä.
9. Lapšet, leikitäh pihalla, ollah jo melko šuuret.
10. Koira, makuau kopissah, on mušta.
11. Poštinkantaja, on šuuri laukku, ajau polkupyörällä.
12. Ruhkakahveli, on kosinon viereššä, on jo vanha.
13. Kauppa, mie aina käyn oštamašša leipyä, on ihan lähellä.
14. Talo, hyö eletäh, šeisou kaunehella paikalla.
15. Neičyt, on pitkä kašša, mänöy kohta miehellä.

Tipani ta päiväni

Oli ennenin muajilmašša pieni tiijonhimoni tipani. Muamo šano häntä Päiväsekši.

– Mamma, mintähpä šie šanot milma Päiväsekši? – aina kyšeli tipani.

– Smietipä iče, lapšeni. – šano Kana-muamo.

Tipani rupei smiettimäh. Hiän mäni pihalla, kačahti päiväseh ta šano:

– Višših muamo šanou milma Päiväsekši šentäh, kun mie olen kaikista keltasin.

No šamašša tipani näki voikukan:

– Ei. Voikukka on milma keltasempi. A moušot šentäh, kun mie olen niin lämmin?

Tipani mäni šuureh taloh. Kiukuašša palo tuli.

– Ei-jeh! Tuli on milma lämpimämpi.

Tipani myöšty pihalla ta tuaš kaččo päiväistä. Še oli jo ihan toisešša paikašša.

– No tottaš šentäh, kun mie olen kaikista poikkoin? – piätti hiän ta läksi juokšomah täyttä vauhtie. Ka häneštä kyličči juoksi koiranpentu.

– Ei, koiranpentu on milma poikkoimpi!

Pilvi peitti päiväsen. Šiitä pilvi mäni ielläh, a Päiväni hiivo omua tietäh.

– Moušot mie olen Päiväni šentäh, kun šuatan lentyä korkiella?

Tipani alko täyttä voimuah räpyttyä šiipisillä ta lennähti, ka šamašša tipahti muaha.

A korkiella taivahašša liijeltih piäčkyset.

– Piäčkyset lennelläh korkiemmallä.

Illalla tipani pitälti kaččo iltaruškuo. Hiän ei voinun kekšie, mintäh mamma šanou häntä Päiväsekši.

Toisena huomenekšena tipani havaččeutu, a päiväni vašta nousi taivahanrannan takuata. Šen šäje kut’kutti Kana-muamo. Kana-muamo avasi šilmäh ta muhahti.

– Mamma, mie arvasin, arvasin! – karjahti tipani. – Nyt tiijän, mintäh šie šanot milma Päiväsekši! Šentäh kun mie noušen kaikkie aikasempah ta šie miula muhit.

– No tietyšti, armahaini, – šano muamo, – šepäsi poikaistah ta muhahti hyvilläh.

(Maikki Remšujevan kertomukšen mukah)

KÄYTETYT TENTÄVÄOHJIEET

ALLAVIIVUA!	Подчеркни!
HUOMUA!	Обрати внимание!
IÄNNÄ OIKEIN!	Произнеси правильно!
JUOHATA!	Укажи!
KAČO KUVUA!	Посмотри на картинку!
KEKŠI KERTOMUŠ!	Составь рассказ!
KERRO!	Расскажи!
KIRJUTA!	Напиши!
KYŠY!	Задай вопрос!
KÄYTÄ!	Используй!
LUAJI MALLIN MUKAN!	Сделай по образцу!
LUAJI VIRKKEHET!	Составь предложения!
LUVE IÄNEH!	Прочитай вслух!
LÖYVÄ ŠOPIVA MUOTO!	Найди правильную форму!
MERKIČE!	Отметь!
MUISSA!	Запомни!
PANE MIELEH!	Запомни!
PANE ŠULKULOISSA OLIJAT	Поставь слова,
ŠANAT OIKIEH MUOTOH!	находящиеся в скобках, в правильную форму!
ŠANO!	Скажи!
TAIVUTA!	Просклоняй! Проспрягай!
TÄYTÄ TAULUKKO!	Заполни таблицу!
TÄYVENNÄ!	Дополни!
VALIČE!	Выбери!
VAŠTUA KYŠYMYKŠIH!	Ответь на вопросы!

TERMISTÖ

adjektiiv	имя прилагательное
adverbi	наречие
diftongi	дифтонг
imperatiivi	повелительное наклонение
imperfekti	простое прошедшее время
infinitiivi	инфинитив, неопределённая форма глагола
iänneh (iäntehe-)	звук
järješšyšluku	порядковое числительное
kakšoiskonsonantti	удвоенный согласный
kielitieto	грамматика
kieltomuoto	отрицательная форма
kieltovirkeh	отрицательное предложение
kirjaimikko	алфавит
komparatiivi	сравнительная степень
konsonantti	согласный
konsonanttien vaihtelu	чередования согласных
konsonanttivartalo	согласная основа слова
kyšymyšvirkeh	вопросительное предложение
malli	образец
monikko	множественное число
negatiivimuoto	отрицательная форма
nomini	имя
numerali	имя числительное
numero	цифра
objekti	прямое дополнение
paikanšijat	местные падежи
partisiippi	причастие
pehmennyšmerkki	знак смягчения
personapiäteh	личное окончание
personapronomini	личное местоимение
piäteh (piättehe-)	окончание
positiivimuoto	утвердительная форма
postpositio	послелог
preesens	настоящее время

prepositio предлог
pronomini местоимение
prosessivirkeh предложение, выражающее незакончен-
ное действие
rasti крестик
rektio глагольное управление
šanalitto словосочетание
šijamuoto падежная форма
šijapiäteh падежное окончание
substantiivi имя существительное
superlatiivi превосходная степень
taulukko таблица
teksti текст
triftongi трифтонг
tulošvirkeh предложение, выражающее законченное дей-
ствие
tunnuš показатель, признак
vartalo основа
vaštakohta антоним
verbi глагол
vertailu сравнение **adjektiivien vertailu** степени сравне-
ния имен прилагательных
virkeh (virkkehe-) предложение
vokali гласный
vokalien vaihtelu чередования гласных
vokaliivartalo гласная основа слова
yhyššana сложное слово
yksikkö единственное число
yksinäiskonsonantti одиночный согласный

ŠANAŠTO

A

ahkera прилежный, стара-
тельный
ahmo росомаха
ahven окунь
aikanah вовремя
aikaseh рано
aikataulu расписание
aita забор
aitta амбар
aivot мозги
ajatella (ajattele-) думать,
размышлять
ajella 1. ездить 2. раскаты-
вать (тесто)
ajokortti водительские права
alačči нагишом **apposen alač-**
či (совершенно) догола
alakerta нижний этаж
alanko низина
alaš вниз, под **termyä alaš**
под гору
alkua (ala-) начать
alkuruoka (alkuruuvva-) за-
куска
alla под **stolan alla** под сто-
лом
alušpaita нательная рубашка
alušpukšut трусы; кальсоны
ampujaini оса
antua (anna-) дать
armahuš (armahuo-) любовь
armaš (armaha-) дорогой

arvata (arvua-) догадаться;
отгадать
arvautuš загадка
arvokaš ценный
as's'a дело
ašema вокзал
asie дело
asiekaš (asiekkaha-) клиент
ašte градус **on 25 ašetta läm-**
mintä / pakkaista 25 граду-
сов тепла / мороза
aštie посуда
aštieallaš (altaha-) мойка
для посуды
aštieškuappi шкаф для по-
суды
aštuo (aššu-) идти; шагать
auki открыто **kauppa on**
auki магазин открыт
auto машина **autolla** на ма-
шине
autoašema автовокзал
autokorjuamo автомастер-
ская
auttua (auta-) помогать
avuan (avuame-) ключ

B

banani банан
bušši автобус **buššilla** на ав-
тобусе
buššikortti проездной билет
(на автобус)

Č

čäijy чай

čäijypannu чайник

čakka гнус, комары, мош-
кара

čäppi крючок; защёлка

čičiliušku ящерица

čihkua (čihka-) чихать

čikko сестра

čikokšet сёстры

čirčiettyä чирикать **lintu čir-**

čiettäy птица чирикает

čorppa ножка **stolan čorppa**

ножка стола **kanančorppa**
окорочок

čuhunniekka чугунок

čuippo застенчивый; роб-
кий

čuppu угол

čuuto чудо; диво

E

ei (en, et, ei, emmä, että) не;
нет

eklein вчера

eklini вчерашний

elimistö организм

elinpaikka место проживания

elokuu август

elukka животное

elyä (elä-) жить

emäkkö самка

ennein раньше, до **ennein**

šotua до войны

enši будущий, следующий

enši netälillä на следую-
щей неделе

enšiarki понедельник; **en-**

šiarkena в понедельник

enšimmäini первый

entiselläh по-прежнему,
по-старому

ero 1. разница, различие

2. разлука, развод

etunimi имя

G

gorničča горница

gostinčat гостинцы

gostissa в гостях

gostittua (gostita-) угощать

gramma грамм **kakši šatua**

grammua двести граммов

grippi грипп

H

hačattua стрекотать **harak-**

ka hačattau сорока стре-
кочет

haitata (haittua-) мешать,
стеснять

halatti халат

halko полено

halkoliiteri сарай для дров

halla заморозок

halpa дешёвый

hameh юбка

hammaš (hampaha-) зуб

hanhi гусь

hapanmaito простокваша

harakka сорока

haravoija (haravoiče-) гре-
сти, сгребать (граблями)

harja грива

harmua серый

hartiet плечи

harva редкий

hattu шляпа

hauki щука

haukka ястреб

haukkuo лаять **koira hauk-**
kuu собака лает

hautuo топить, парить в печи

hauvottu maito топлёное
молоко

havaččeutuo (havaččeuvu-)
проснуться

havu хвоя

havupuu хвойное дерево

heikko слабый

heinäkuu июль

heinälato сеновал

hella плита

helma подол

helppo лёгкий

Helsinki Хельсинки

helтта гребешок (у птиц)

henki 1. дыхание 2. душа
3. человек

henkilötijot личные дан-
ные

henkittyä (henkitä-) дышать

hepokka поленика, княже-
ника (ягода)

heponi (hepose-) лошадь **he-**
posella на лошади

herheläini шершень

hermot нервы

hermovikani нервный

hetelmä фрукт

heti сразу

hienoni тонкий; лёгкий

hiihna ремень, ляжка

hiihtyä (hiihä-) ходить, ка-
таться на лыжах

hiili (hiile-) уголь

hiiloš (hiilokše-) зажётка
(место в печи, куда сгре-
баются угли)

hiirenoravaini подберёзо-
вик

hiiri (hiire-) мышь

hiivuo (hiivo-) идти осто-
рожно, плестись

hijaš (hitaha-) медленный

hil'l'akkaiseh потихоньку,
медленно, осторожно

hil'l'ani тихий, спокойный

hillo морошка

himottua желать, хотеть

čäijyö himottau хочется
чаю

hinkki бидон

hirnakoija ржать **heponi**

hirnakoiččou лошадь
ржёт

hirši (hirre-) бревно

hirvi лось

hitahašti медленно

hiän (häne-) он

hiät свадьба
hoitoloma отпуск по уходу за ребёнком
hokšata (hokšua-) сообразить; догадаться
hommata (hommua-) хлопотать, заниматься делом; добывать
honka сухостойная сосна
huapa осина
huas's'a вешало (для сушки сена)
hukka волк
huolovašti старательно
huomena завтра
huomeneš утро **huomenekšella** утром
huomenešruoka завтрак
huoneh комната
huonehtarpehet мебель
huttu каша
huuhtoutuo (huuhtovu-) полоскаться
huuli губа
huuliväri губная помада
hyvin 1. хорошо 2. очень;
hyvin vähän очень мало;
hyvin äijän очень много
hyvä хороший; добрый;
hyvyä huomenta! доброе утро!
hyvyä päivyä! добрый день!
hyvyä iltua! добрый вечер!
hyvyä yötä! спокойной ночи!
hyväččäini хорошенький; симпатичный

hyvännäköni симпатичный; приятной внешности
hyväsešti хорошо; тщательно
hyväšiämini добросердечный
hyväšti до свидания
hyö (hei-) они
häiritä (häiriče-) беспокоить; мешать
hämmentyä (hämennä-) мешать, размешивать
hämähikki паук
häntä хвост
härkin мутовка
härkä бык
hätyällä (hätyäle-) беспокоиться
hätähini (hätähise-) находящийся в тревоге; паникёр

I

iččenäisešti самостоятельно
iče сам
ieššä перед **miun ieššä** передо мной
ihmetellä (ihmettele-) удивляться
ihmini (ihmise-) человек
ikkuna окно
ikävä скучный
ikävöijä (ikävöiče-) скучать
ilkie вредный; подлый
ilma погода; воздух
ilmain без **ilmain kirjua** без книги

ilmotuš (ilmotukše-) объявление
iloni весёлый
ilta вечер; **illalla** вечером;
(hyvyä) iltua! добрый вечер!
iltani (iltase-) ужин **tule meilä iltasella!** приходи к нам на ужин!
iltapäivä вторая половина дня **iltapäivällä** во второй половине дня
iltaruško вечерняя заря, закат
ilveš рысь
iskie бить **tulta isköy** сверкает молния
issuttua (issuta-) посадить
istuutuo (istuuvu-) сесть; присесть
isäkkö самец
itikkä комар; насекомое
itkie (ite-) плакать
iäneh вслух

J

jakšua (jakša-) мочь, быть в силах
jakšua (jakša-) раздевать
jakua (jua-) делить; раздавать
jalačit обувь
jalka нога
jauho мука **jauhošäkki** мешок с мукой

jiä лёд
jiähä (jiä-) остаться
jiäpuikko сосулька
jiäškuappi холодильник
jiätelö мороженое
jo уже
joka каждый
joki (jove-) река
joučen (jouččene-) лебедь
joutava свободный от дел; праздный
juna поезд **junalla** на поезде
juokšennella (juokšentele-) бегать
juoma напиток
juopukka голубика
juušto сыр
juuvva (juo-) пить
jykie тяжёлый
jyrkkä крутой
jyrähyš грохот, гром
jälkeh после **työn jälkeh** после работы
jälki след
jälkiruoka (jälkiruuvva-) десерт
jänis (jänikse-) заяц
järješšyš порядок
järvi (järve-) озеро

K

ka но
kačahtua (kačaha-) взглянуть

kaččuo (kačo-) смотреть
kačella (kaččele-) рассмат-
ривать
kahallah нараспашку
kahekšan восемь
kahekšaš восьмой
kahen вдвоём
kahičči дважды
kahvi кофе
kahvipannu кофейник
kaikki 1. все 2. всё
kainalo подмышка
kaita (kaija-) узкий
kajoš просвет, заря
kakkara тонкий блин
kakla шея
kaklapaikka шарф
kakra овёс
kakši два
kakšikertani двухэтажный
kala рыба
kalakeitto рыбный суп
kalakukko рыбник
kalaššušvehkeh рыболов-
ные снасти
kalaštua (kalašša-) рыба-
чить
kalitta калитка
kallivo скала
kaltari балкон (на фронто-
не крестьянского дома)
kamari небольшая комната
kana курица
kananliha курятина
kananmuna яйцо куриное
kananpoikani цыплёнок

kannetoin без крышки
kannu кувшин
kanši крышка
kantapiä пятка
kanteikka ведро
kanto пень
kantua (kanna-) нести,
носить
kapaloija (kapaloiče-) пеле-
нать
kapie копыто
karamelli конфета; кара-
мелька
karičča ягнёнок
Karjala Карелия
karjalaini карел, карельский
karjeh крик
karkie горький
karpalo клюква
karšina подвал, подполье
karva шерсть
karvalakki меховая шапка
kassa касса
kašša коса (у девушки)
kašvattua (kašvata-) выра-
щивать
kašvi растение
kašvis (kašvikse-) овощ
kašvua (kašva-) расти
kataja можжевельник
katajikko можжевельниковая
поросль
katata (katkua-) сломать
kateta (katkie-) сломаться
katkarapu креветки
kattila кастрюля

katto крыша
kauha ковш; поварёшка
kauhie ужасный
kaunehešti красиво; изящно
kaunis (kaunehe-) красивый
kauppa магазин
kauppieš продавец; торго-
вец
kaupunki город
kaveri друг, приятель
kaverukset друзья, приятели
kavottua (kavota-) потерять
keittijö кухня
keittyä (keitä-) варить **kei-
tetty kala** варёная рыба
kekšie придумать
kello часы **äijänkö kello
on?** сколько времени?
kellokukka колокольчик
keltaheinä лютик
keltani жёлтый
keltašieni моховик (гриб)
kenen чей
kenkät ботинки; сапоги
kenttä площадка; поле
kepie лёгкий
kera с **majon kera** с моло-
ком
kerma сливки; сметана
keroni горло
kerta раз **kerran** однажды
kertomuš (kertomukse-)
рассказ
kertuo (kerro-) рассказы-
вать
kerätä (keryä-) собирать

kešellä посередине **ka-
marin kešellä** в центре
комнаты
keškimmäini средний
keškipäivä полдень **keš-
kipäivällä** в полдень
keškiyö полночь **keškiyöllä**
в полночь
kesseli берестяной кошель
kešä лето; **kešällä** летом
kešäkuu июнь
kešäloma летние каникулы
ket't'u цепочка; молния
(на одежде)
keuhkot лёгкие
kevät весна **kevyyllä** весной
kevätkuu март
kevätti рыба с душком
kiekuo кукареть **kukko**
kiekuu петух кукарекает,
поёт
kieli язык
kielo ландыш
kiertomatka экскурсия **kier-
tomatalla** на экскурсии
kihara кудрявый
kiini закрыто **kauppa on
kiini** магазин закрыт
kiireh спешка **miula on
kiireh** я спешу
kiirehtyä (kiirehä-) спешить
kiisseli кисель
kikki котёнок
kilo килограмм **kolme kiloo**
potakkua три килограмма
картофеля

kimaleh шмель
kinnaš (kintaha-) рукавица
kino кино
kinoteatteri кинотеатр
kipeytyö (kipeyvy-) заболеть
kipie больной; болезненный
kippura вздёрнутый
kipu боль
kirikkö церковь
kirja книга
kirjani письмо
kirjapolkka книжная полка
kirjašto библиотека
kirjava пёстрый
kirjuttua (kirjuta-) писать
kirjutus (kirjutukse-) заметка, статья
kirkaš (kirkkaha-) яркий
kirkkahašti ярко
kirota (kiruo-) ругать
kirpiččä кирпич
kirppu блоха
kirveš топор
kiskuo (kiso-) драть, отделять
kisonta удаление
kišša кошка
kiššanpentu котёнок
kiukua печь
kiukuanšelkä лежанка на печи
kiukuanšuu устье печи
kivi камень
kivikiukua печка-каменка

kivini каменный
kivistyä болеть **piätä kivistä** голова болит **vaččua kivistä** живот болит
kiännellä (kiäntele-) переворачивать **mielie kiäntelöy** подташнивает, мутит
kiäntäjä переводчик
klupi клуб
kohta скоро
kohti к, по направлению к **kotie kohti** в сторону дома
koira собака
koiranpentu щенок
koivikko березняк
koivu берёза
kokie испытать
kokko орёл
koko весь, целый
koko размер, величина
kokonah 1. совсем, совершенно 2. целиком, полностью
kolačču калач
kolmaš третий
kolme три
komie видный, роскошный
konša когда
kontie медведь
kopeikka копейка **viisikymmentä kopeikka** пятьдесят копеек
koppatiko-koppatiko детская присказка (при катании на лошадке)

koppi будка, конура **koiran-koppi** собачья конура
korentoini стрекоза
korjata (korjua-) 1. отремонтировать 2. убрать
korjuu 1. ремонт 2. уборка **vil'an korjuu** уборка урожая
korkie высокий
korttieri квартира
korva ухо
korventua 1. опалить, обжигать 2. сильно болеть
miula rintoja korventau у меня изжога
korvo ушат
kosa коза
kosino голбец, рундук (лежанка при печи)
koški (koše-) порог на реке
koškie (koše-) 1. касаться, трогать 2. болеть, причинять боль
košto сарафан
koti дом; **koissa** дома
kotimatka дорога домой
kotimatalla по пути домой
kotitehtävä домашнее задание
kotkottua кудахтать **kana kotkottau** курица кудахчет
kottaraini скворец
koulu школа
kova твёрдый
kovakuorijaini жук
kravatti галстук

kreču гречка
kriesa плакса
kriimu цепь
krinkeli крендель
krupittua (krupita-) делать складку; зашпиговать
kuali капуста
kuatančat валенки
kuatua (kua-) наливать
kučču приглашение
kuččuо (kuču-) звать, приглашать
kuha судак
kuikka гагара
kuin как **kuin äijän?** как много? сколько?
kuiри овальная деревянная ложка
kuitti квитанция; чек
kuivata сушить **kuivattu marja** сушёная ягода
kukikaš (kukikkaha-) в цветочек
kukka цветок
kukkani игрушка
kukkarо кошелёк
kukkie цвести
kukko петух
kukkula холм
kukkuо куковать **käki kukkuu** кукушка кукует
kulkie (kule-) ходить; двигаться
kullanvärini золотистый
kulta золото
kultani золотой

kumikenkät резиновые сапоги
kumma чудо
kumpani который
kumuol'ah перевернуто, опрокинуто
kuoppa погреб; яма для хранения овощей
kuore сметана
kuppi чашка
kurki журавль
kurpičča кабачок
kurššit курсы
kut'kuttua (kut'kuta-) щекотать
kuu месяц
kuukauši (kuukauve-) месяц
kuulla (kuule-) слышать
kuuluo доноситься **mitä kuuluu?** Как дела?
kuuma горячий; жаркий
kuume температура, жар
mie olen kuumiešša у меня температура
kuunnella (kuuntele-) слушать
kuurnis (kuurnehe-) глухой
kuuši (kuuše-) ель
kuuši (kuuvve-) шесть
kuušikko ельник
kuuvveš шестой
kuva картинка
kyličči мимо **talon kyličči** мимо дома
kyllitellein вдоволь
kyllä да, конечно

kylmä холодный
kylpie (kylve-) 1. купаться
2. париться в бане
kyly баня
kylynkiukua печка-каменка (в бане)
kylynlaučat полки (в бане)
kylynšinčči предбанник
kylännimi название населённого пункта
kymmenen десять
kymmeneš десятый
kynnyš (kynnykše-) порог (в доме)
kynä карандаш, ручка
kypši (kypše-) спелый, зрелый
kyšymyš (kyšymykše-) вопрос
kyšyö (kyšy-) спросить
kyyhkyni голубь
kyykistyö садиться на корточки
kyynäl слеза
kyynäšpiä локоть
kyyti (kyyvvi-) транспорт, подвода **tule kyytih!** поехали со мной!
kyyvvitä (kyyvviče-) подвозить
käki кукушка
käpälä лапа
käristyä жарить **kärissetty hauki** жареная щука
kärpäni муха
käsi (kiä-) рука

käsiaštie рукомойник
käsin вручную; врукопашную **männä käsin** нападать на кого-либо
käsipaikka полотенце
käsiraha наличные **makšua käsirahalla** заплатить наличными
käsivoije (käsivoitie-) крем для рук
kätyt (kätkyö-) колыбелька
kävellä (kavele-) гулять
käyvä ходить
köyhä бедный

L

laaki паралич **häntä laaki löi** его хватил паралич
lahja подарок
lahna лещ
laiska ленивый
laiva корабль **laivalla** на корабле
laki (lua-) потолок
lakka чердак
lakki шапка
lammaš (lampaha-) овца
lampahanliha баранина
lampi ламба
lamppu лампа
lanketa (lankie-) падать
lapši ребёнок
lasi стекло
laškeutuo (laškeuvu-) опуститься

lašku (lašu-) счёт
lat'ata (lat't'ua-) складывать
latevihko тряпка для пола
latva верхушка; крона
laučča лавка
lauhtuo слабеть; смягчаться; утихать **šiä lauhtuu** погода становится теплее
laukku сумка
laulaja певец
laulu песня
laulua (laula-) петь
lauta (lauva-) доска
lautiet полки в бане
lehmä корова
lehti 1. лист (у дерева)
2. газета
lehtikuuši лиственница
lehtipuu лиственное дерево
leikkie (leiki-) играть
leikkikamari игровая комната
leikkikenttä игровая площадка
leikkuulauta разделочная доска
leipä хлеб
lempi любимый; **lempikirja** любимая книга
lentokoneh самолёт **lentokonehella** на самолёте
lepoissuin (istuime-) кресло для отдыха
leppä ольха
leppäkerttu божья коровка
lettu блин
leuka (leuva-) подбородок

levie широкий
levähellä (levähetele-) отдыхать
ličata (ličkua-) прищемить
lievä слабый; некрепкий
liha мясо
lihakeitto мясной суп
lihapaisti жаркое
lihapyörökät фрикадельки
lihava полный (о человеке)
liijellä парить, лететь медленно
liipukkaini бабочка
liivi жилет
lika (lija-) грязь
likani (likase-) грязный
liija лилия
linna 1. крепость 2. город
linta жидкая каша
lintu птица
lipaş (lippaha-) сундук
lipie скользкий
lista противень
liäke (liäkkie-) лекарство
liäkäri врач
liävä хлев
lohi лосось
lokki чайка
loma отпуск **lomalla** в отпуске
loppuh до конца
loppuo кончиться
louta (louva-) короб; ящик
tikkulouta спичечный коробок
luatie (luaji-) делать; мастерить

luissella (luistele-) кататься на коньках
luja сильный; крепкий
lujah крепко; сильно
lukie (luve-) читать
lukku замок
lumi снег
lumikello подснежник
luona у **ukon luona** у деда
luonto 1. природа
2. нрав, характер **hiän on luonnolta** **hil'ani** по характеру он спокойный
luota (luuvva-) тарелка
lupa обещание
lusikka ложка
lutikka клоп
luu кость
luukko лук
luvata (lupua-) обещать
lyhyt короткий
lypšinšankko подойник
lyyvvä (lyö-) бить
lähellä рядом; вблизи **kylän lähellä** вблизи деревни
lähtie (lähe-) отправиться
lämmin (lämpimä-) тёплый
lämmittelytyö (lämmittelyvy-) греться
lämpimästi пригревая, тепло
lämpöpatteri батарея отопления
läsie (läsi-) болеть
läsintä болезнь; заболевание
läsiytyö (läsiyvy-) заболеть

läššä рядом **läššä meččyä** рядом с лесом
löyly пар в бане
löytyä (löyvä-) найти

M

mahalaukku желудок
mahtava 1. роскошный 2. заносчивый; гордый
maistuo иметь вкус **miltä maistuu?** каков на вкус?
maito (majjo-) молоко
maitoaštie молочник
makie вкусный; сладкий
makkara колбаса
makša печень
makšu платёж
makšua (makša-) 1. стоить **äijänkö makšau?** сколько стоит? 2. платить
makuuhuoneh спальня
mal'la миска, плошка, чаша
malli образец; модель
mamma мама
manklaušpušši косметичка
manšikka клубника
marjavesi ягодный морс
matata (matkua-) идти, шагать
matka путь, дорога
mato (mavo-) червь
matto ковёр, половик
meččo глухарь
mečča лес

meččaelukka дикое животное, зверь
mečikkö лесок
mečonliha глухарятина
mečäššyšvehkeh охотничьи принадлежности
meheläini пчела
mehu сок
meinata (meinua-) намереваться
mekko платье
melko довольно
melliččä мельница **vesimelliččä** водяная мельница **tuulimelliččä** ветряная мельница
meri море
merkitä (merkiče-) значить; отметить
meštu толчёная брусника с толокном и сахарным песком
metro метро **metrolla** на метро
mie (miu-) я
mielehini любимый **mielehini kino** любимый фильм
mieli 1. ум 2. мнение 3. настроение
miellyttävä приятный; милостивый
mieš (miehe-) мужчина
mimmoni какой
min'n'a невестка
minuutti минута
missä где

mitata (mittua-) измерять
mitein как
miäkyö блеять **lammaš**
miäkyu овца блеет
mopikka мобильный телефон
moršši морс
Moskova Москва
moušot может
mouttoripyörä мотоцикл
mouttoripyörällä на мотоцикле
mua земля
muamo мать
muamunkieli родной язык
muata (makua-) спать
muatinčča матица (опорная балка)
muhahtua (muhaha-) улыбаться
muhie (muhi-) улыбаться
muikie кислый
muila мыло
muistitikku флэшка
muistua (muissa-) помнить
mujeh ряпушка
mukava интересный
munuvaiset почки
murkina второй завтрак, обед
musiikki музыка
mussikka черника
mušta чёрный
muu иной; другой
muurahaini муравей
muuttolintu перелётная птица

muuttuo (muutu-) изменяться
mykkä немой
myrkky яд, отрава **myrkky-šieni** ядовитый гриб
myrkyllini ядовитый
myršky буря
myö (mei-) мы
myöhäh поздно
myöhäni (myöhäse-) поздний
myöjä продавец
myöstyö (myöššy-) вернуться
myöten по **tietä myöten** по дороге
mähnä рыба икра
mäkärä мошкара
männikkö сосновый бор
männä пойти, идти
männä прошлый **männä kešänä** прошлым летом
mänty сосна
märkä мокрый
mönkyö мычать **lehmä mönkyu** корова мычит
mörätä реветь **kontie möräjäy** медведь ревет
möykky круглый хлебец; каравай

N

n'apa (n'ava-) пуп
n'aukuo мяукать **kišša**
n'aukuu кошка мяукает
n'okka нос

n'okkie клевать
n'uppu бутон
nahka кожа
nahkakenkät кожаные ботинки, сапоги
naini (naise-) женщина
nakris (nakrehe-) репа
nakrua (nakra-) смеяться
nappi пуговица
ne те
neiçyt (neiççyö-) девушка
neilikkä гвоздика
nellä четыре
nelläš четвёртый
nelläšpäivä четверг; **nellänäpäinä** в четверг
nenä нос, оконечность
nenäliina носовой платок
netäli неделя; **netälinpäivä** день недели
niitty луг; покос
nikkua (nika-) икать
nikonša никогда
nilkka лодыжка, щиколотка
nimi имя
nimipäivät именины; день рождения
niska затылок
niätä куница
noki (nove-) сажа
noušša (nouše-) встать
nuaklikko вешалка
nuapuri сосед
numero номер
nuo те
nuori молодой

nuorin младший
nurkka угол
nykyjä в настоящее время
nyt сейчас, теперь
nähä (niä-) видеть
näkeytyö (näkeyvy-) встретиться, увидиться
näkö 1. лицо, внешность
kenen näköni? на кого похож? 2. зрение
nälkä голод **miula on nälkä** я голоден
nämä эти
nänniliivit бюстгальтер
näštyykki носовой платок

O

oččišeinä фасад дома
oikein верно, правильно
oikie правый, правильный
oikiella puolella с правой стороны
okšennuttua тошнить;
milma okšennuttau меня тошнит; у меня рвота
okšentua (okšenna-) рвать, тошнить
olkapiä плечо
olla быть
olohuoneh гостиная
oma свой
omena яблоко
onki удочка
onkittua (onkita-) ловить
рыбу удочкой

opaš (oppaha-) экскурсовод; гид
opaššušpäivä учебный день
opastaja учитель
opastua (opášša-) учить, обучать
opastuja учащийся
opastuo (opáššu-) учиться
opastuo lukomah научиться читать
oppikirja учебник
oprasa икона
oranšši оранжевый
oraš (oraha-) всход, росток
oraškuu май
orava белка
oravaini подосиновик
orši (orre-) жердь
orvokki фиалка
osra ячмень
oštaja покупатель
ottua (ota-) брать
ottua päivänpaistuo загорать
ovenšuu место у дверей

P

paha плохой
pahanmakuni невкусный
pahannäköni некрасивый; неприятной внешности
paikka 1. место 2. платок 3. заплатка
paimen пастух
paissa (pakaja-) говорить

paistua (paissa-) жарить; печь
paissettu potakka жареный картофель
paita (paija-) рубашка
pajikko ивняк
paju ива, верба
pakasija разговорчивый
pakkaiskuu январь
pakkani мороз
pakkasella в мороз
pakšu толстый, плотный (о предмете)
pal'laš (pal'la-) голый
palantahini ожог
palašokeri кусковой сахар
pallo мяч
paltto пальто
palua (pala-) гореть
palvata запекать; тушить
palvattu liha запечённое мясо
pankkikortti банковская карточка
panna (pane-) положить
panna likoh замочить
pappa папа
pappi поп
parentua (parenna-) оздоравливать, лечить
pareta (parene-) выздороветь
pari пара
pariskunta супружеская пара
parta борода
parturi парикмахер

paššata (paššua-) подходить
paššauttua (paššauta-) примерить
pašši паспорт
passipo спасибо
pata (pua-) котёл; горшок
pehmie мягкий
peili зеркало
peilistola туалетный столик
peite (peittie-) покрывало
peitočči тайком
pellavaš лён
pelto поле
pereh семья
pešeytyö (pešeyvy-) мыться
peššä (peše-) мыть
pešuaallaš (pešuaaltaha-) раковина
pešuhuoneh комната для мытья; душевая; прачечная
pešukoneh стиральная машина
petra дикий северный олень
Petroskoi Петрозаводск
petäjä сосна
piehtaroiija (piehtaroiče-) барахтаться; валяться
piekšyä (piekšä-) взбивать
pieni маленький
piha двор; улица
pihlaja рябина
piironki комод
piirua пирог

piisi открытый очаг
piisilouta ящик для дров
Piiteri Санкт-Петербург
pikkaraini маленький
pikkusen немножко
pilvi (pilve-) туча; облако
pilvisä облачный
pilvoni серушка
pimetä темнеть
pimenöy темнеет
pimie тёмный
pimiekuu ноябрь
pino стопка, пачка
halkopiino поленница
pirtti изба
pisketti печенье
pistyä кольнуть
korvah
pistäy ухо стреляет
pisyö держаться
pisy
tervehenä! будь здоров!
pitin по, вдоль
pitin rantua вдоль берега
pitkä длинный
pitälti долго
piä голова
piäčkyni ласточка
piäkaupunki столица
piäličči через
kynnykšen
piäličči через порог
piällä над; сверху
škuapin
piällä на шкафу
piärynä груша
piäššä (piäše-) попасть; добраться
piätinččä пятница; **piätinččänä** в пятницу

piättyä (piätä-) решить
ploška блюдо
pläšsie (pläšši-) плясать
pohatta богатый
pohjaton бездонный
pohkie икра
poika (poja-) мальчик, сын
poikeš прочь **mäne poikeš!**
иди прочь!
poikko бойкий
poimie собирать
pokko баран
polčča полка
polku тропинка
polkupyörä велосипед **pol-
kupyörällä** на велосипеде
polttajaini 1. мелкий комар,
мошка 2. крапива
polttua (polta-) 1. жечь 2. ку-
рить
polvi колено
poppeli тополь
porkkana морковь
porottua болеть **hammašta**
porottau зуб болит
poršaš (poršaha-) поросё-
нок
poški щека
pošti почта
potakka картофель
potakkahuttu картофель-
ное пюре
potakkašanki картофель-
ный колоб
potkupallo футбол
pouta ясная погода

priha молодой парень
primietta примета
pruakuo каркать **varis prua-
kuu** ворона каркает
pruuni коричневый
puahua парить, жарить
pualikka скалка
puarma овод, слепень
puavosna полдник; обед
puhaš (puhtaha-) чистый
puhistua (puhissa-) очищать
puija молотить
puini деревянный
puissattua трясти; знобить
milma puissattau меня
знобит
puistua (puissa-) трясти
pukki козёл
pukšut штаны, брюки
pullo бутылка
pullonavuan открывашка
для бутылок
pumpata (pumpua-) ка-
чать (насосом)
punajuuri свёкла
punukka внук
puola брусника
purkinavuan консервный
нож
purkki банка
purku пурга
purra (pure-) кусать, грызть
pušero кофта; блуза
puu дерево
puuaštie деревянная по-
суда

pyhäpäivä воскресенье; **py-
hänäpäinä** в воскресенье
pyrittyä (pyritä-) просить;
звать
pyu рябчик
pyyhkie (pyyhi-) вытирать
pyytyä (pyyvvä-) ловить
pyöhin (pyöhtime-) масло-
бойка
pyörie круглый
päivä 1. день 2. солнце **päi-
vyä paistau** солнце светит
päiväkirja ежедневник
päivällini обед
päiväni солнце **päiväni**
paistau солнце светит
päivänkakkara ромашка
pälvi проталина
pärjätä (pärjä-) справиться
pöllö сова
pöly пыль
pönkä подпора
pörö жук

R

rahka творог
rahvaš (rahvaha-) народ
rakentua (rakenna-) строить
rako щель
rankka интенсивный, очень
сильный (о дожде) **rankka**
šaje проливной дождь
ranta берег; **rannalla**
на берегу
rapakko лужа

rapu рак
rašvakatti кузнечик
rašvani жирный
ratijo радио
rauhallini мирный; спокой-
ный
rauhottua (rauhota-) успо-
коиться
rautani железный
rauvuškoivu берёза боро-
давчатая
ravintola ресторан
remmi ремень
repo лиса
reppänä волоковое окно,
дымник (в чёрной бане)
resepti рецепт
revontulet северное сияние
riehtilä сковорода
rieška лепёшка из пресного
теста
riihi гумно, рига
riissu рис
rikaš (rikkaha-) богатый
rikeneh часто
rikki сломан **auto on rikki**
машина сломана
rinta грудь
ripšiväri тушь для ресниц
ripuli понос
ristie šilmät креститься
ristikanša крещёный; чело-
век; народ
ritilä решётка (для духовки)
rohkie смелый
rokka суп; похлёбка

Roštuo Рождество
rotta крыса
roveh (ropehe-) берестяной
короб, туесок
ruaka неспелый, незрелый,
сырой
ruataja старательный, ра-
ботающий
ruato работа
ruatua (rua-) работать
ruhka мусор
ruhkakihveli совок для
мусора
ruhkakori мусорная кор-
зина
ruis (rukehe-) рожь
ruiskukka василёк
rukehini ржаной
ruma безобразный
runko ствол
runo стихотворение
runšaš (runšaha-) обиль-
ный
Ruočči Швеция
ruoččilaini швед, шведский
ruoka (ruuvva-) еда
ruokakauppa продуктовый
магазин
ruokala столовая
ruokastola обеденный стол
rupl'a рубль **šata rupl'ua**
сто рублей
ruškie красный; рыжий
russakka таракан
ruttoh быстро
ruušu роза

ruveta (rupie-) приступать,
начинать
ryvittyä кашлять; побу-
ждать к кашлю **milma**
ryvittäy я кашляю
ryvityš кашель
ryyni крупа

S, Š

šaje дождь **šatiella** в дождь
šajekuu октябрь
šajetakki плащ; дождевик
šakie густой **šakie huttu**
густая каша
salatti салат
šamašša сразу, тотчас
šammuttua (šammuta-)
гасить; выключать
šammuttua ratijo выклю-
чить радио **šammuttua**
valot погасить свет
šamoin также, взаимно
šana слово
šananpiä пословица, пого-
ворка
šananpolvi пословица
šanki шаньга **marjašanki**
ватрушка **potakkašanki**
картофельный колоб
šankko ведро
šanonta выражение
šanuo (šano-) сказать
saraja сарай
šatattua (šatata-) повре-
дить, ушибить

šatua идти (об осадках)
šatau lunta идёт снег
šatau vettä идёт дождь
šatau räntyä идёт снег
с дождём **šatau ruahta**
идёт град
šaviaštie глиняная посуда
saviessa занавеска
šavu дым
šavukyly баня по-чёрному
še этот, эта, это; тот, та, то;
он, она, оно (о предмете)
šeiččemen семь
šeiččemeš седьмой
šeimit ясли
šeisuo (šeiso-) стоять
šeisuol'l'ah стоя
sekunti секунда
šelkä спина
serota среда **serotana**
в среду
šeukku двоюродный брат,
сестра
ševätä (šepyä-) обнимать
šie (šiu-) ты
šiekla сито
šielä там
šiemenvoi растительное
масло
šieni гриб
šienikeitto грибной суп
šihata шипеть **kiärmis**
šihajau змея шипит
siiččani ситцевый
šiika (šijja-) сиг
šiipi (šiive-) крыло

šiirtyä (šiirrä-) двигать;
перемещать
šiitä затем
šiivatta домашнее живот-
ное, скот
šiivilä ситечко
šiivota (šiivuo-) убирать
šijanliha свинина
šika (šija-) свинья
šilloin тогда
šilmä глаз
šilmäliäkäri окулист
šinčči сени; коридор
šini, kuni пока не
šinini синий
šituo (šivo-) повязать
šiä погода **mimmoni šiä**
tänäpiänä on? какая се-
годня погода?
šiäenuššuš прогноз погоды
šiäkši комар
šiamehlämpiejä kyly баня
по-чёрному
šiämi 1. нутро, сердцевина
2. начинка
šiänala нутро; область
сердца
šiäntyö (šiänny-) сердиться
šiäri голень (часть ноги
от колена до стопы)
skammi скамья
škuappi шкаф
sluušpa церковная служба
smiettie (smieti-) думать,
размышлять
šoitin проигрыватель

šoittua (šoitа-) звонить
šokeri сахар
šokeriaštie сахарница
šokeripesku сахарный песок
šokie слепой
sontikka зонтик
šopiva подходящий
šormi палец на руке
šormikkahat перчатки
šormuš (šormukše-) кольцо
šorša утка
šota война
šoutua (šouva-) грести
на вёслах
sriäpnä выпечное изделие
starina сказка
staučča блюдо, миска
stokana стакан
stola стол
stupnit туфли
stuula стул
šuaha (šua-) получить; до-
бывать
suarie жарить **suaritut**
šienet жареные грибы
šuattua (šuata-) провожать;
доставлять
šuattua (šuata-) уметь; мочь,
быть в состоянии **mie**
šuatan tikuttua я умею
вязать
šuihku душ
šuka расчёска
šukie piätä расчёсывать
волосы **mie šuvin piätäni**
я причешусь

šukka носок
šukkahoušut колготки
šukuelimet половые орга-
ны
šukunimi фамилия
šulakuu апрель
šulattua (šulata-) плавить;
растворять
šulua (šula-) таять **lumi**
šulau снег тает
šuo болото
šuola соль
šuilani солёный
šuoли кишка
šuumelaini финн, финский
Šuomi Финляндия
šuoра прямой
šuoриutuo (šuoриuvu-) одеться
šuoвatta суббота; **šuo-
vattana** в субботу
šuoppi суп
šuoрullini грустный, печаль-
ный
šuoрvuo разминать; толочь
šuoрvottu puola толчёная
брусника
sussieta сосед
šuo рот
šuoури большой
šuoуриčuppu красный угол
в избе
šuoурma крупа
šuoутari сапожник
šuoви юг
šykyšy осень; **šykyšyllä**
осенью

šyntymäaika дата рождения
šyntymäpaikka место рож-
дения
šyntymäpäivä день рожде-
ния
šyntyö родиться **mie olen**
šyntyn heinäkuušša я ро-
дился в июле
šytän (sytäme-) сердце
šyvä глубокий
šyүškuu сентябрь
šyүvvä (šyö-) есть
šyömini пища, еда; блюдо
šähkö электричество
šähköhella электроплита
šähkökatkuaja выключатель
šähkömakšu платёж
за электричество
šähköpošti электронная
почта
šäje (šätie-) луч
šänky кровать
šäplä сковородник
šärki плотва
šäynyä язь

T

t'orkka тёрка
t'ulppani тюльпан
ta и
tahi или, либо
tahikka или, либо
taikina тесто
taivahanranta горизонт
taivaš (taivaha-) небо

takaperin назад **vuosi taka-
perin** год назад
takapuoli задница
takki куртка; пиджак
takuana позади **talon taku-
ana** позади дома
talli конюшня
tallušta стелька
talo дом
taloušvehkeh предметы
быта
talvi зима; **talvella** зимой
talvikuu декабрь
talvitakki зимняя куртка
tammi дуб
tanhut (tanhuo-) загон для
скота
tanššie (tanšši-) танцевать
tapa (tava-) обычай, при-
вычка
tapahuš (tapahukše-) случай
tarita (tariče-) предлагать
tarkissušruato провероч-
ная работа
tarkkah внимательно
tarpehellini необходимый
tartuo (tartu-) застрять; при-
липнуть
tarvita (tarviče-) нуждаться
tašani ровный
tauti (tauvi-) болезнь; забо-
левание
tavallisešti обычно
tavallisešti обычно; как
правило
teatteri театр

tehtävä задание
tel'i'o сиденье в лодке
telefoni телефон
televisori телевизор
telmie шуметь; возиться
tervani смоляной
terveh 1. здоровый
2. здравствуй, привет
terveh teilä! здравствуйте!
tervehellini здоровый; полезный
tervehyš 1. здоровье
2. приветствие
tetri тетерев
tie дорога
tietokoneh компьютер
tietyšti безусловно, конечно
tietyä (tiijä-) знать
tiijonhimoni любознательный
tijani (tijase-) синица
tikka дятел
tikuttua (tikuta-) вязать
tila место
tilkka небольшое количество; капля **tilkka vettä** капля воды
tilkkutäkki лоскутное одеяло
tipahtua (tipaha-) упасть
tipani цыплёнок
tivana диван
tiälä здесь
toičči иногда; в другой раз
tule toičči! приходи ещё!
toini второй
toiniarki вторник; **tois-arkena** во вторник

toissapiänä позавчера
tokka пачка **tokka čäijyö** пачка чая
tolkukaš толковый
tolkutoin (tolkuttoma-) бес-толковый
toppa насморк **mie olen topašša** у меня насморк
tori рынок, базар; площадь
torni башня
torttu торт
toššut валенки
tottakai безусловно; несомненно
tottelija послушный
tottuo (totu-) привыкать
touhuta хлопотать
trolliauto троллейбус **trolliautolla** на троллейбусе
truasittua дразнить
trupa (truva-) печная труба
tuatto отец
tuijottua (tuijota-) пристально смотреть, уставиться
tuima пресный
tuisku метель
tuiskukuu февраль
Tukholma Стокгольм
tukka, tukat волосы
tuli огонь
tulla прийти
tumma тёмный
tummanruškie алый
tunti час
tuo тот

tuohi берёста **kiškuo**
tuohtha драть берёсту
tuokšu приятный запах
tuokšuo пахнуть; благоухать
tuola там (поблизости)
tuomi черёмуха
tuoppi кружка
tupakki табак
tupakoiija (tupakoiče-) курить
tupruttua мести, выюжить
lunta tupruttau метёт, дует вьюга
turpa морда
turpie густой
tuttavuštuo познакомиться
mukava tuttavuštuo приятно познакомиться
tuuli ветер
tuulla дуть (о ветре) **tuulou** ветер дует
tuuvva (tuo-) принести
tyhjä пустой
tyhmä глупый
tykätä (tykkyä-) любить; нравиться
tyttö девочка; дочь
tytär (tyttäre-) дочь
tyylikkähäšti стильно
tyyni тихая погода, штиль
järvellä on tyyni на озере штиль
työ (tei-) вы
työ работа; **olla töissä** работать
työntyä (työnnä-) 1. толкать
2. отправлять

työpäivä рабочий день
tähkä колосок
täkki одеяло
tämä этот
tänäpiänä сегодня
täti тётя
täyši полный, наполненный
täyttyä (täytä-) достать; достануться
töppöset тапочки

U

ualto волна
uhka угроза
uija (ui-) плавать
uimahalli бассейн
uimapuku купальный костюм
uinota (uinuo-) уснуть
uiskennella (uiskentele-) купаться, плавать
uissin (uistime-) блесна
ukko 1. дед 2. муж (прост.)
ukkol'a дом деда
ukkoni гром **ukkoni jyräjäy** гром гремит
ukkosenilma гроза
ukonilma гроза
ukonjyry гром
ulkohuoneh туалет (на улице)
ulkonäkö внешний вид;
mimmoni hiän on ulkonävöltäh? какая у него внешность?

ulvuo выть **hukka ulvou**
волк воет
umpi закрытый **olla um-
mešša** закрыто **panna
umpeh** закрыть
unelmamatka путешествие-
мечта
uni сон
unikki мак
unohtua (unoha-) забыть
upornoi туалет
urheilukenttä спортивный
стадион
ušeičči часто
uškuo (ušo-) верить
uutini (uutise-) новость
uuvveštah снова

V

vačča живот
vahvoni волнушка
vaihtua (vaiha-) обменять;
сменить
vailla без **viittä vailla yksi**
без пяти час
vain только
vain или (в вопросительном
предложении)
vaivata (vaivua-) мучить
vajat крыльцо
vakava серьёзный
vakka корзина
valehella (valehtele-) обма-
нывать
valita (valiče-) выбирать

valkie белый
valkiešieni белый гриб
valmis (valmehe-) готовый
valo свет
valokuva фотография
valosa светлый
valottua (valota-) освещать
vanha старый
vanhemmat родители
vanhin старший
vanhuš старик, пожилой
человек
vapissuttua знобить **milma
vapissuttau** меня знобит
varačču трус, трусливый
varata (varaja-) бояться
varen'n'a варенье
varis ворона
varoin для **šilma varoin** для
тебя
varovaini осторожный
varpuni воробей
varrella на обочине **tien
varrella** на обочине дороги
varša жеребёнок
varvaš (varpaha-) палец
на ноге
vaša телёнок
vašemmalli puolella с ле-
вой стороны
vasikka телёнок
vaššakšet связанные пру-
тьями веники
vaššata (vaštua-) отвечать
vaššen накануне **yötä vaš-
šen** на ночь

vašta веник
vaštapiätä напротив **ikku-
nan vaštapiätä** напротив
окна
vauhti скорость **täyttä vauh-
tie** на полной скорости
vavarno малина
vehkeh вещь, предмет, ин-
струмент
vehnä пшеница
veičči нож
veikko брат
velka долг
velkapiä должник
vellekšet братья
velli брат
veneh лодка **venehellä**
на лодке
venyö (veny-) лежать
Venäjä Россия
veri кровь
verkko сеть
vesi (veje-) вода
vesimakšu платёж за воду
vesimelliččä водяная мель-
ница
vesipuroni ручеек
vesselä весёлый
veštyä (veššä-) тесать
veššetyt hirret обтёсан-
ные брёвна
vetyä (vejä-) тянуть, тащить
vičča вица
vičertyä щебетать
vielä ещё
vieraš (vieraha-) гость

viereššä рядом **muamon
viereššä** рядом с мамой
vierrä (viere-) катиться
viettyä (vietä-) проводить
(время)
vihani злой
vihasešti зло
vihko тетрадь
vihmašiä дождливая погода
vihmašiällä в дождливую
погоду
vihmuo дождить (**vihmu-
vihmuu lujah** идёт силь-
ный дождь
vihrie зелёный
viiješ пятый
viijä (vie-) отнести, отно-
сить
viikšet усы
viilimaito кисломолочный
продукт
viime прошлый **viime tal-
vena** прошлой зимой
viina вино
viisaš (viisaha-) умный,
мудрый
viisi (viije-) пять
viiva черта
vil'l'a знак
vilkka вилка
villa шерсть **villamekko**
шерстяное платье
villapaita шерстяной сви-
тер **villaliivi** шерстяной
жилет
villani шерстяной

vilu холодный
viluttua знобит **milma viluttau** меня знобит
vintti чердак
violetti фиолетовый
Virpopyhäpäivä Вербное воскресенье
virta течение
visakoivu карельская берёза
vispipuuro ягодный мусс
višših возможно; наверное
viärin неверно, неправильно
viära 1. кривой 2. неверный, неправильный
voi масло
voiaštie маслѐнка
vojja (voi-) мочь
voijella (voitele-) смазывать
voikukka одуванчик
voileipä бутерброд
voima сила **täyttä voimua** изо всех сил
voimakaš (voimakkaha-) сильный
vointi самочувствие **kuinpa vointi?** как самочувствие?
voišieni маслѐнок
voitua (vojja-) мазать
vuahtera клѐн
vualie (vuali-) месить тесто
vualie светлый
vualienruškie розовый
vualienšininini голубой
vuara гора, возвышенность
vuašša квас

vuate (vuattie-) одежда
vuatekauppa магазин одежды
vuateškuappi шкаф для одежды
vuokši из-за; по причине
hänen vuokši из-за него
vuonna ягнѐнок
vuosi (vuuvve-) год
vuottua (vuota-) ждать
vuuvvenaika время года
vyö пояс
vähällä ei vähällä не так просто
vähän немного
vähäpakinaini малоразговорчивый
vähäsen немного
väkövä крепкий, сильный
värčči мешок
väri цвет **min värini?** какого цвета?
värikynä цветной карандаш
vävy зять

Y

yhekšän девять
yhekšäš девятый
yheššä вместе
yhkyä охать; ахать
yksi один
yksityini частный
ylen весьма; очень **ylen hyvä ristikanša** очень хороший человек

yličči над **järven yličči** над озером
ylihuomena послезавтра
yliopisto университет
yllä над **šänkyn yllä** над кроватью
yläkerta верхний этаж
ylöš вверх **vuarua ylöš** на возвышенность
ymmärtyä (ymmärrä-) понимать
ympäri вокруг **muailman ympäri** вокруг света
yškä объятия **ämmön yšäššä** на ручках у бабушки
yštävä друг
yö ночь
yöpaita ночная рубашка

Ä

ähkyä охать; ахать
Äijäpäivä Пасха
äijän много
äkäsešti зло, злобливо
äly ум, разум
älykäš сообразительный
ämmö бабушка
äšen даже

Учебное издание

Ольга Леонидовна Карлова

КАРЕЛЬСКИЙ ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ

(на собственно карельском наречии карельского языка)

Художник Елена Агафонова

Подписано в печать 27.05.2019.
Формат 60×90^{1/16}. Печать офсетная.
Усл. печ. л. 11,0. Тираж 300 экз. Зак. 105.

АУ РК «Издательство «Периодика»
185035, г. Петрозаводск, ул. Германа Титова, д. 3
е-mail: periodika@rkperiodika.ru
www.rkperiodika.ru

Отпечатано в ООО «Версо».
185031, г. Петрозаводск, наб. Варкауса, 1а.

**В подготовке аудиодиска
приняли участие:**

Ольга КАРЛОВА
(диктор, редактор)

Александр КУЙКА
(диктор)

Евгений МИХАЙЛОВ
(запись, сведение, мастеринг)

